

РЕПУБЛИКА
СРБИЈА

ПОВЕРЕНИК ЗА
ЗАШТИТУ
РАВНОПРАВНОСТИ

Финансирано средствима
програма Европске уније
Права, једнакост и
држављанство (2014-2020).

РОДНА РАВНОПРАВНОСТ И РАВНОТЕЖА ИЗМЕЂУ ПОСЛОВНОГ И ПРИВАТНОГ ЖИВОТА

Фокус:
„Сџаклени ѿлафон, лејљиви ѿог”

Београд, јун 2021. године

Садржај

1. Увод	4
2. Сажетак	8
3. Правни оквир	12
4. Методологија и циљ истраживања	14
5. Резултати истраживања	16
5.1 Радни статус	16
5.2 Брига о деци	23
5.3 Лична примања	36
5.4 Кућне обавезе	40
5.5 Професионални живот	50
5.6 Последице на професионални живот	60
6. Закључна разматрања	87
Коришћена литература:	91
Прилог 1: Упитник	93

Сви појмови употребљени у мушком граматичком роду обухватају мушки и женски род лица на која се односе.

1. УВОД

1. Увод

„Жене не могу бити равноправне ван свог дома док мушкарци не постану равноправни у њему“

Глорија Стајнам

Истраживање „Родна равноправност и равнотежа између пословног и приватног живота“ спроведено је у оквиру пројекта *Ка родној равноправности кроз повећане могућности за равнотежу између пословног и приватног живота*, који Повереник за заштиту равноправности заједно са Повереником за родну равноправност и једнак третман Естоније и градом Хајделбергом реализује у оквиру Програма Европске уније „Права, једнакост и држављанство“ (Rights, Equality and Citizenship - REC). Циљ овог пројекта јесте да допринесе повећању баланса између приватног и пословног живота жена и мушкарца, како би се унапредио ниво равноправности, кроз измене свакодневних, практичних вештина и социјалних норми у погледу ставова и стереотипа, нарочито у контексту дељења послова старања.

Равнотежа између пословног и приватног живота је једно од честих и важних питања модерног доба и изазов како за Србију, тако и за државе чланице Европске уније. Последњих година ова тема је веома заступљена у бројним анализама, на политичком и општем друштвеном нивоу, нарочито у условима пандемије Ковид-19 која је открила дубину структурних родних разлика и у несразмерно већој мери погодила жене.

Пракса Повереника за заштиту равноправности показује да су жене у Републици Србији и даље у неповољнијем положају у односу на мушкарце у свим областима друштвеног живота, а посебно је изражена дискриминација жена на тржишту рада, у економској сфери, образовању и у ућешћу у одлучивању.¹ Међутим, како показују подаци из бројних истраживања, узроци споријег напредовања жена у професионалном животу и разлози због којих је број жена на управљачким позицијама значајно мањи у односу на мушкарце морају се, поред појаве дискриминаторних понашања, тражити у различитим социолошким и културолошким феноменима, укључујући неплаћени рад, послове старања, родни дисбаланс у области образовања, сегрегацију у области рада, степен флексибилности послова, као и још увек изражене патријархалне друштвене обрасце када су у питању представе о улогама жена и мушкараца.

У извештају о напретку Србије у процесу европских интеграција за 2020 годину, наводи се да је у области једнаких могућности за жене и мушкарце у запошљавању и социјалној политици, стопа запослености мушкараца (15-64 године) већа за 12,8 процентних поена, док је њихова стопа активности већа за 13,6 процентних поена. Неактивност жена узрокована је факторима као што су: обављање кућних послова за које нису плаћене, укључујући бригу о деци, болесним и/или старијим особама; неадекватна подршка у усклађивању радних и породичних обавеза; дискриминаторско понашање послодаваца према младим женама; постојеће разлике у платама; нижа законска старосна граница за одлазак у пензију; и постојање законске минималне основице за доприносе за социјално осигурање, што обесхрабрује запошљавање са непуним радним временом. Даље се наводи да се породилско одсуство и одсуство за очеве, иако законом уређено и допуштено, не користи у довољној мери услед стереотипа о родним улогама. Надаље се констатује да недостатак установа које су задужене за бригу о деци у руралним подручјима повећава обим кућних послова које жене обављају за које нису плаћене.²

¹ *Редован годишњи извештај за 2020 годину*, Повереник за заштиту равноправности, 2021, доступно на интернет страници <http://ravnopravnost.gov.rs/wp-content/uploads/2021/04/Poverenik-za-zastitu-ravnopravnosti-Godisnji-izvestaj-za-2020.pdf>

² *Извештај Европске комисије за 2020. годину*, доступно на интернет страници: <https://www.mei.gov.rs/srp/dokumenta/eu-dokumenta/godisnji-izvestaji-ek>

1. УВОД

Извештај Међународне организације рада наводи да предузећа која развијају инклузивну пословну културу и инклузивне политике имају већу вероватноћу повећања профитабилности и продуктивности у 63% случајева, веће креативности, иновативности и отворености у 59% случајева, побољшану способност привлачења и задржавања талената у 60% случајева и бољу способност мерења интересовања и потражње потрошача у 38% случајева³. Поред тога, подаци из 2021. године указују на запањујуће разлике у продуктивности, благостању и задовољству послом између жена које раде за *лидере родне равноправности* (gender equality leaders - послодавце са родно инклузивним моделима пословања) и оних које су запослене у *организацијама које заостају* (lagging organizations – предузећа са мањим степеном инклузивности): 70% жена које раде за *лидере родне равноправности* оцењују своју продуктивност као „добру“ или „изузетно добру“, у поређењу са само 29% жена које раде у компанијама које то нису, 53% жена које раде за *лидере родне равноправности* оцењују своје ментално здравље као „добро“ или „изузетно добро“, у поређењу са само 15% жена које раде у организацијама које заостају, жене које раде за *лидере родне равноправности* такође осећају већи ниво лојалности према послодавцима, што значи стабилнију и продуктивнију радну снагу: 70% жена запослених код *лидера родне равноправности* планирају да остану две године или више, у поређењу са само 8% жена које за организације које немају тај степен инклузивности⁴.

Поред ових података, преко 64% великих, скоро 61% средњих и преко 52% малих предузећа извештава да имају мање од 30% заступљеност жена на позицијама на највишем извршном нивоу⁵. Када је у питању вертикална сегрегација, на глобалном нивоу 21,7% предузећа су пријавила да на позицији генералног директора (ЦЕО) имају жену, с тим да је проценат мањи што је предузеће веће (у Европи тај проценат је 23,7%)⁶. Када је у питању регион, према подацима Регионалног савета за сарадњу, руководеће положаје у компанијама заузима тек око 14% жена.⁷

У *Анкети о радној снази 2020*⁸ наводи се да, када се посматра структура запослених радника према занимању и полу, на позицијама руководилаца, функционера и законодаваца у Републици Србији налази се 1,5% жена и 2,3% мушкараца. Када је реч о статусу активности становништва радног узраста (15-64), стопа запослености жена је 54,8%, стопа незапослености 9,9%, а стопа неактивности 39,2% у односу на мушку популацију где је стопа запослености 67,7%, стопа незапослености 9,2%, а стопа неактивности 25,4%. Разлике према полу у стопама активности и запослености становништва радног узраста показују тренд да након навршених 20 година живота мушкарци у свим старосним категоријама имају већи проценат активности и запослености, док је стопа незапослености и неактивности у континуитету већа код жена. Индикативан је податак да је у старосној категорији 30-40 година број неактивних жена двоструко већи од броја неактивних мушкараца. Поред тога, жене чине 96,3% популације која не тражи посао због бриге о деци или одраслим неспособним лицима.

Хоризонтална сегрегација, односно „стаклени зидови“ резултирају родном сегрегацијом на управљачким функцијама. Жене су као менаџерке несразмерно више заступљене на помоћним управљачким функцијама, попут људских ресурса, финансија и администрације. С друге

3 *Beyond the glass ceiling: why businesses need women at the top*, International Labor Organization, 2019, доступно на интернет страници: <https://www.ilo.org/infostories/en-GB/Stories/Employment/beyond-the-glass-ceiling#introduction>

4 *Women @ Work - A global outlook*, Deloitte, 2021, доступно на интернет страници <https://www2.deloitte.com/global/en/pages/about-deloitte/articles/women-at-work-global-outlook.html>

5 *Women in Business and Management: The business case for change*, International Labor Organization, 2019, доступно на интернет страници: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_700953.pdf

6 *Women in Business and Management -The business case for change*, International Labor Organization, 2019, доступно на интернет страници https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_700953.pdf

7 *Women's Economic Empowerment: Areas for joint actions in the Western Balkans*, 2021, доступно на интернет страници: <https://www.rcc.int/docs/555/womens-economic-empowerment-areas-for-joint-actions-in-the-western-balkans-factsheet>

8 *Анкета о радној снази 2020*, Републички завод за статистику, 2021, доступно на интернет страници: <https://publikacije.stat.gov.rs/G2021/Pdf/G20215671.pdf>

1. УВОД

стране, мушкарци су несразмерно више заступљени у руковођењу, истраживању и развоју, као и у функцијама управљања профитом и губицима које се сматрају стратешким за предузећа и често могу бити одскачна даска за извршне директоре или позиције на нивоу одбора⁹.

Према налазима Светског економског форума тржишта рада и даље показују упорне тенденције ка сегрегацији занимања дуж родних линија. Родне разлике су вероватније у пољима која захтевају напредније техничке вештине - нарочито рачунарство у облаку (Cloud Computing) где жене чине само 14% радне снаге; инжењерство где жене чине 20% радне снаге; и област вештачке интелигенције, где жене чине 32% радне снаге. Четири индустрије настављају да напредују ка смањењу родног јаза на вишим руководећим позицијама настављајући да шире удео жена које су ангажоване на тим пословима упркос прекидима изазваним пандемијом: Софтверске и ИТ услуге, финансијске услуге, здравство и производња. У другим индустријама забележен је значајан пад жена ангажованих на вишим руководећим функцијама: међу њима рекреација и путовања, малопродаја, образовање и професионалне услуге.¹⁰

Надаље, хоризонтална и вертикална родна сегрегација у запослењу, у комбинацији са неравноправном поделом неплаћеног рада (укључујући рад у домаћинству и бригу о деци), резултира разликама у условима рада, као што су разлике у платама између полова и прекомерна заступљеност жена на пословима са скраћеним радним временом¹¹, што у значајној мери утиче на могућности професионалног усавршавања и напредовања.

Родни дисбаланс у области образовања има значајан утицај на могућности жена у професионалном смислу. Према Индексу родне равноправности Европског института за родну равноправност сегрегација је и даље изражена јер је међу женама које студирају већи удео оних које се образују у областима образовања, здравља, социјалне заштите, хуманистичким наукама и уметности него што је међу мушкарцима¹². Истраживање *Високо образовање 2019/2020*,¹³ показује да су, на универзитетима у Србији, у области ИКТ мање од 30% уписаних студената жене, мање од 40% у области инжењерство, производња и грађевинарство, док су у области здравства и социјалне заштите више од 70% уписаних жене. Поред тога, породичне обавезе спречавају жене да учествују у целоживотном учењу и обуци, а овај ефекат је најјачи међу онима са малом децом. У просеку у Европској унији 40% жена и 24% мушкараца не могу учествовати у целоживотном учењу због породичних обавеза¹⁴.

У истраживању *Коришћење времена у Републици Србији 2010. и 2015. године*¹⁵ констатовано је да су по други пут потврђени стереотипи који важе на овим просторима. Наиме, подаци указују на то да су жене током 2015. године, у просеку, провеле укупно седам сати и 14 минута у укупном послу, као збиру плаћеног и неплаћеног посла, а мушкарци шест сати и 15 минута, тј. жене у просеку дневно раде један сат дуже од мушкараца. Поред тога, жене двоструко више

9 *Women in Business and Management -The business case for change*, International Labour Organization, 2019

10 *Global Gender Gap Report 2021*, World Economic Forum, 2021, доступно на интернет страници: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2021.pdf

11 *Labour statistics on women – ILOSTAT*, Међународна Организација рада, доступно на интернет страници: https://ilostat.ilo.org/topics/women/#elementor-toc_heading-anchor-6

12 Индекс родне равноправности у Републици Србији, Тим за социјално укључивање и смањење сиромаштва Владе Републике Србије, доступно на интернет страници: http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/wpcontent/uploads/2018/12/Indeks_rodne_ravnopravnosti_u_Republici_Srbiji_2018.pdf

13 *Високо образовање 2019/2020, Републички завод за статистику*, доступно на интернет страници <https://publikacije.stat.gov.rs/G2020/Pdf/G20206010.pdf>

14 *Gender Equality Index 2019 – Work-life balance*, European Institute for Gender Equality (EIGE), 2019, доступно на интернет страници: <https://eige.europa.eu/publications/gender-equality-index-2019-work-life-balance>

15 *Коришћење времена у Републици Србији 2010. и 2015. Године*, Републички завод за статистику, 2016, доступно на интернет страници: <http://publikacije.stat.gov.rs/G2016/Pdf/G20166006.pdf>

1. УВОД

времена проводе на кућним, неплаћеним пословима него мушкарци, а упола мање времена проводе на плаћеним пословима. Ако упоредимо податке из 2010. и 2015. године, видимо да је за ових пет година дошло до извесних промена. Према подацима из 2015. године, жене сада у просеку мање времена проводе у активностима које се односе на тзв. кућне послове, и то око 15 минута мање у односу на 2010. годину. Мушкарци су забележили пораст од 11 минута, када је у питању време проведено у кућним пословима 2015. године.

У Индексу родне равноправности У Републици Србији за 2018. годину¹⁶ се наводи да чак 67,9% жена у односу на 11,5% мушкараца кува и/или обавља послове у домаћинству сваког дана. Подаци недвосмислено указују на то да је брига о другима, било када су у питању чланови домаћинства или заједница несразмерно расподељена тако да жене у значајнијој мери обављају ове активности, што иде на рачун оних активности које су усмерене на лични развој и благостање, попут спорта, културних активности и сл.

Слични су налази и истраживања *“Усклађивање пословних обавеза и бриге о домаћинству и породици”*¹⁷ из 2020. године у коме су констатовани врло неповољни услови у погледу могуће прерасподеле одговорности у бризи о породици између жена и мушкараца, те да одговорности повезане са неплаћеним кућним послом и бригом о породици, посебно о малој деци, несразмерно више носе жене. Додатни проблем представља чињеница да доступност услуга за бригу о деци није адекватна, што резултира да жене чине 63% свих особа које напуштају посао или смањују број радних сати ради бриге о деци или другим члановима породице¹⁸.

Криза изазвана пандемијом Ковид-19 открила је дубину структурних родних разлика и у значајно већој мери погодила оне чији је положај на тржишту рада био крхкији, али је открила и повећала родне разлике у одговорностима у домаћинству. Жене су систематски извештавале о повећаној количини времена које проводе у активностима у домаћинству и старању о породици. Међу запосленим женама већи је број оних које су изгубиле посао него међу запосленима мушкарцима. Поред тога, већи удео запослених жена пријавио је повећано радно време током пандемије, што се може приписати њиховој већој заступљености у секторима здравства и социјалне заштите.¹⁹

Међутим, неки подаци на глобалном нивоу указују на позитивне помаке, односно да мушкарци у време пандемије у већој мери учествују у обављању послова старања, те да су као последица „закључавања“ мушкарци ове послове обављали у већој мери него икада у новијој историји²⁰.

16 Родна анализа економске вредности неплаћених послова старања у Србији, UN Women, 2020, <https://www.rodnavnopravnost.gov.rs/sr/akademski-kutak/publikacije/ekonomska-vrednost-neplacenikh-poslova-starana-u-republici-srbiji>

17 Усклађивање пословних обавеза и бриге о домаћинству и породици, SeConS, UN WOMEN, 2020, доступно на интернет страници <https://www.secons.net/publications.php?p=116>

18 Усклађивање пословних обавеза и бриге о домаћинству и породици, SeConS, UN WOMEN, 2020

19 *Consequences of COVID-19 on women's and men's economic empowerment*, SeConS, 2020, доступно на интернет страници <https://serbia.unfpa.org/en/publications/consequences-covid-19-womens-and-mens-economic-empowerment>

20 *State of the World's Fathers 2021: Structural Solutions to Achieve Equality in Care Work*, Barker, G., Garg, A., Heilman, B., van der Gaag, N., & Mehaffey, R., 2021, доступно на интернет страници <http://stateoftheworldsfathers.org/report/state-of-the-worlds-fathers-2021/>

2. САЖЕТАК

2. Сажетак

Резултати добијени истраживањем показују да, када је у питању положај који анкетирани заузимају у радној организацији, позицију генералних директора/директора/чланова управних и надзорних органа заузима дупло већи број испитаника него испитаница (2% жена и 4% мушкараца), док су проценти који се односе на руководиоце са мање од 10 (12% жена и 11% мушкараца) или више од 10 подређених (по 3% жена и мушкараца) релативно уједначени. Највећи број анкетираних се налази на положају непосредног извршиоца - 82% испитаница и 80% испитаника.

На питање о брачном статусу, скоро половина испитаних (45% жена и 46% мушкараца) је одговорило да су у браку, а трећина (32% жена и 36% мушкараца) да нису. У ванбрачној заједници је 8% испитаница и 7% испитаника, док је 5% удовица и 3% удоваца. Свака једанаеста испитаница (9%) и 8% испитаника су разведени. Нешто више од половине - 56% испитаница и 54% испитаника је навело да има децу.

Прво питање које је постављено анкетиранима који имају децу било је да ли су као родитељ остварили право одсуства са рада ради неге детета. Већина испитаних грађанки је одговорила да јесте – 82%, док је само 14% испитаника искористило ово право. Уколико се упореде подаци добијени у вези са правом коришћења одсуства са рада ради неге детета према полу, примећује се да постоје одређени позитивни трендови у погледу већег учешћа мушкараца, међутим доминантан је утисак да у друштву још увек постоје стереотипне представе о улогама родитеља у коришћењу овог права, те да жене носе несразмерно већи терет.

Када је у питању време које на недељном нивоу анкетирани проводе у старању о деци, подаци показују да жене проводе значајно више времена у старању о деци на недељном нивоу у односу на мушкарце (нпр. 33% жена 10-30 сати, 47% мушкараца до 10 сати). Уочен је податак да највећи проценат испитаница и испитаника из региона Београда наводи да на недељном нивоу проводе више од 60 сати у старању о деци. На питање ко њима и партнеру/ки помаже око деце, половина испитаница (52%) и 57% испитаника је одговорило да су то бабе или деде, док је 40% испитаница и 37% испитаника је навело да им нико не помаже. Испитаницима и испитаницама из региона Београда у највећем проценту нико не помаже у старању о деци, док они из региона Западне Србије имају помоћ родитеља у највећем проценту у овом узорку. Када је реч о доступности предшколских установа, већина испитаних (78% жена и 82% мушкараца) је одговорило да су им услуге предшколских установа доступне, док је 22% испитаница и 18% испитаника одговорило одрично на ово питање.

Одговори на питање да ли су имали неке негативне последице на каријеру услед послова бриге о деци најјасније илуструју да се жене у Србији у значајно већој мери сусрећу са препрекама за професионално напредовање од мушкараца. Наиме, око две петине испитаних грађанки (38%) и три петине грађана (69%) је одговорило да није имало никакве последице. Када се упореде добијени подаци, уочава се значајна диспропорција када су у питању прекид радног односа (13% жена према 2% мушкараца) и рад под стресом (37% жена према 22% мушкараца) као наведене последице по каријеру међу анкетиранима.

Када су у питању лични приходи, резултати истраживања показују да је проценат мушкараца који су у потпуности или донекле задовољни својим приходима (53%) већи од процента жена (46%). Од посебног је значаја чињеница да разлика у задовољству приметно расте у две кључне старосне групе, 30-39 где је 11% више мушкараца који су у потпуности или донекле задовољни примањима и 40-49 где је та разлика чак 17%. Одговори на питање о задовољству личним приходима у односу на партнера/ку, указују на диспропорцију у степену задовољства

2. САЖЕТАК

сопственим примањима у односу на примања партнера, где су жене (21%) у значајно већој мери незадовољније у односу на мушкарце (9%).

Један од сегмената овог истраживања јесте процена количине времена које анкетирани проводе обављајући рутинске кућне послове. Добијени резултати наводе на закључак да постоји изузетно велика диспропорција када је у питању неплаћени рад у обављању рутинских кућних послова, имајући у виду да чак 76% мушкараца проведе сат времена или мање у обављању поменутих послова наспрам 64% жена које проводе између 2 и 6 сати дневно. С друге стране, компаративни приказ показује висок степен уравнотежености када је у питању обављање повремених кућних послова.

У сегменту који се односи на професионални живот анкетираних, подаци показују да се питања везано за брачни и породични статус постављају и женама и, у нешто мањој мери, мушкарцима. Природа питања описаних у исказима испитаних указује на то да послодавци постављају недозвољена питања приликом запошљавања, као и да је могуће да одлуке доносе на основу добијених одговора, што упућује на велику вероватноћу чињења дискриминације у процесу запошљавања и представља кршење позитивноправних прописа Републике Србије.

Када су у питању флексибилни услови рада, уочава се да је испитаницама у овом узорку у нешто већем проценту омогућен флексибилан рад, нарочито могућност изостајања с посла због породичних ситуација (37% жене и 25% мушкарци) и прелазак с пуног радног времена на скраћено (8% жене и 4% мушкарци). Овакви подаци показују одређене позитивне трендове у пословној култури, међутим неравномерна стопа коришћења флексибилних радних аранжмана такође може да подстакне родну неравноправност на тржишту рада. Поређењем добијених одговора на питање у којој мери могу да успоставе равнотежу између професионалних и приватних обавеза, долази се до закључка да мушкарци у већем проценту (34%) могу да успоставе равнотежу између приватних и пословних обавеза у односу на жене (25%).

У сегменту истраживања који се бави последицама на професионални живот анкетираних, компаративна анализа показује да је значајно већи проценат жена морао да одустане од пословног путовања или стручног усавршавања у односу на мушкарце (30% жена наспрам 15% мушкараца) и да су у нешто већем броју примале мању плату због немогућности извршавања професионалних обавеза у односу на мушкарце (20% наспрам 15%). Испитанице су у већем проценту одбијале напредовање на послу (17% жена и 10% мушкараца) и у већем броју случајева доживљавале сукобе са послодавцем или колегама (26%) у односу на испитанике (19%). Поред тога, жене у већој мери наводе да осећају последице дисбаланса пословног и породичног живота у виду недостатка времена, стреса, неиспаваности и сл. (27% наспрам 21%) и манифестује се тенденција да испитанице у мањој мери успевају да ускладе приватне и пословне обавезе у односу на мушкарце и да им професионални живот трпи у корист породичног. Регион Београда је изузетак у овом сегменту, што је у вези са добијеним подацима о нешто мањим степеном усклађености пословног и приватног живота мушкараца из овог региона у односу на жене.

Око питања да ли сматрате да се жене у већој мери сусрећу са негативним последицама по професионални живот због немогућности усклађивања пословног и приватног живота постоји прилично јединствен став оба пола - преко 85% жена и мушкараца се слаже са овом тврдњом.

Резултати последњег сегмента овог истраживања показују да је петина испитаних грађанки (20%) и 18% грађана у потпуности задовољно количином времена које проводи са породицом, а да им је посао приоритет у односу на породицу и друштвени живот наводи 12% испитаница и 21% испитаника. Када је у питању процена нивоом оптерећености пословним обавезама, уочава се уједначена оптерећеност радним задацима (16% жена и 17% мушкараца наводе

2. САЖЕТАК

преоптерећеност). Око половине анкетираних жена и мушкараца се у одређеној мери слаже са тврдњом да недеља нема довољно сати за све што желе да ураде, међутим када упоредимо добијене резултате по половима, издваја се податак да се у старосној категорији 40-49 година испитанице у двоструко већем проценту у потпуности слажу са тврдњом да недеља нема довољно сати за све што хоће да ураде у односу на испитане мушкарце. Ван радног времена пословним обавезама се бави око трећине анкетираних грађана и грађанки, док је нешто већи постотак жена (25%) него мушкараца (20%) који кући иду у исто време сваки дан. Укупно 10% испитаница и 12% испитаника се у потпуности слажу да када су код куће размишљају о послу, а 23% испитаних грађанки и 22% грађана се уопште не слаже са овом тврдњом. Поред тога, 27% испитаница и 25% испитаника је навело да планира да остане на тренутном радном месту у блиској будућности, док је по 19% испитаница и испитаника навело да уопште не би препоручило другима свој посао (16% грађанки и 12% испитаних грађана у потпуности би препоручило другима своје радно место).

3. ПРАВНИ ОКВИР

3. Правни оквир

Међународни правни оквир у погледу заштите од дискриминације и равноправности жена и мушкараца је изузетно развијен. Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима²¹ у члану 2. прокламује начело недискриминације, а чланом 3. се нарочито наглашава једнакост полова. Члан 10. установљава забрану дискриминације мајки и деце и гарантује мајкама посебну заштиту пре и након порођаја. Такође се прописује да посебна заштита мора бити обезбеђена породици, нарочито у време док је породица „одговорна за издржавање и васпитање деце о којој се стара“.

Конвенција о елиминисању свих облика дискриминације жена²², у члану 2. тачка (е.) прописано је да државе чланице осуђују дискриминацију жена у свим видовима и да су сагласне да спроводе свим одговарајућим средствима која им стоје на располагању и без одлагања, политику отклањања дискриминације жена и ради тога се обавезују: (е) да предузму све потребне мере за отклањање дискриминације жена од стране било ког лица, организације или предузећа. Такође чланом 5. између осталог је прописано да „дискриминација жена“ означава сваку разлику, искључење или ограничење у погледу пола, што има за последицу или циљ да угрози или онемогући признање, остварење или вршење од стране жена, људских права и основних слобода на политичком, економском, друштвеном, културном, грађанском или другом пољу.

Конвенцијом о заштити материнства Међународне организације рада бр. 183. из 2000. Године прописана је обавеза сваке чланице да усвоји мере како би обезбедила да материнство не буде извор дискриминације у области радних односа.²³

Конвенција о једнаким могућностима и третману за раднике и раднице (радници са породичним обавезама) број 156 из 1981. године („Службени лист СФРЈ”, број 7/87) примењује се на раднике и раднице који имају обавезу према деци коју издржавају и када им те обавезе ограничавају могућност да се економски ангажују и напредују. Државе чланице су се обавезале да као циљ националне политике поставе могућност да ова лица искористе сва права из радног односа без дискриминације.²⁴

На регионалном нивоу, за Републику Србију је најрелевантнији правни оквир Савета Европе. Одредбом члана 14. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода²⁵, прописано је да се уживање права и слобода предвиђених у овој конвенцији обезбеђују, без дискриминације по било ком основу, као што су пол, раса, боја коже, језик, вероисповест, политичко или друго мишљење, национално или социјално порекло, веза с неком националном мањином, имовно стање, рођење или други статус.

Имајући у виду да је Република Србија у процесу усаглашавања законодавства са прописима Европске уније, указујемо и на Директиву 2006/54/ЕЗ Европског парламента и Савета од 5. јула 2006 о спровођењу начела једнакости и једнаких могућности мушкараца и жена у питањима запошљавања и обављања занимања, која у члану 2. став 2. предвиђа: „У смислу ове Директиве, дискриминација обухвата... (ц) сваки неповољни третман жене у вези с трудноћом или породилским одсуством у смислу Директиве 92/85/ЕЕЗ“.

21 Закон о ратификацији Међународног пакта о економским, социјалним и културним правима (“Сл. лист СФРЈ”, бр. 7/71)

22 Закон о ратификацији Конвенције о елиминацији свих облика дискриминације жена („Службени лист СФРЈ – Међународни уговори, број 11/81), члан 5.

23 Закон о потврђивању Конвенције Међународне организације рада бр. 183 о заштити материнства („Службени гласник РС - Међународни уговори”, број 1/10), члан 8. став 2.

24 Закон о ратификацији Конвенције Међународне организације рада број 156 о једнаким могућностима и третману за раднике и раднице (радници са породичним обавезама) („Службени лист СФРЈ”, број 7/87)

25 Закон о ратификацији Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода („Службени лист СЦГ - Међународни уговори”, бр. 9/03, 5/05, 7/05-исправка) и („Службени гласник РС - Међународни уговори”, бр. 12/10)

3. ПРАВНИ ОКВИР

Указујемо такође и на Директиву Савета 200/78/ЕЗ од 27. новембра 2000-општи оквир за равноправан третман у запошљавању и професији која у Преамбули предвиђа: „(3) У имплементирању принципа равноправног третмана, Заједница треба да, у складу са чланом 3(2) Уговора ЕЗ, тежи да елиминише неравноправност и да промовише равноправност мушкараца и жена, нарочито јер су жене често жртве вишеструке дискриминације.“

Надаље, од изузетне је важности и Директива 2018/1158²⁶ Европског парламента и Савета о равнотежи пословног и приватног живота родитеља и неговатеља, која је ступила на снагу у августу 2019. године. Циљ директиве је да се успостави равнотежа између пословног и приватног живота родитеља, као и да се ближе уреди породилско одсуство за очеве, чиме би се допринело бољој подели обавеза између родитеља, односно неговатеља. Директивом се, између осталог, прописује да очеви имају право на плаћено одсуство од 10 дана по рођењу детета, плаћено породилско одсуство од 4 месеца од чега су 2 месеца непреносива између родитеља, односно 2 месеца породилског одсуства по родитељу. Такође, родитељи деце до 8 година могу затражити флексибилније услове рада, што обухвата рад на даљину, флексибилно или скраћено радно време.

Када је у питању домаћи правни оквир, Уставом Републике Србије забрањен је сваки вид дискриминације, непосредне или посредне, по било ком основу, а нарочито по основу расе, пола, националне припадности, друштвеног порекла, рођења, вероисповести, политичног или другог уверења, имовног стања, културе, језика, старости, психичког или физичког инвалидитета.²⁷

Уставна забрана дискриминације ближе је разрађена Законом о забрани дискриминације, који прописује да акт дискриминације означава свако неоправдано прављење разлике или неједнако поступање, односно пропуштање (искључивање, ограничавање или давање првенства), у односу на лица или групе као и на чланове њихових породица, или њима блиска лица, на отворен или прикривен начин, а који се заснива на раси, боји коже, прецима, држављанству, националној припадности или етничком пореклу, језику, верским или политичким убеђењима, полу, родном идентитету, сексуалној оријентацији, имовном стању, рођењу, генетским особеностима, здравственом стању, инвалидитету, брачном и породичном статусу, осуђиваности, старосном добу, изгледу, чланству у политичким, синдикалним и другим организацијама и другим стварним, односно претпостављеним личним својствима.²⁸ Одредбама члана 4. овог закона прописано је да су сви једнаки и уживају једнак положај и једнаку правну заштиту, без обзира на лична својства, те да је свако дужан да поштује начело једнакости, односно забрану дискриминације.²⁹

Даље, одредбама члана 6. Закона о забрани дискриминације прописано је да непосредна дискриминација постоји ако се лице или група лица, због његовог односно њиховог личног својства у истој или сличној ситуацији, било којим актом, радњом или пропуштањем, стављају или су стављени у неповољнији положај, или би могли бити стављени у неповољнији положај.³⁰ Забрањена је дискриминација у области рада, односно нарушавање једнаких могућности за заснивање радног односа или уживање под једнаким условима свих права у области рада, као што су право на рад, на слободан избор запослења, на напредовање у служби, на стручно усавршавање и професионалну рехабилитацију, на једнаку накнаду за рад једнаке вредности, на правичне и задовољавајуће услове рада, на одмор, на образовање и ступање у синдикат,

²⁶ Директива 2019/1158/

²⁷ Устав Републике Србије (Службени гласник РС“, број 98/2006), члан 21.

²⁸ Закон о забрани дискриминације („Службени гласник РС“ бр. 22/2009 и 52/2021), члан 2.

²⁹ Ибид. Члан 4.

³⁰ Ибид. Члан 6.

3. ПРАВНИ ОКВИР

као и на заштиту од незапослености (члан 16).³¹ Одредбама члана 20. овог закона прописано је да дискриминација на основу пола постоји ако се поступа противно начелу равноправности полова, односно начелу поштовања једнаких права и слобода жена и мушкараца у политичком, економском, културном и другом аспекту јавног, професионалног, приватног и породичног живота.³²

Одредбама члана 29. Закона о родној равноправности³³ прописано је да су Послодавац и орган јавне власти дужни да запосленима, односно другим радно ангажованим лицима, без обзира на пол, односно род и породични статус, обезбеде једнаке могућности у вези са остваривањем права из радног односа и по основу рада, односно других видова радно ангажовања, у складу са законом којим се уређује рад код послодавца, односно органа јавне власти.³⁴ Поред тога, Послодавац у јавном и приватном сектору и орган јавне власти дужан је да, без обзира на пол, род и породични статус, лицима која траже запослење обезбеди једнаке могућности у вези са заснивањем радног односа, другог вида радно ангажовања, односно обављања одређеног посла, у складу са законом којим се уређује рад код послодавца, односно органа јавне власти.³⁵ Такође, Послодавац и орган јавне власти дужни су да запосленом, без обзира на пол, односно род и породични статус, обезбеде једнаке могућности за стручно усавршавање и додатно образовање, као и стручно оспособљавање приправника, стручно усмеравање, напредно стручно усавршавање и преквалификације, укључујући практично радно искуство.³⁶

Одредбама члана 18. Закона о раду³⁷ забрањена је непосредна и посредна дискриминација лица која траже запослење, као и запослених, с обзиром на пол, рођење, језик, расу, боју коже, старост, трудноћу, здравствено стање, односно инвалидитет, националну припадност, вероисповест, брачни статус, породичне обавезе, сексуално опредељење, политичко или друго уверење, социјално порекло, имовинско стање, чланство у политичким организацијама, синдикатима или неко друго лично својство. Непосредна дискриминација, у смислу овог закона, јесте свако поступање узроковано неким од основа из члана 18.³⁸ овог закона којим се лице које тражи запослење, као и запослени, ставља у неповољнији положај у односу на друга лица у истој или сличној ситуацији (члан 19. став 1.)³⁹. Одредбама члан 20.⁴⁰ овог закона прописано је да је дискриминација из члана 18. овог закона забрањена у односу на: 1) услове за запошљавање и избор кандидата за обављање одређеног посла; 2) услове рада и сва права из радног односа; 3) образовање, оспособљавање и усавршавање; 4) напредовање на послу; 5) отказ уговора о раду.

Одредбама члана 18. Закона о агенцијском запошљавању⁴¹ прописано је да уступљени запослени за време привременог обављања послова код послодавца корисника има право на једнаке услове рада као и упоредни запослени код послодавца корисника, у складу са овим законом. У ставу 2. овог члана прописано је да се, између осталог, једнаки услови односе и на: заштиту трудница и мајки дојилја и забрану дискриминације по свим основима, у складу са законом. Одредбама става 3. овог члана прописано је да једнаке услове рада из става 2. овог члана уступљеном запосленом обезбеђује непосредно послодавац корисник.

31 Ибид. Члан 16.

32 Ибид. Члан 20.

33 Закон о родној равноправности („Службени гласник РС”, број 52), Члан 29.

34 Ибид. Члан 29. став 1.

35 Ибид. Члан 29. став 2.

36 Ибид. Члан 29. став 3.

37 Закон о раду („Службени гласник РС”, бр. 24/2005, 61/2005, 54/2009, 32/2013, 75/2014, 13/2017 – одлука УС, 113/2017 и 95/2018 – аутентично тумачење) члан 18.

38 Ибид. Члан 18.

39 Ибид. Члан 19. став 1

40 Ибид. Члан 20.

41 Закон о агенцијском запошљавању („Службени гласник РС”, бр. 86/2019)

4. МЕТОДОЛОГИЈА И ЦИЉ ИСТРАЖИВАЊА

4. Методологија и циљ истраживања

Истраживање „Родна равноправност и равнотежа између приватног и пословног живота“ спроведено је у оквиру пројекта *WoBaCa - Ка родној равноправности кроз повећане могућности за равнотежу између пословног и приватног живота*, који се реализује у оквиру Програма Европске уније „Права, једнакости држављанство“ (Rights, Equality and Citizenship - REC) - инструмента за промоцију, заштиту и примену права која обезбеђују равноправност грађана. Циљ пројекта *WoBaCa - Ка родној равноправности кроз повећане могућности за равнотежу између пословног и приватног живота* јесте да унапреди могућности за успостављање баланса између приватног и пословног живота жена и мушкарца, кроз развој низа научно заснованих, иновативних и интерактивних алата у сврху достизања родне равноправности кроз измене свакодневних, практичних вештина и социјалних норми, нарочито у контексту дељења послова старања.

Циљ овог истраживања је прикупљање података о тренутној ситуацији и факторима који утичу на баланс, односно дисбаланс између приватног и пословног живота, укључујући и (не) могућност напредовања у професионалном животу жена и мушкараца.

Истраживање је спроведено на узорку жена и на узорку мушкараца, у циљу што бољег и реалнијег сагледавања стања. Подаци се обрађују одвојено како би се сагледале разлике у добијеним подацима сходно релевантности теме.

Истраживање је спроведено кроз унапред припремљен упитник, методом „лице у лице“, на територији Републике Србије (осим података са територије Косова и Метохије) на случајном, репрезентативном узорку од 1000 жена и 500 мушкараца, узраста 18-65 година, током јуна 2021. године.

Структура узорка жена:

- Узраст:
 - 18-24 година 13%;
 - 24-29 година 18%;
 - 30-39 година 23%;
 - 40-49 година 20%;
 - 50-59 година 13%;
 - 60-65 година 12%;
- Образовање:
 - основни ниво и без школе 5% испитаника;
 - средњи ниво образовања 51%;
 - виши и високи ниво образовања 44%;
- Регион:
 - Београдски регион 21%;
 - регион Војводине 28%;
 - регион Јужне и Источне Србије 25%;
 - регион Западне Србије 26%;

4. МЕТОДОЛОГИЈА И ЦИЉ ИСТРАЖИВАЊА

Структура узорка мушкараца:

- Узраст:
 - 18-24 година 14%;
 - 24-29 година 12%;
 - 30-39 година 23%;
 - 40-49 година 21%;
 - 50-59 година 15%;
 - 60-65 година 15%;
- Образовање:
 - основни ниво и без школе 6% испитаника;
 - средњи ниво образовања 61%;
 - виши и високи ниво образовања 33%;
- Регион:
 - Београдски регион 19%;
 - регион Војводине 28%;
 - регион Јужне и Источне Србије 26%;
 - регион Западне Србије 28%;

Упитник је садржао 28 питања, а за попуњавање упитника било је потребно око 10 минута.

Анализа прикупљених података извршена је укрштањем у односу на пол, узраст и регион у којем испитаници живе.

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

5. Резултати истраживања

5.1 Радни статус

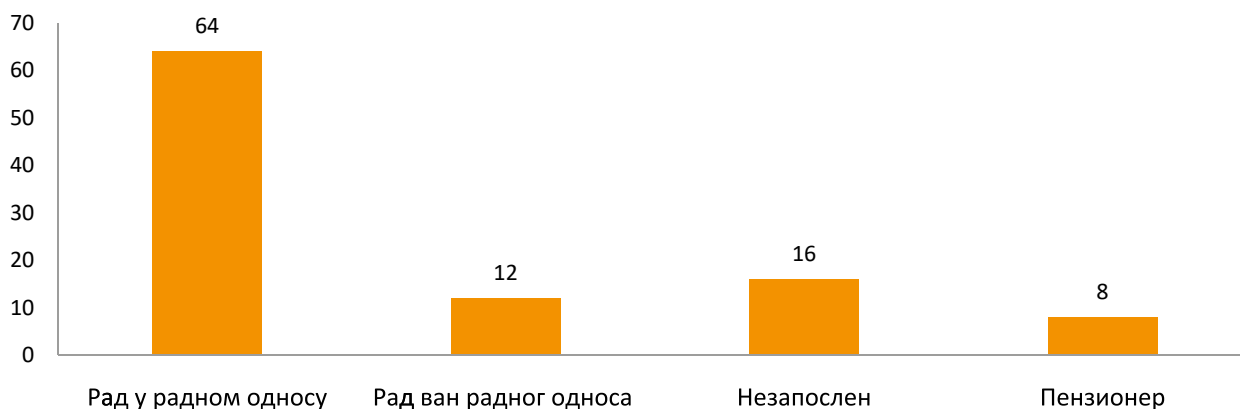
Какав је Ваш радни статус?

Испитаницама је најпре постављено питање о њиховом радном статусу. Две трећине испитаних грађанки (64%) навело је да је у радном односу, 12% да ради ван радног односа, 16% да је незапослено, а међу испитаницама је 8% пензионерки.

Табела 1 (жене)	Одговор	Укупно (%)	Узраст						Ниво образовања			Регион			
			18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
	Рад у радном односу	64	21	68	82	86	63	35	29	59	75	67	64	63	63
	Рад ван радног односа	12	27	18	5	8	15	4	14	13	10	13	12	18	6
	Незапослен	16	52	14	12	4	15	6	19	21	9	14	15	13	19
	Пензионер	8	0	0	1	3	6	54	38	7	5	5	9	6	12
	Укупно	100													

Када су у питању разлике према нивоу образовања, резултати показују да је са вишим и високим нивоом образовања запослено 85% испитаница, док је највише незапослених међу испитаницама са завршеном средњом школом (21%).

У узорку овог истраживања највише незапослених жена је из региона Западне Србије (19%), док је највећи проценат запослених из региона Београда (80%).

Када су у питању мушкарци, њих 65% је у радном односу, а 12% ради ван радног односа. Сваки осми испитаник је незапослен, док су 10% испитаних пензионери.

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Табела 1 (мушкарци)		Узраст						Ниво образовања			Регион			
Одговор	Укупно (%)	18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Рад у радном односу	65	29	75	82	86	70	31	21	60	82	76	54	65	70
Рад ван радног односа	12	18	14	11	12	14	6	29	14	5	11	18	11	7
Незапослен	13	53	11	5	2	11	6	29	16	4	7	16	13	13
Пензионер	10	0	0	2	0	5	58	21	9	9	7	12	11	9
Укупно	100													

Највише незапослених у овом узорку је из Војводине (16%), а најмање из Београда (7%). Управо је у Београду највише запослених без обзира на тип радног односа (87%), док је у осталим регионима мања запосленост - у Војводини (72%), у Јужној и Источној Србији (76%), а у Западној Србији (77%).

Што се тиче разлика према нивоима образовања, уочава се да је чак 87% запослених са високим нивоом образовања, што је и податак који смо очекивали, док највише незапослених има у категорији испитаника са завршеном само основном школом или без образовања.

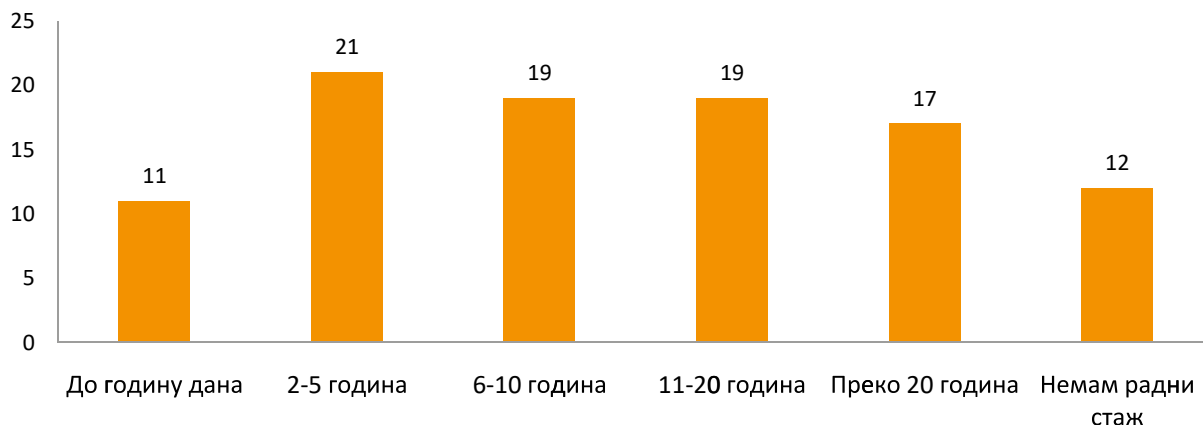
Дужина радног стажа?

Петина испитаница (21%) има радни стаж у трајању између две и пет година, 17% има радни стаж преко двадесет година, док је њих 12% навело да нема радни стаж. До годину дана радног стажа има 11% испитаница.

Табела 2 (жене)		Узраст						Ниво образовања			Регион			
Одговор	Укупно (%)	18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
До годину дана	11	27	29	8	4	0	0	5	12	11	12	9	10	14
2-5 година	21	17	49	32	10	2	0	10	19	25	25	20	27	13
6-10 година	19	2	8	47	18	13	8	19	20	18	16	23	17	19
11-20 година	19	0	0	8	57	40	6	14	17	22	22	16	17	22
Преко 20 година	17	0	0	0	10	42	79	33	20	12	8	20	18	20
Немам радни стаж	12	54	14	5	1	2	6	19	12	11	17	12	10	11
Укупно	100													

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Дужина радног стажа очекивано расте како расте старосно доба. Највећи проценат испитаница без радног стажа према степену образовања је међу онима са основним нивоом или без образовања (19%). Подаци о годинама радног стажа су битни, имајући у виду да године радног стажа значајно утичу на економски статус жена у старосној категорији 65+. Од значаја је и податак да 6% жена старости од 60 до 65 година наводи да нема радни стаж.

Табела 2 (мушкарци)		Узраст						Ниво образовања			Регион			
Одговор	Укупно (%)	18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
До годину дана	9	26	25	7	0	3	0	0	10	8	4	10	6	12
2-5 година	17	15	61	24	4	3	6	0	19	15	18	16	19	13
6-10 година	21	0	7	55	31	5	0	21	17	28	33	18	19	16
11-20 година	17	0	0	15	43	24	6	7	18	16	16	18	16	18
Преко 20 година	27	0	0	0	20	65	89	57	24	29	24	27	29	28
Немам радни стаж	10	59	7	0	2	0	0	14	12	4	4	10	10	12
Укупно	100													

Највећи број испитаника (27%) ради преко 20 година, док 21% има дужину радног стажа између 6 и 10 година. Сваки десети испитаник нема радног стажа. До годину дана стажа има 9% испитаника.

Који положај заузimate у Вашој радној организацији?

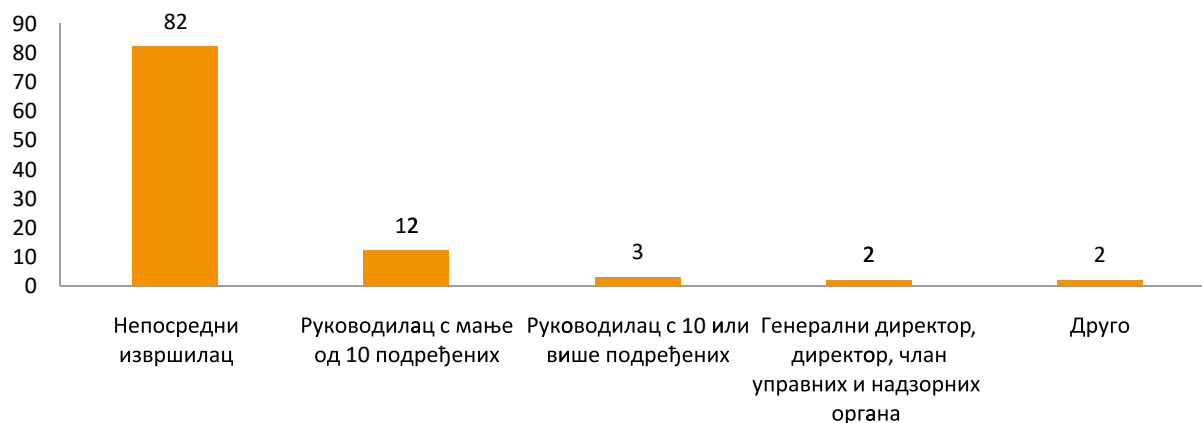
Већина испитаница (82%) наводи да заузима положај непосредне извршитељке у радној организацији. На положају руководитељки са мање од 10 подређених налази се 12% испитаница, док је 3% навело да су руководитељке са 10 или више подређених. Укупно 2% испитаница је навело да су на позицији генералних директорки/директорки/чланица управних и надзорних органа.

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Табела 3 (жене)	Укупно (%)	Узраст						Ниво образовања			Регион			
		18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Одговор														
Непосредни извршилац	82	88	89	83	77	76	79	100	86	76	79	73	86	90
Руководилац са мање од 10 подређених	12	8	8	12	14	15	16	0	8	17	12	15	13	7
Руководилац са 10 или више подређених	3	0	2	1	5	2	5	0	3	2	1	7	0	1
Генерални директор, директор, члан управних и надзорних органа	2	0	2	0	4	5	0	0	1	3	4	4	0	0
Друго	2	4	0	4	0	2	0	0	1	2	3	1	1	1
Укупно	100													

У односу на ниво образовања, највише руководитељки и директорки је међу високо образованим женама (22%), док међу испитаницама са основним нивоом и без образовања нема руководитељки.

Посматрано по регионима, регион Западне и регион Јужне и Источне Србије имају осетно мањи удео испитаница на вишим менаџерским позицијама, у односу на Војводину у којој је највећи проценат испитаница које се налазе на овим позицијама.

Највећи број испитаника се налази на положају непосредног извршиоца - (80%), док је 11% на положају руководиоца са мање од 10 подређених, а 3% на месту руководиоца са 10 или више подређених. Укупно 4% испитаника налази се на положају директора. Што се тиче разлика по регионима, примећује се да је највише запослених у Западној Србији (92%) запослено на позицији непосредног извршиоца, у поређењу са осталим регионима у којима је проценат

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

запослених извршилаца нешто мањих вредности. У региону Београда 13% запослених заузима положај директора у организацији у којој ради.

Табела 3 (мушкарци)	Укупно (%)	Узраст						Ниво образовања			Регион			
		18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Непосредни извршилац	80	94	84	80	78	71	77	100	86	67	67	79	77	92
Руководилац са мање од 10 подређених	11	6	4	10	10	23	15	0	8	17	8	15	15	8
Руководилац са 10 или више подређених	3	0	4	4	2	3	8	0	1	7	8	2	4	0
Генерални директор, директор, члан управних и надзорних органа	4	0	8	2	6	3	0	0	4	4	13	4	0	0
Друго	2	0	0	4	4	0	0	0	1	4	5	0	4	0
Укупно	100													

Посматрајући разлике према узрасту, уочава се да су испитаници до 29 година у већој мери него друге узрастне групе на позицији непосредних извршилаца, што је логичан податак с обзиром да су они тек на почетку своје каријере.

Поређењем података уочава се да позицију директора и чланова управних и надзорних одбора заузима дупло већи број испитаника него испитаница, док су проценти који се односе на руководиоце са мање или више од 10 подређених релативно уједначени. Интересантна је појава да су међу испитаним грађанима и грађанкама, на позицијама руководиоца са мање и више од 10 подређених жене заступљене у већем проценту него мушкарци у узрастној категорији 40-49 година, док су на позицијама генералних директора и чланова извршних одбора у већем проценту заступљене у старосној категорији 50-59 година. С друге стране, међу младим испитаницима (25-29 година) однос мушкараца и жена на позицијама директора је 8:2, док испитаница на овим позицијама у старосној групи 30-39 нема уопште.

Посматрано по регионима, регион Западне и регион Јужне и Источне Србије има изразито мали удео испитаница на вишим менаџерским позицијама, док је удео у региону Београда нешто бољи у овом узорку.

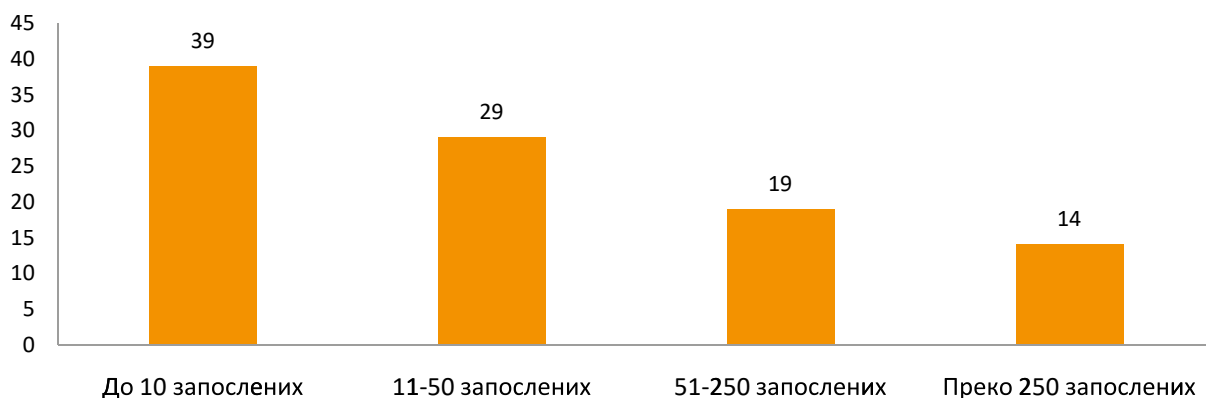
Колико запослених ради у Вашој радној организацији?

Одговори на питање о броју запослених у организацијама у којима испитанице раде, показују да: 39% испитаница ради у организацији која има до 10 запослених, 29% у организацији која броји од 11 до 50 запослених, 19% у организацији од 51 до 250 запослених, а 14% испитаница је запослено у организацији у којој ради преко 250 запослених.

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Табела 4 (жене)		Узраст						Ниво образовања			Регион			
Одговор	Укупно (%)	18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
До 10 запослених	39	72	43	37	31	32	37	11	49	30	43	45	30	38
11-50 запослених	29	16	22	26	34	39	37	33	24	33	24	27	35	28
51-250 запослених	19	0	19	21	22	22	16	33	15	22	10	19	21	24
Преко 250 запослених	14	12	16	16	14	7	11	22	12	15	22	8	14	11
Укупно	100													

Из добијених података може се закључити да је највећи број испитаница запослен у микро и малим предузећима (68%). Посматрано по регионима, највећи број испитаница запослених у микро предузећима (до 10 запослених) је из Војводине, док је највећи број запослених у великим предузећима (преко 250 запослених) из Београда.

Табела 4 (мушкарци)		Узраст						Ниво образовања			Регион			
Одговор	Укупно (%)	18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
До 10 запослених	38	38	60	31	36	32	38	14	45	29	31	50	36	33
11-50 запослених	27	25	16	27	40	19	23	43	26	28	21	25	30	33
51-250 запослених	20	25	12	25	16	26	8	14	18	23	33	10	15	23
Преко 250 запослених	15	13	12	16	8	23	31	29	11	20	15	15	19	12
Укупно	100													

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

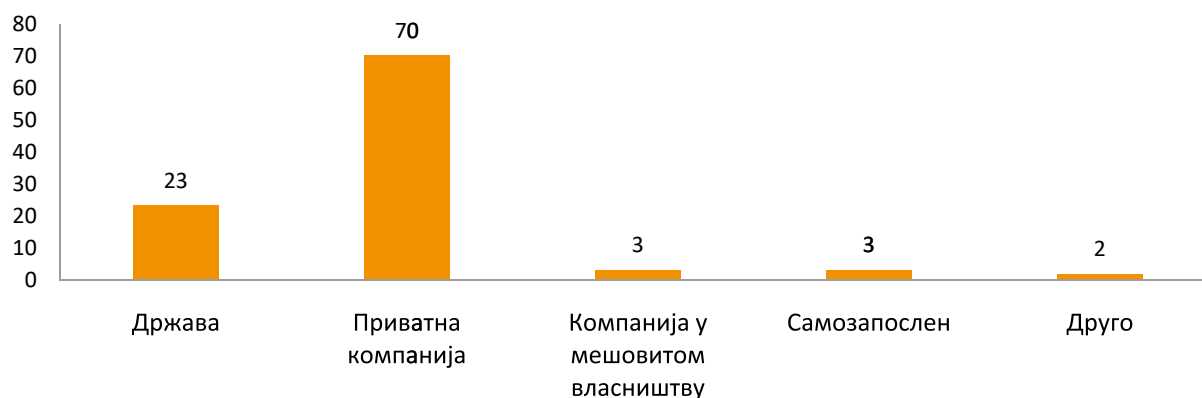
Око 40% испитаника запослено је у радној организацији до 10 запослених, нешто више од четвртине у организацији од 11 до 50 запослених, а најмањи број испитаника (15%) у организацији са преко 250 запослених. Половина испитаних Војвођана запослено је у организацији која броји до 10 запослених. У организацији до 10 запослених ради трећина из Западне Србије (33%), 31% из Београда и 36% испитаника из Јужне и Источне Србије. Највећи проценат испитаних Београђана ради у организацији која броји између 51 и 250 запослених. Чак три петине испитаника узраста од 25 до 29 година ради у малој организацији до 10 запослених.

Ко је послодавац за кога обављате садашњи посао?

На питање ко је послодавац код кога су запослене, већина испитаница је одговорила да су запослене у приватној компанији (70%), док је скоро четвртина испитаница (23%) запослена у јавном сектору навела да је држава послодавац за кога обављају садашњи посао (23%). Само 3% испитаница је самозапослено.

Табела 5 (жене)	Укупно (%)	Узраст						Ниво образовања			Регион			
		18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Држава	23	12	13	20	34	32	21	22	16	30	19	25	21	25
Приватна компанија	70	84	78	73	59	59	74	67	76	64	70	67	74	68
Компанија у мешовитом власништву	3	0	3	2	3	5	5	11	3	3	1	5	4	1
Самозапослен	3	0	3	4	3	5	0	0	4	2	4	1	1	6
Друго	2	4	3	1	1	0	0	0	1	2	4	2	0	0
Укупно	100													

Када се посматрају старосне разлике, подаци показују да већина жена до 29 година ради у приватном сектору, док су у државном сектору најзаступљеније жене старости од 40 до 59 година. Када су у питању разлике међу регионима, у приватним компанијама у највећем броју запослене су испитанице из Јужне и Источне Србије.

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Две трећине испитаника (66%) запослено је у приватној компанији, док је 23% запослено у државној установи. Сваки једанаести испитаник је samozапослен. Само 3% испитаника ради у компанији која је у мешовитом власништву. Међу испитаницима који раде за приватну компанију већи је проценат оних који су из Београда (72%), Војводине (71%) и Западне Србије (69%) у односу на оне испитанике који живе на подручју Јужне и Источне Србије (51%).

Табела 5 (мушкарци)		Узраст						Ниво образовања			Регион			
Одговор	Укупно (%)	18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Држава	23	19	12	20	20	39	31	14	15	35	18	10	34	27
Приватна компанија	66	81	80	67	66	48	54	71	73	54	72	71	51	69
Компанија у мешовитом власништву	3	0	0	4	2	6	0	14	1	4	3	6	0	2
Самозапослен	9	0	4	10	12	6	15	0	10	7	8	10	15	2
Друго	1	0	4	0	0	0	0	0	1	0	0	2	0	0
Укупно	100													

Што се тиче разлика према степену образовања, већи је проценат испитаника који имају основно (71%) и средње образовање (73%) међу запосленима у приватним компанијама. Истовремено је већи број испитаника који имају високо образовање запослено у државном сектору (35%).

Када су у питању узрасне разлике испитаника, већина младих до 29 година ради у приватном сектору (81%) за разлику од испитаника старијег узраста који у мањој мери раде у приватном сектору.

5.2 Брига о деци

Који је Ваш тренутни брачни статус?

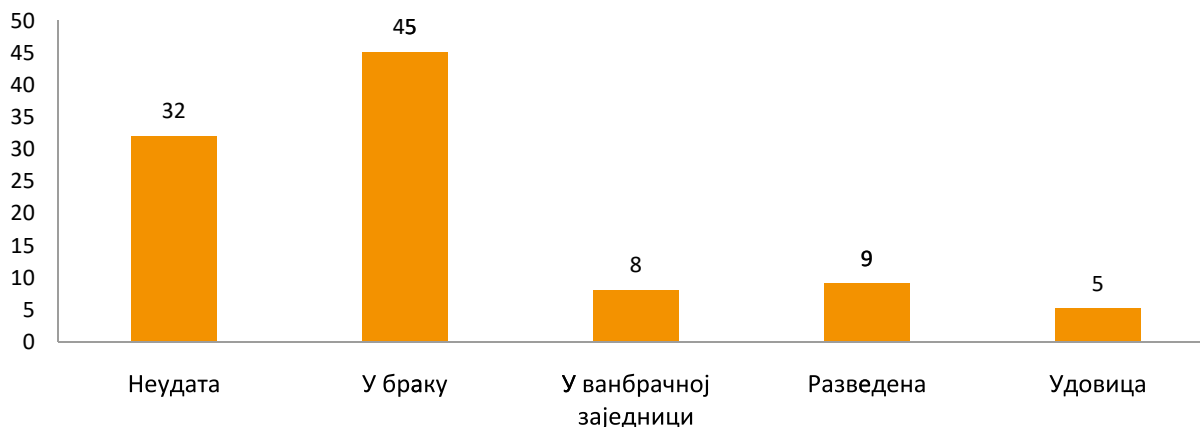
На питање о брачном статусу, скоро половина (45%) је одговорила да је у браку, а трећина (32%) да је неудата. У ванбрачној заједници је 8% испитаних грађанки, а 5% је удовица. Свака једанаеста испитаница (9%) је разведена.

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Табела 6 (жене)	Укупно (%)	Узраст						Ниво образовања			Регион			
		18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Неудата	32	88	64	26	8	6	6	14	31	37	45	23	37	29
У браку	45	10	21	49	67	65	54	38	49	42	33	49	40	56
У ванбрачној заједници	8	2	12	14	9	4	0	5	5	12	17	8	6	3
Разведена	9	0	3	11	13	17	13	14	12	5	6	12	11	8
Удовица	5	0	0	0	4	8	27	29	3	4	0	9	5	5
Укупно	100													

Уколико се упореде подаци у вези са степеном образовања, уочава се да највећи проценат испитаница које нису у брачној заједници има виши или високи ниво образовања (37%), док је највећи проценат са статусом разведене међу испитаницама са основним нивоом или без образовања (14%).

Интересантан је податак да у ванбрачној заједници живи 17% испитаница из Београда, а 3% из региона Западне Србије. Највећи проценат испитаница које су разведене је из Војводине (12%) и региона Јужне и Источне Србије (11%), и нешто је већи него у осталим регионима.

Од укупног броја испитаника скоро половина је у браку (46%), а нешто више од трећине је неожењено (36%). У ванбрачној заједници живи 7%, 8% је разведено, док је 3% удоваца. Чак 97% испитаника млађих од 24 године је неожењено, а са узрастом опада број неожењених што је и очекивано.

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Табела 6 (мушкарци)		Узраст						Ниво образовања			Регион			
Одговор	Укупно (%)	18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Неожењен	36	97	79	40	10	14	0	14	41	32	29	36	40	37
У браку	46	3	11	45	63	59	75	64	43	48	44	42	50	46
У ванбрачној заједници	7	0	7	11	8	8	3	7	5	10	13	7	2	6
Разведен	8	0	4	4	18	14	8	14	9	5	11	12	6	4
Удовац	3	0	0	0	2	5	14	0	3	5	2	3	2	6
Укупно	100													

Када се посматрају разлике по регионима, 13% испитаника из Београда живи у ванбрачној заједници, за разлику од 2% из Јужне и Источне Србије који живе у таквој заједници. Управо одатле је и највећи проценат испитаника који су у браку (50%). Процент разведених је сличан у Београду и Војводини (11% и 12%) и нешто је већи него у осталим регионима.

Поређењем података према полу, уочава се да је у старосним групама до 30 година, у браку двоструко већи проценат жена него мушкараца, што може указивати на различите представе о родним улогама младих жена, али и мушкараца, од стране њих самих али и њихове околине. Такође, у овом узорку, у старосној категорији 60-65 година скоро је дупло већи проценат удовица него удоваца. Овај податак такође указује на значајан утицај очекиваног понашања у складу са родним улогама и различитим животним стилевима, пре свега у односу на сопствено здравље.

Да ли имате децу?⁴²

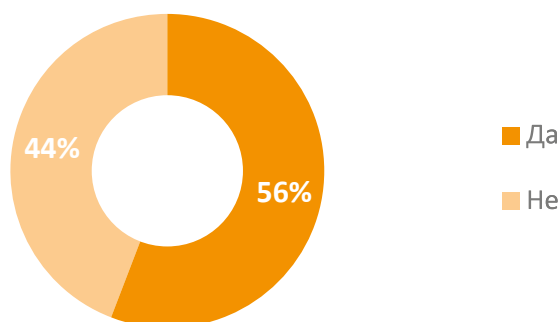
Нешто више од половине испитаница (56%) је навело да има децу. Испитанице које су навеле да немају децу су у највећем проценту, очекивано, узраста од 18 до 24 године – 94%. Највећи проценат испитаница које имају децу је из региона Војводине (67%), а најмањи из Београда (43%).

⁴² Уколико је одговор не, испитаници/це су замољене да пређу на питање „Да ли ваши лични приходи задовољавају ваше потребе?“.

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Табела 7 (жене)		Узраст						Ниво образовања			Регион			
Одговор	Укупно (%)	18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Да	56	6	22	59	84	87	77	67	59	51	43	67	49	61
Не	44	94	78	41	16	13	23	33	41	49	57	33	51	39
Укупно	100													

Што се тиче разлика у степену образовања, уочава се да се са растом степена образовања смањује удео жена које имају децу, па тако 67% испитаница са основним образовањем има децу, док је међу испитаницама са високим образовањем тај број 51%.

Сличан је проценат испитаника као и испитаница који имају децу (54%).

Табела 7 (мушкарци)		Узраст						Ниво образовања			Регион			
Одговор	Укупно (%)	18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Да	54	3	18	47	78	76	83	79	51	56	58	57	55	48
Не	46	97	82	53	22	24	17	21	49	44	42	43	45	52
Укупно	100													

Што се тиче образовних разлика, скоро 80% испитаних са основним или без образовања има децу, половина средње образованих и нешто више од половине високо образованих има децу. Такође, резултати анализираних одговора испитаника показују да испитаници у Београду (57%) и Војводини (57%) у нешто већем проценту имају децу у односу на испитанике из Западне Србије (48%).

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

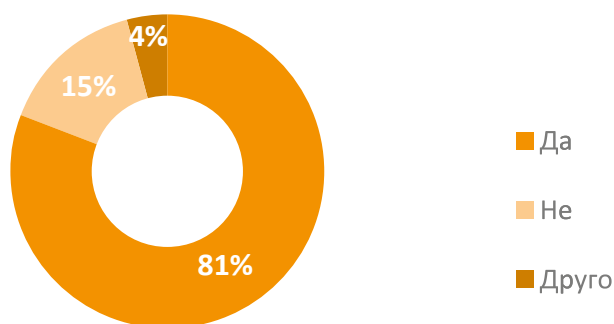
Да ли сте као родитељ остварили право одсуства са рада ради неге детета?

Питање које је постављено испитаницама које имају децу било је да ли су као родитељ оствариле право одсуства са рада ради неге детета. Већина испитаних грађанки је одговорила да јесте – 82%, док је 15% испитаница одговорило одрично.

Табела 8 (жене)	Укупно (%)	Узраст						Ниво образовања			Регион			
		18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Одговор														
Да	82	33	81	80	85	73	92	79	76	90	83	81	76	86
Не	15	33	13	18	14	22	3	14	21	7	17	16	14	13
Друго	4	33	6	2	2	4	5	7	3	3	0	3	10	2
Укупно	100													

Када се посматрају разлике према нивоу стеченог образовања, уочава се да су испитанице које имају виши или високи ниво образовања (90%) у већој мери него испитанице које су завршиле основну (79%) или средњу школу (76%) користиле право одсуства са посла због неге детета. Поменути резултат је очекиван, имајући у виду већу стопу запослености испитаница са високим и вишим степеном образовања.

Што се тиче разлика по регионима, добијен је податак да су испитанице из Западне Србије (86%) у нешто већем проценту користиле ово право у односу на испитанице из осталих региона.

Испитаници који имају децу су да нису као родитељи остварили право одсуства са рада ради неге детета одговорили у 86% случајева. Само 14% испитаника је искористило ово право.

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Табела 8 (мушкарци)		Узраст						Ниво образовања			Регион			
Одговор	Укупно (%)	18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Да	14	0	20	8	18	14	13	9	11	20	8	18	12	16
Не	86	100	80	92	83	86	87	91	89	80	92	82	88	84
Укупно	100													

Што се тиче разлика према нивоима образовања, подаци показују да су у већем степену своје право искористили високо образовани испитаници - њих петина. Наведени подаци наводе на закључак да је образовање значајан фактор који утиче на усвајање родних и културолошких образаца у корист равномерног учешћа мушкараца у пословима старања о деци у раној фази одгоја. Међутим, имајући у виду да је у овом узорку, проценат запослених ван радног односа и незапослених значајно већи међу испитаницима са завршеном основном и средњом школом, ови подаци такође могу указивати на значај облика и сигурности радног односа на повећање обима коришћења права одсуства са рада ради неге детета међу мушкарцима. Поред тога, уочава се и да је петина испитаника узраста од 25 до 29 година одсуствовала у нешто већој мери са посла у односу на испитанике осталих узраста, што може указивати на промене представа о родним улогама мушкараца и жена међу припадницима млађих генерација.

Када су у питању разлике по регионима, издваја се податак да је 18% испитаника из Војводине остварило право одсуства са рада ради неге детета, док је у Београду то право искористило само 8% испитаника.

Уколико се упореде подаци добијени у вези са правом коришћења одсуства са рада ради неге детета према полу, примећује се да постоје одређени позитивни трендови у погледу већег учешћа мушкараца. Међутим, доминантан је утисак да у друштву још увек постоје стереотипне представе о улогама родитеља у коришћењу овог права, те да жене носе несразмерно већи терет.

Колико времена недељно проводите у старању о деци?

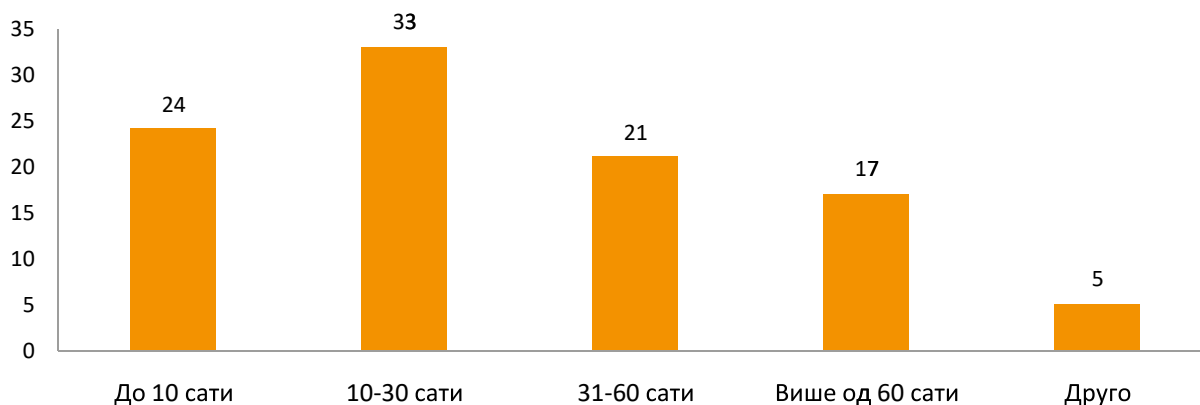
Када је у питању време које на недељном нивоу испитанице проводе у старању о деци, трећина испитаника (33%) је навела да проводи од 10 до 30 сати, четвртина (24%) до 10 сати, а петина (21%) испитаника је навела да се стара о деци од 31 до 60 сати недељно. Свака шеста испитаника (17%) се стара о деци више од 60 сати недељно.

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Табела 9 (жене)	Укупно (%)	Узраст						Ниво образовања			Регион			
		18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Одговор														
До 10 сати	24	0	13	6	20	40	46	14	33	14	20	22	20	32
10-30 сати	33	33	13	41	33	42	22	36	34	33	14	38	41	33
31-60 сати	21	0	50	26	30	4	8	7	14	33	37	19	14	21
Више од 60 сати	17	67	25	26	17	4	11	29	16	16	23	16	22	10
Друго	5	0	0	2	0	9	14	14	3	5	6	5	2	5
Укупно	100													

Посматрајући степен образовања, уочено је да испитанице са завршеном основном школом (29%) у већем проценту наводе да проводе више од 60 сати недељно старајући се о деци у односу на испитанице које имају виши и висок ниво образовања (16%).

Посматрано по регионима, највише времена на недељном нивоу у старању о деци проводе испитанице из Београда – њих 23% проводи преко 60 сати, док 37% испитаница из Београда проводи између 31 и 60 сати недељно у активностима бриге о деци.

На питање колико времена недељно проводе у старању о деци, добијен је податак да се највећи број испитаника (47%) недељно стара до 10 сати о деци, 26% испитаних се стара о деци између 10 и 30 сати, док само 3% испитаника више од 60 сати недељно проведе у старању о деци.

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Табела 9 (мушкарци)	Укупно (%)	Узраст						Ниво образовања			Регион			
		18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Одговор														
До 10 сати	47	0	20	23	55	50	60	64	44	48	42	47	35	63
10-30 сати	26	0	20	38	33	21	13	27	23	32	23	16	44	22
31-60 сати	15	100	40	35	8	7	7	9	15	16	19	24	12	3
Више од 60 сати	3	0	20	4	3	4	0	0	4	2	12	3	0	0
Друго	9	0	0	0	3	18	20	0	15	2	4	11	9	13
Укупно	100													

Посматрано по регионима, уочено је да се највећи проценат испитаника из Западне Србије (63%) стара о деци до 10 сати, док више од 60 сати у старању о деци у највећем проценту проводе испитаници из Београда (12%), што се уједно подударно са подацима добијеним за жене.

Очекиван је и податак да се највише старају о деци испитаници узраста од 25 до 29 година (20%), имајући у виду да су и право одсуства са рада ради неге детета користили у већем проценту.

Упоредно посматрано, подаци показују да жене проводе значајно више времена у старању о деци на недељном нивоу у односу на мушкарце. Поред тога, уочава се да највећи проценат испитаница и испитаника из региона Београда наводи да на недељном нивоу проводе више од 60 сати у старању о деци, што се делимично може објаснити разликом у динамици живота између великих урбанизованих средина и мањих градова или руралних области, као и податком да су и испитаници и испитанице из региона Београда у највећем проценту навели да им нико не помаже у старању о деци. Подаци управо указују и на велики значај међугенерациске размене и солидарности, јер највећи степен задовољства и усклађености у погледу пословних и породичних обавеза исказују испитаници који имају помоћ, најчешће својих родитеља у старању о деци.

Ко Вама и партнеру помаже око деце?

На питање ко њима и партнеру помаже око деце, половина испитаница (52%) је одговорила да су то бабе или деде. Чак 40% испитаница је навело да им нико не помаже. Само 4% испитаних грађанки је навело да плаћа особу која им помаже око деце.

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Табела 10 (жене)	Укупно (%)	Узраст						Ниво образовања			Регион			
		18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Одговор														
Бака/дека	52	67	81	61	52	31	51	64	52	50	26	53	45	71
Особа коју плаћам	4	0	0	2	6	4	5	0	6	2	0	9	2	2
Нико нам не помаже	40	33	19	33	39	60	35	29	39	43	63	34	49	27
Друго	4	0	0	4	3	4	8	7	3	5	11	4	4	0
Укупно	100													

Испитанице из Београда су у већој мери него испитанице из осталих региона навеле да им нико не помаже око деце – 63%, док испитаницама из Западне Србије (71%) бабе и деде помажу око чувања деце у највећем проценту, а испитаницама из Београда у најмањем (26%).

Скоро три петине испитаника је одговорило да им родитељи помажу око деце (57%), а скоро две петине нема ничију помоћ (37%). Само 2% испитаника има особу коју додатно плаћа и која је задужена за помоћ око деце.

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Табела 10 (мушкарци)		Узраст						Ниво образовања			Регион			
Одговор	Укупно (%)	18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Бака/дека	57	100	60	73	53	68	37	36	59	59	50	55	59	63
Особа коју плаћам	2	0	20	0	3	0	3	0	4	0	0	8	0	0
Нико нам не помаже	37	0	20	23	45	29	50	45	36	36	46	37	29	38
Друго	4	0	0	4	0	4	10	18	1	5	4	0	12	0
Укупно	100													

Међу 37% испитаника који немају ничију помоћ, предњаче испитаници из Београда са 46%. Родитељи највише помажу испитаницима из Западне Србије (63%). Занимљив је податак је да петини испитаника узраста од 25 до 29 година у бризи о деци помаже особа коју додатно плаћају.

Упоредно посматрано, уочава се појава да и испитаницима и испитаницама из региона Београда у највећем проценту нико не помаже у старању о деци, док они из региона Западне Србије имају помоћ баба и деда у највећем проценту у овом узорку, што се може довести у везу са трендовима централизације и гравитирања нарочито млађег становништва ка Београду, али и са претходно поменутиим значајем међугенерациске размене и солидарности.

Да ли су Вам доступне услуге предшколских установа?

Када је реч о доступности предшколских установа, већина испитаница (78%) је одговорила да су им услуге предшколских установа доступне, док је 22% испитаница одговорило одрично на ово питање.

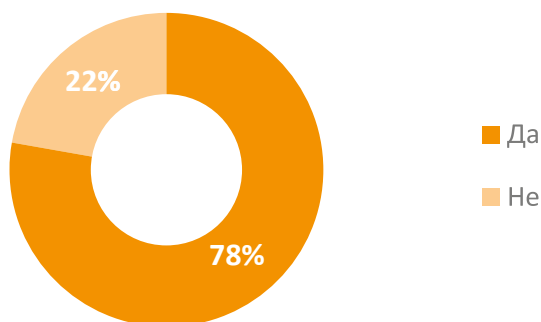
Табела 11 (жене)		Узраст						Ниво образовања			Регион			
Одговор	Укупно (%)	18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Да	78	67	94	80	83	60	84	50	76	85	83	82	49	94
Не	22	33	6	20	17	40	16	50	24	15	17	18	51	6
Укупно	100													

Уколико узмемо у обзир ниво образовања, издваја се податак да су услуге предшколских установа у највећем проценту недоступне испитаницама са основним нивоом образовања

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

(50%), што је последица ниске стопе запослености жена са поменутим нивоом образовања у овом узорку.

Поред тога, примећујемо да су испитаницама из Западне Србије (94%) услуге предшколских установа доступне у већој мери него испитаницама из осталих региона. Услуге предшколских установа најмање су доступне испитаницама из Јужне и Источне Србије – 49%.

На питање да ли су им доступне услуге предшколских установа 82% испитаника је одговорило потврдно. Скоро петини испитаника (18%) ове услуге нису доступне.

Табела 11 (мушкарци)	Укупно (%)	Узраст						Ниво образовања			Регион			
		18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Да	82	100	100	96	80	79	73	73	80	89	92	92	56	91
Не	18	0	0	4	20	21	27	27	20	11	8	8	44	9
Укупно	100													

Када поредимо разлике по регионима, уочавамо да су услуге предшколских установа у много мањој мери доступне испитаницама из Јужне и Источне Србије (56%) у односу на остале регионе у којима су услуге предшколских установа доступне већини грађана (92%).

Када се посматрају разлике према полу, примећује се да су услуге предшколских установа у нешто већој мери доступне мушкарцима у овом узорку, што највише долази до изражаја у старосној категорији 18-24 године.

Да ли сте имали неке од последица по каријеру услед бриге за децу?

Следеће постављено питање било је да ли су испитанице имале негативне последице по каријеру услед послова бриге о деци. Око две петине испитаних грађанки (38%) је одговорило да није имало никакве последице.

Највећи проценат жена као последице је навело рад под стресом (37%), затим примораност на проналажење додатних извора прихода (14%) и прекид радног односа (13%). Следећи

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

одговори по заступљености су: рад на скраћено радно време, одустајање од жељене каријере (по 12%) и промена посла (10%).

Табела 12 (жене)	Укупно (%)	Узраст						Ниво образовања			Регион			
		18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Прекид радног односа	13	33	6	13	11	20	8	14	15	9	17	15	16	5
Промена посла	10	0	6	11	8	9	16	7	11	9	9	9	14	8
Рад на скраћено радно време	12	0	6	17	14	4	14	7	13	11	9	12	8	16
Одустајање од жељене каријере	12	0	0	13	15	13	8	0	13	13	14	11	18	6
Примораност на проналажење додатних извора прихода	14	0	19	13	18	18	5	7	18	11	9	16	20	11
Рад под стресом	37	33	44	35	39	29	41	57	34	38	26	23	59	41
Нисам имала никакве последице	38	0	44	37	35	36	46	43	32	44	40	41	35	35
Нешто друго	2	33	0	4	3	0	0	0	3	1	9	3	0	0

Када се посматрају разлике према нивоу образовања, уочено је да су испитанице са основном школом у већем проценту одговориле да је рад под стресом услед бриге за децу довео до последица по каријеру – 57%, у односу на испитанице које имају виши степен стручне спреме, што се може довести у везу са податком да су оне у већој мери навеле да им услуге предшколских установа нису доступне, као и чињеницом да често раде на пословима који изискују рад у сменама и сезонским пословима.

Што се тиче разлика по регионима, испитанице из Јужне и Источне Србије су рад под стресом наводиле у већој мери него испитанице из осталих региона (59%), док су испитанице из Војводине и Београда у највећем проценту навеле да нису имале никакве последице по каријеру услед бриге за децу (41%, 40%).

Уочен је податак да је чак 33% испитаница узраста од 18 до 24 године, као последицу навело прекид радног односа. Добијени резултати би могли указивати на то да су жене у овој старосној категорији изложене најтежим облицима дискриминације, али и на могућност да се овде ради о радним односима на одређено време који престају након породилског одсуства, као и другим облицима нестандардних радних аранжмана карактеристичних за млађе животно доба. Стога је овакве податке потребно додатно испитати, како би се прикупило више информација о потенцијалним дискриминаторним исходима када су у питању жене поменутог узраста, али и размотрила потреба за предузимањем даљих корака у циљу заштите њихових права.

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Добијени подаци за мушкарце показују да три петине (60%) испитаника није имало неке од последица по каријеру услед бриге о деци, по 22% је навело да су радили под стресом и да су били приморани да пронађу додатне изворе прихода услед бриге за децу, сваки једанаести испитаник (9%) је због бриге о деци одустао од жељене каријере, 7% је одговорило да су морали да промене посао, а по 2% је прешло на рад на скраћено време и прекинуло радни однос.

Табела 12 (мушкарци)		Узраст						Ниво образовања			Регион			
Одговор	Укупно (%)	18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Прекид радног односа	2	0	0	4	0	4	0	0	1	2	4	0	3	0
Промена посла	7	0	0	0	13	7	7	0	12	0	4	3	9	13
Рад на скраћено радно време	2	0	0	0	8	0	0	0	3	2	4	3	3	0
Одустајање од жељене каријере	9	0	0	12	5	14	10	9	7	14	20	5	9	6
Примораност на проналажење додатних извора прихода	22	0	20	23	21	18	27	45	22	16	28	21	24	16
Рад под стресом	22	0	20	27	26	14	23	27	19	27	32	18	29	13
Нисам имао никакве последице	60	100	60	58	59	64	57	45	58	66	44	63	62	66
Нешто друго	1	0	0	0	0	4	0	0	1	0	0	0	3	0

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Издваја се податак везан за разлике у нивоу образовања испитаника. Наиме, 45% испитаника са завршеном само основном школом је морало да нађе нов извор прихода како би могли да се старају о деци, док је тај проценат далеко мањи када су у питању испитаници са средњим (22%) и високом нивоом образовања (16%).

Испитаници из Београда у највећој мери осећају последице по каријеру услед бриге о деци. Петина њих је одустала од жељене каријере (20%), 28% је морало да потражи нов додатни извор зараде, а трећина је као последицу осетила стрес (32%). Што се тиче испитаника у другим регионима, као последице они наводе одустајање од каријере и рад под стресом. Око 62% испитаника у региону Војводине, Јужне и Источне Србије и Западне Србије није осетило последице по каријеру ради бриге о деци.

Овај сегмент истраживања открива значајне разлике када је у питању цена родитељства коју у Србији плаћају мушкарци и жене. Наиме, када се упореде добијени подаци, приметна је значајна диспропорција када су у питању прекид радног односа (13% жена према 2% мушкараца) и рад под стресом (37% жена према 22% мушкараца) као последица по каријеру. То је нарочито изражено у узрасној категорији од 18-24 године, где је 33% испитаница навело прекид радног односа и рад под стресом као последице по каријеру услед бриге за децу, док, с друге стране, ни један испитаник није навео да је имао последице по каријеру услед старања о деци у овој старосној групи. Ова појава дугорочно може да има негативне последице на развој каријере жена, услед каснијег уласка на тржиште рада и пауза у каријери.

С друге стране, мушкарци у скоро свим старосним категоријама су у већем проценту од жена навели примораност на проналажење додатних извора прихода као једну од последица, што се може довести у везу са укорењеним стереотипним представама о родним улогама да је жена она која се стара о деци, а мушкарац онај који обезбеђује материјалну егзистенцију.

Одговор да нису имали никакве последице по каријеру дало је 38% испитаница и 60% испитаника, што је податак који најјасније илуструје да се жене у Србији у значајно већој мери сусрећу са препрекама за професионално напредовање од мушкараца.

5.3 Лична примања

Да ли Ваши лични приходи задовољавају Ваше потребе?

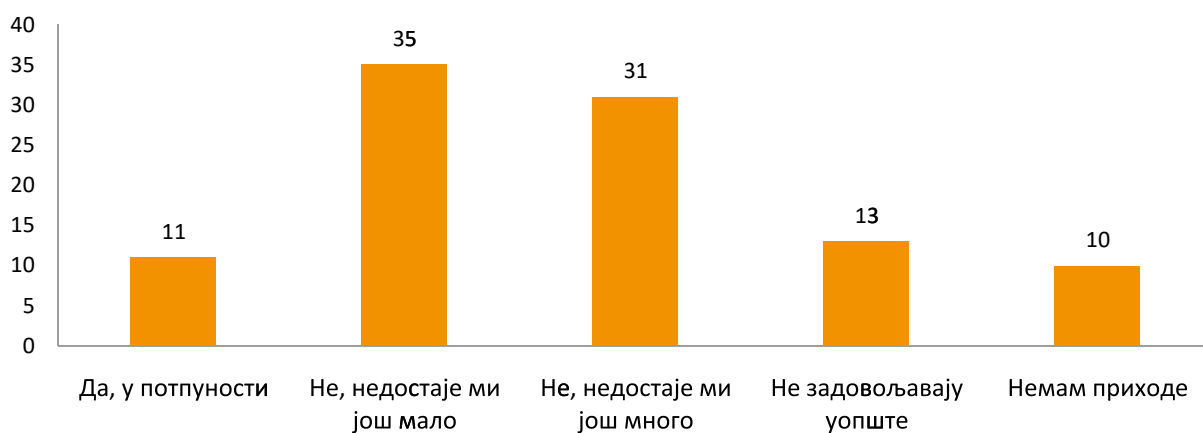
Следеће питање се односило на личне приходе. Резултати истраживања указују на то да само 11% испитаница сматра да лични приходи у потпуности задовољавају њихове потребе, док 13% испитаница наводи да лични приходи уопште не задовољавају њихове потребе. Свака десета испитаница нема личне приходе (10%), 35% испитаница сматра да им недостаје још мало, а 31% испитаница да им недостаје још много средстава како би њихови приходи одговарали потребама које имају.

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Табела 13 (жене)	Укупно (%)	Узраст						Ниво образовања			Регион			
		18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Одговор														
Да, у потпуности	11	8	14	14	13	4	10	5	6	18	18	18	6	3
Не, недостаје ми још мало	35	23	41	35	29	40	38	19	28	45	34	28	34	42
Не, недостаје ми још много	31	25	25	27	42	38	31	38	40	20	28	27	40	30
Не задовољавају уопште	13	12	10	15	15	10	19	24	14	12	12	15	14	12
Немам приходе	10	33	11	9	1	8	2	14	13	6	8	12	5	13
Укупно	100													

Посматрајући узрастне разлике, уочено је да трећина испитаница узраста до 24 године нема лични приход, док су жене старости од 60 до 65 година у већој мери у односу на жене из других старосних група одговарале да им приходи не задовољавају потребе (19%). Испитанице са високим степеном образовања су у већој мери одговориле да њихови лични приходи задовољавају потребе (18%) или им недостаје још мало (45%) у односу на испитанице са нижом стручном спремом (основни ниво 5%, средњи ниво 6%). Приметне су значајне разлике у степену задовољства личним примањима у зависности од нивоа образовања, што је очекивано.

Што се тиче разлика по регионима, уочава се да су испитанице из Јужне и Источне Србије у знатно већем проценту него испитанице из осталих региона навеле да им недостаје још много како би њихови лични приходи задовољили њихове потребе (40%). Испитанице из региона Београда и Војводине (по 18%) су у већој мери наводиле да су њихове потребе у потпуности задовољене у односу на испитанице из Јужне и Источне (6%) и Западне Србије (3%).

На питање да ли њихови лични приходи задовољавају њихове потребе, 17% испитаника је одговорило да су им потребе у потпуности задовољене, док три четвртине испитаника сматра

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

да им приходни нису довољни како би им потребе биле задовољене. Четвртина сматра да им недостаје још доста (25%), а нешто више од трећине да им фали још мало (36%).

Табела 13 (мушкарци)	Укупно (%)	Узраст						Ниво образовања			Регион			
		18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Да, у потпуности	17	6	18	22	16	19	17	14	11	27	24	21	11	12
Не, недостаје ми још мало	36	24	43	38	43	32	31	21	34	42	33	37	31	40
Не, недостаје ми још много	25	9	21	25	31	30	31	29	28	20	27	18	29	28
Не задовољавају уопште	14	21	7	13	10	11	22	14	16	10	13	13	21	7
Немам приходе	9	41	11	2	0	8	0	21	11	1	2	10	8	12
Укупно	100													

Поредећи по регионима, примећује се да приходи у различитој мери задовољавају потребе испитаника. Наиме, око петине испитаника из Београда (24%) и Војводине (21%) тврди да им лични приходи у потпуности задовољавају потребе, док је у Јужној, Источној и Западној Србији тај број далеко мањи (11% и 12%). Петина испитаника из Јужне и Источне Србије (21%) се изјаснило да им приходи уопште не задовољавају потребе. Око четвртине испитаника са високим нивоом образовања (27%) је става да су им потребе у складу са приходима.

Приликом поређења, примећује се да је проценат мушкараца који су у потпуности или донекле задовољни својим приходима (53%) већи од процента жена (46%). Од посебног је значаја чињеница да разлика у задовољству приметно расте у две кључне старосне групе, 30-39 где је 11% више мушкараца који су у потпуности или донекле задовољни примањима и 40-49 где је та разлика чак 17%. Овај податак показује да су жене у најпродуктивнијем периоду знатно незадовољније својим приходима, што је појава која може указивати на постојање препрека за напредовање у каријери.

Како процењујете своја лична примања у односу на примања Вашег партнера?

Након процене у којој мери лична примања задовољавају њихове потребе, од испитаница је затражено да процене своја примања у односу на примања свог партнера. Наиме, 21% испитаних грађанки сматра да су њихова лична примања незадовољавајућа у односу на примања партнера, од чега је њих 7% своја примања оценило као веома незадовољавајућа. За разлику од њих, 23% испитаница је става да су њихова примања задовољавајућа, од чега њих 4% наводи да су им примања веома задовољавајућа у односу на примања њиховог партнера. Скоро четвртина испитаница није могла да процени или је одговорила да им приходи нису ни задовољавајући ни незадовољавајући у односу на партнерова примања.

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Табела 14 (жене)	Укупно (%)	Узраст						Ниво образовања			Регион			
		18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Одговор														
Веома незадовољавајућа	7	8	8	10	3	6	8	10	9	4	2	10	6	9
Незадовољавајућа	14	17	8	15	13	17	13	19	18	8	11	18	17	8
Ни задовољавајућа ни незадовољавајућа	22	6	26	19	29	27	25	10	24	22	20	22	22	25
Задовољавајућа	19	6	12	25	25	17	21	5	14	25	25	18	11	21
Веома задовољавајућа	4	0	4	5	4	6	0	0	1	6	6	3	2	4
Не могу да проценим	5	10	3	4	6	6	2	5	2	8	6	5	6	3
Немам партнера	30	54	38	22	20	21	31	52	31	26	29	24	35	31
Укупно	100													

Када се посматрају разлике у нивоу образовања, примећено је да су испитанице са нижом стручном спремом (29%) у већој мери своје приходе оцењивале као незадовољавајуће наспрам партнерових у односу на испитанице са факултетским образовањем (12%), и обрнуто, већи је проценат задовољних међу високо образованим испитаницама (31%) у односу на 5% задовољних са основним образовањем. Узроке и корелације наведених резултата је потребно додатно испитати.

Што се тиче разлика по регионима, уочавамо да су испитанице из Београда (31%) у већој мери процениле да су њихова примања задовољавајућа у односу на партнерова, наспрам испитаница из Западне Србије (25%), Војводине (21%) и Јужне и Источне Србије (13%).

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Када су у питању мушкарци, 36% испитаника је проценило своја примања као задовољавајућа, док је 9% проценило као незадовољавајућа у односу на примања партнерке.

Табела 14 (мушкарци)		Узраст						Ниво образовања			Регион			
Одговор	Укупно (%)	18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Веома незадовољавајућа	2	0	0	4	2	5	3	0	3	1	4	0	5	1
Незадовољавајућа	7	0	0	9	14	8	8	29	7	5	11	13	5	1
Ни задовољавајућа ни незадовољавајућа	15	6	14	15	16	14	28	14	15	16	9	18	19	13
Задовољавајућа	25	3	29	25	33	30	25	7	24	30	22	18	23	36
Веома задовољавајућа	11	6	11	11	10	19	11	21	12	8	13	10	10	12
Не могу да проценим	6	6	4	13	4	3	6	0	4	11	18	1	6	3
Немам партнерку	32	79	43	24	22	22	19	29	35	28	22	39	32	33
Укупно	100													

Што се тиче регионалних разлика, приметно је да испитаници из Западне Србије (48%) процењују своја примања у већој мери као задовољавајућа у односу на партнерку у поређењу са испитаницима из Београда (35%), Војводине (28%) и Јужне и Источне Србије (33%). Такође, уочавамо да 29% испитаника са нижим степеном образовања своја примања процењује као незадовољавајућа у поређењу са примањима партнерке, док испитаници са вишим степеном образовања у много мањем проценту сматрају исто.

По упоредном приказу, уочава се диспропорција у задовољству сопственим примањима у односу на примања партнера, где су жене (21%) у значајно већој мери незадовољније у односу на мушкарце (9%). Територијално гледано, само у Београду су мушкарци мање задовољни својим примањима у односу на партнерку/а, што указује на постојање већег приступа боље плаћеним пословима за жене у главном граду, што је очекивано, с обзиром на значајну разлику у погледу економске развијености у односу на друге делове државе и чињеницу да је у питању административни центар са највећим бројем државних органа и већу запосленост жена у јавном сектору у овом региону.

5.4 Кућне обавезе

Колико времена дневно проводите у обављању рутинских кућних послова? (пеглање, чишћење, прање, кување, куповина намирница, поспремање, брига за кућног љубимца,...)?

Један од важнијих сегмената истраживања јесте процена количине времена које жене проводе обављајући кућне послове. Налази овог истраживања показују да скоро половина жена (48%) дневно проводи од два до три сата дневно обављајући рутинске кућне послове. Затим, 18% испитаница проводи сат времена, 16% од пет до шест сати, а 13% испитаница

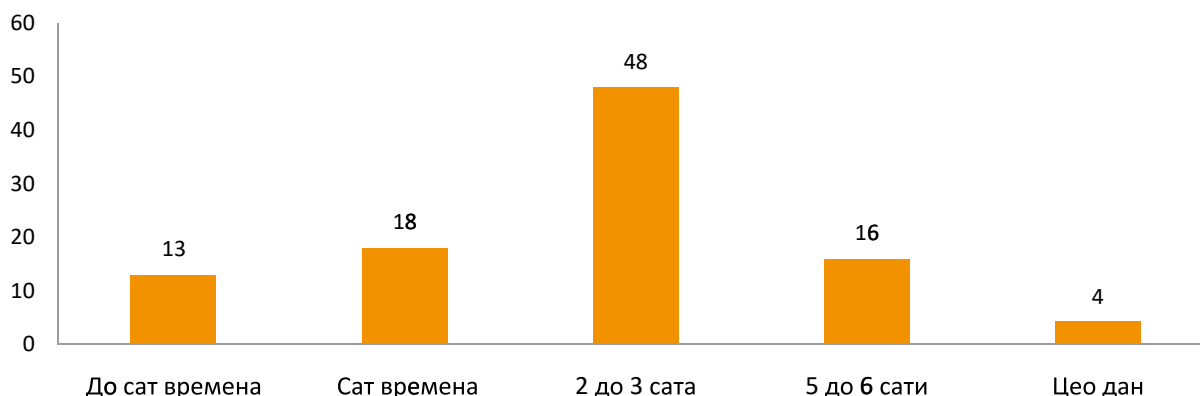
5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

проводи мање од сат времена дневно у обављању кућних послова. Само 4% испитаница је одговорило да цео дан обавља разне кућне послове.

Табела 15 (жене)	Укупно (%)	Узраст						Ниво образовања			Регион			
		18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
До сат времена	13	31	18	15	8	2	6	5	10	18	23	10	17	6
Сат времена	18	31	33	10	10	10	21	24	15	21	27	20	6	21
2 до 3 сата	48	33	38	59	56	52	42	19	51	49	42	54	44	50
5 до 6 сати	16	6	11	14	22	27	19	24	19	12	6	14	22	20
Цео дан	4	0	0	2	5	10	13	29	5	1	2	2	10	3
Укупно	100													

Када се посматрају узрасне разлике, примећено је да су испитанице узраста од 18 до 24 године у већем проценту (31%) него припаднице осталих старосних група наводиле да у обављању кућних послова проводе до сат времена. Поред тога, уочено је и да су грађанке узраста од 60 до 65 година у највећем проценту процениле да рутинске кућне послове обављају цео дан – 13%.

Што се тиче разлика у образовној структури, закључак је да испитанице са завршеном основном школом у много већем проценту кућне послове обављају цео дан – 29% – у односу на испитанице које имају завршену средњу школу (5%) или факултет (1%), што су подаци који се у одређеној мери подударају са подацима у вези са бригом о деци. Испитанице из Београда у већој мери него испитанице из осталих региона рутинске кућне послове обављају до сат или сат времена дневно – укупно 50%.

На питање колико времена проводе у обављању рутинских кућних послова, добили смо одговор да скоро половина мушкараца у овом узорку дневно проводи до сат времена у обављању оваквих послова, а 27% сат времена. Петина испитаника оквирно два до три сата проведе у чишћењу куће, прању, пеглању, кувању.

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Табела 15 (мушкарци)	Укупно (%)	Узраст						Ниво образовања			Регион			
		18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Одговор														
До сат времена	49	65	54	40	45	43	53	29	54	42	44	37	53	58
Сат времена	27	26	21	31	25	32	22	43	24	30	29	27	21	31
2 до 3 сата	19	6	25	25	16	16	25	21	18	22	18	27	23	9
5 до 6 сати	2	0	0	2	4	5	0	0	3	1	4	4	0	0
Друго	3	3	0	2	10	3	0	7	2	5	4	4	3	1
Укупно	100													

Млађи испитаници до 24 године проводе мање времена у обављању кућних послова у односу на испитанике осталих узраста, њих две трећине кућне послове обавља до сат времена у току једног дана.

Резултати компаративног прегледа дају јасну слику да мушкарци проводе значајно мање времена од жена у обављању рутинских кућних послова. Чак 76% мушкараца проведе сат времена или мање у обављању поменутих послова наспрам 64% жена које проводе између 2 и 6 сати дневно. У старосним категоријама 30-39 и 40-49 година, које се сматрају радно најпродуктивнијим за оба пола, око 70% мушкараца проведе сат времена и мање обављајући рутинске послове, наспрам 75,5% жена које проводе између 2 и 6 сати.

Важно је поменути да удео мушкараца који проводе сат времена и мање дневно обављајући кућне послове не зависи од степена образовања, имајући у виду да је у све три категорије изнад 70%.

Територијално гледано, мушкарци из региона Западне и Централне Србије потроше убедљиво најмање временана рутинске кућне послове, имајући у виду да чак 89% потроши сат времена и мање дневно.

Добијени резултати наводе на закључак да постоји изузетно велика диспропорција када је у питању неплаћени рад, што неизбежно има последице на поремећај равнотеже између приватног и пословног живота код жена.

Ко брине о томе да рутински кућни послови буду обављени?

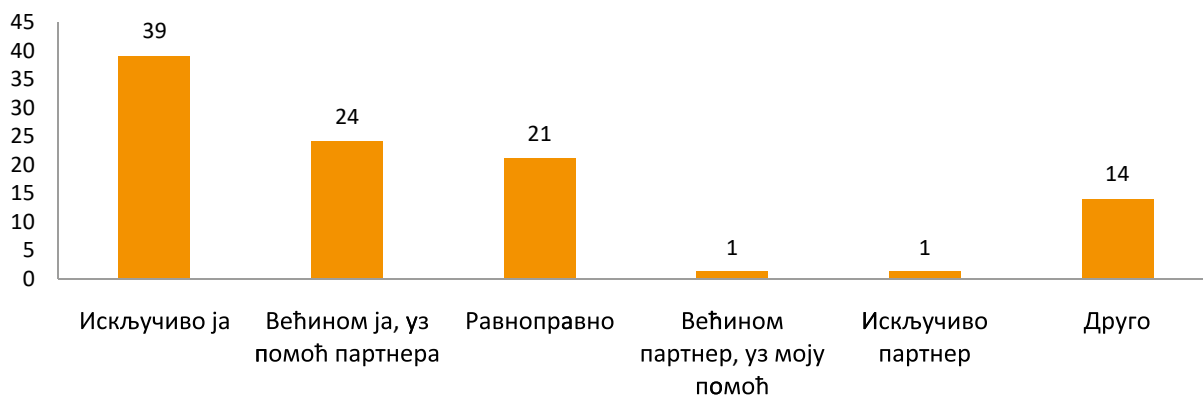
Следеће питање, које је постављено испитаницама, било је ко брине о томе да кућни послови буду обављени. Две петине испитаница (39%) одговорило је да искључиво оне брину о томе да кућни послови буду обављени, и то је најзаступљенији одговор. Затим, четвртина испитаница (24%) кућне послове обавља уз помоћ партнера, а петина (21%) наводи да заједно са партнером равноправно обавља рутинске кућне послове. Само 1% испитаница навело је да партнер самостално или уз њихову помоћ брине да рутински кућни послови буду обављени.

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Табела 16 (жене)	Одговор	Узраст						Ниво образовања			Регион			
		Укупно (%)	18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија
Искључиво ја	39	23	33	30	39	56	67	71	47	27	19	50	47	37
Већином ја, уз помоћ партнера	24	17	22	31	30	25	10	10	20	31	27	26	18	26
Равноправно	21	23	21	28	22	13	13	0	19	25	36	15	17	18
Већином партнер, уз моју помоћ	1	0	0	2	4	0	0	0	1	1	4	1	0	1
Искључиво партнер	1	0	1	0	0	0	2	0	1	0	0	0	0	2
Друго*	14	37	23	9	5	6	8	19	12	16	14	8	17	16
Укупно	100													

Приметне су значајне разлике у одговорима у зависности од нивоа образовања испитаница. Испитанице са завршеном основном школом у знатно већем проценту наводе да саме брину да кућни рутински послови буду обављени (71%) него испитанице са завршеном средњом школом (47%) и факултетом (27%). Поред тога, ниједна испитаница са основним нивоом или без образовања није навела да се равноправно са партнером стара да кућни послови буду обављени, док је тај одговор дало 19% испитаница са средњим и 25% испитаница са високим степеном образовања. Наведени подаци наводе на закључак да је образовање значајан фактор који утиче на усвајање културолошких образаца у корист равномерне расподеле послова између мушкараца и жена, иако је очигледна још увек доминантна стереотипна представа о улози жене као оне која се стара о кућним пословима.

Када се посматрају разлике по регионима, подаци показују да испитанице из Београда (19%) у мањој мери наводе да искључиво оне брину о томе да рутински кућни послови буду обављени него испитанице из Западне Србије (37%), Јужне и Источне Србије (47%) и Војводине (50%).

Петина испитаних грађана је одговорила да равноправно обављају рутинске послове у кући, док је 26% одговорило да већином партнерка обавља те послове уз њихову помоћ. Са друге

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

стране, 12% је одговорило да не брине о кућним пословима, док је 18% рекло да раде искључиво они.

Табела 16 (мушкарци)	Укупно (%)	Узраст						Ниво образовања			Регион			
		18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Искључиво ја	18	9	21	20	18	24	17	14	20	16	16	28	11	16
Већином ја, уз помоћ партнерке	5	0	4	7	10	5	0	7	4	6	7	6	5	3
Равноправно	20	15	11	31	25	14	17	21	18	24	38	16	13	19
Већином партнерка, уз моју помоћ	26	6	29	27	25	30	39	36	24	29	24	28	21	30
Искључиво партнерка	12	3	4	9	16	19	22	7	14	11	11	4	26	9
Друго*	18	68	32	5	6	8	6	14	21	13	4	16	24	22
Укупно	100													

Највећи степен равноправности у обављању кућних послова манифестује се код испитаника/ца из Београда, имајући у виду да и испитаници (38%) и испитанице (36%) из Београда у овом узорку у највећем проценту наводе да се равноправно старају о томе да кућни послови буду обављени. Када су у питању грађани Војводине њих 28% обавља рутинске кућне послове, а исти тај проценат је одговорио да већином то ради партнерка, али уз њихову помоћ. Интересантан је податак да, посматрано по нивоима образовања, одговор да се равноправно старају о томе да кућни послови буду обављени је дало 21% испитаника и 0% испитаница са основним нивоом или без образовања, док су у узорку испитаних жена и мушкараца са вишим и високим нивоом образовања овај одговор дао уједначен проценат - 24% испитаника и 25% испитаница. Овакве податке би било потребно даље испитати у контексту перцепције мушкараца и жена шта значи равноправно обављање послова и како образовање утиче на представе о родним улогама и равноправности полова.

Колико времена на месечном нивоу проводите у обављању повремених кућних послова? (плаћање рачуна, обављање ситних послова изван куће, одржавање врта, одржавање аутомобила, мање кућне поправке,...)

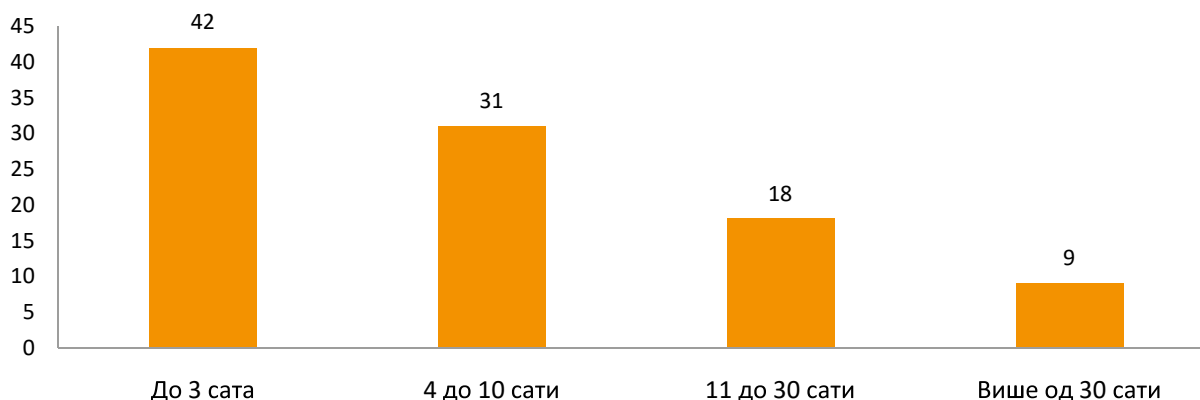
Када је у питању време које испитанице месечно проводе у обављању повремених кућних послова, 42% испитаница је одговорило да на ове активности издваја до три сата, 31% између четири и десет сати, а њих 18% проводи од једанаест до тридесет сати месечно. Најмањи проценат испитаница, тачније свака једанаеста (9%), одговорила је да проводи више од 30 сати месечно у обављању послова ове врсте.

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Табела 17 (жене)	Укупно (%)	Узраст						Ниво образовања			Регион			
		18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Одговор														
До 3 сата	42	58	48	44	33	33	40	38	41	44	48	31	46	46
4 до 10 сати	31	27	29	33	33	31	31	24	30	33	33	32	18	40
11 до 30 сати	18	13	19	15	22	19	19	19	20	16	10	23	27	10
Више од 30 сати	9	2	4	8	13	17	8	19	9	7	10	14	8	3
Укупно	100													

Посматрајући разлике по узрастима, уочено је да испитанице у старосној групи од 50 до 59 година у већем проценту (19%) него испитанице из осталих старосних категорија наводе да проводе више од 30 сати у обављању повремених кућних послова. Испитанице узраста од 18 до 24 године у највећем проценту одговарају да ове послове обављају до три сата месечно – 58%.

Петина испитаница које имају завршену основну школу навело је да проводи више од 30 сати обављајући повремене кућне послове, за разлику од испитаница са вишим степеном образовања које знатно у мањем проценту (7%) обављају ове послове више од 30 сати месечно.

Када су у питању мушкарци у овом узорку, две петине (43%) је одговорило да месечно проводе до три сата у повременим пословима попут плаћања рачуна, обављања ситних послова изван куће, одржавања врта, одржавања аутомобила. Трећина (33%) ради од 4 до 10 сати, а 16% од 11 до 30 сати. Само 6% испитаника је одговорило да преко 30 сати проводи радећи повремене послове.

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Табела 17 (мушкарци)		Узраст						Ниво образовања			Регион			
Одговор	Укупно (%)	18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
До 3 сата	43	62	43	35	39	49	36	50	43	42	44	40	37	49
4 до 10 сати	33	24	32	40	27	32	42	21	33	35	29	37	24	40
11 до 30 сати	16	9	21	20	20	5	19	21	17	14	18	15	24	9
Више од 30 сати	6	3	4	5	10	11	3	7	6	6	9	6	11	0
Друго	2	3	0	0	4	3	0	0	1	3	0	1	3	1
Укупно	100													

Највише времена у обављању повремених кућних послова проводе испитаници из Јужне и Источне Србије. Њих четвртина проводи између 11 и 30 сати, а сваки девети испитаник проводи и више од 30 сати месечно у обављању повремених кућних послова.

Компаративни приказ показује висок степен уравнотежености када је у питању обављање повремених кућних послова, што указују на солидан склад у избору и договору око обављања ових неопходних послова.

Ко брине о томе да повремени кућни послови буду обављени?

Одговори на питање ко брине о томе да повремени кућни послови буду обављени су у одређеној мери оптимистичнији него подаци који се односе на обављање рутинских кућних послова. Наиме, 30% испитаница је одговорило да брину искључиво оне, 27% равноправно са партнером, а 16% већином оне али уз помоћ партнера. Свака осма испитаница одговорила је да већином партнер брине да повремени кућни послови буду обављени. Само 2% испитаних грађанки наводи да искључиво партнер брине да ови послови буду обављени.

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Табела 18 (жене)	Укупно (%)	Узраст						Ниво образовања			Регион			
		18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Искључиво ја	30	17	29	25	23	42	54	57	35	20	16	41	30	29
Већином ја, уз помоћ партнера	16	10	19	20	19	15	4	5	15	18	18	23	12	11
Равноправно	27	23	25	34	33	21	17	14	23	34	42	19	26	24
Већином партнер, уз моју помоћ	12	10	5	13	16	13	13	0	12	13	7	8	12	19
Искључиво партнер	2	0	0	1	3	6	6	0	2	2	2	1	4	2
Друго	13	40	22	6	6	2	6	24	13	12	14	8	15	15
Укупно	100													

Посматрајући узрастне разлике, уочено је да испитанице у старосној категорији 60-65 година у већој мери од испитаница из млађих старосних група наводе да искључиво оне брину о томе да повремени кућни послови буду обављени – 54%, док су проценти за узраст 30-39 и 40-49 двоструко мањи. Поменути подаци могу бити последица генерацијских разлика, односно промена у перцепцији родних улога у расподели кућних послова код мушкараца и жена, али и највећег удела удовица у овој старосној категорији.

Што се тиче разлике у нивоу образовања, примећује се да испитанице са завршеном основном (57%) и средњом школом (35%) у највећем проценту самостално брину да повремени кућни послови буду обављени, док испитанице са вишим и високим нивоом образовања (34%) у највећем проценту одговарају да равноправно са партнером брину од томе да послови ове врсте буду обављени.

Анализа добијених одговора по регионима показује да испитанице из Београда у најмањем (16%), а испитанице из Војводине у највећем (41%) самостално воде бригу о обављању повремених кућних послова. Такође, испитанице из Београда у већој мери него испитанице из осталих региона равноправно са партнером обављају повремене кућне послове – 42%.

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Што се тиче мушкараца у овом узорку, четвртина испитаника (25%) је одговорила да равноправно са својом партнерком обавља кућне послове. За разлику од рутинских послова у кући, где је 26% одговорило да већином партнерка обавља те послове уз помоћ испитаника, сада се проценат смањило на 15%. Надаље, њих 7 % је одговорило да не брине о повременим кућним пословима, а 25% је рекло да раде искључиво они, што значи да већи проценат мушкараца обавља повремене послове у поређењу са редовним кућним пословима.

Табела 18 (мушкарци)	Укупно (%)	Узраст						Ниво образовања			Регион			
		18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Одговор														
Искључиво ја	25	18	21	25	27	27	28	21	26	24	22	31	26	19
Већином ја, уз помоћ партнерке	12	0	11	16	16	11	14	0	11	16	11	7	11	18
Равноправно	25	18	14	35	31	24	19	29	22	30	42	16	18	30
Већином партнерка, уз моју помоћ	15	3	21	16	12	19	19	29	15	13	18	24	10	9
Искључиво партнерка	7	3	4	0	12	11	14	7	7	6	2	6	15	4
Друго*	16	59	29	7	2	8	6	14	19	10	4	15	21	19
Укупно	100													

Вршећи упоредну анализу по регионима примећујемо да је 31% испитаника из Војводине одговорило да се само они баве повременим кућним пословима, док је у осталим регионима тај проценат мушкараца мањи. Тако је две петине мушкараца из Београда (42%) одговорило да подједнако са својом партнерком обављају повремене кућне послове. Такође, 15% испитаника из Јужне и Источне Србије уопште не учествују у повременим кућним пословима.

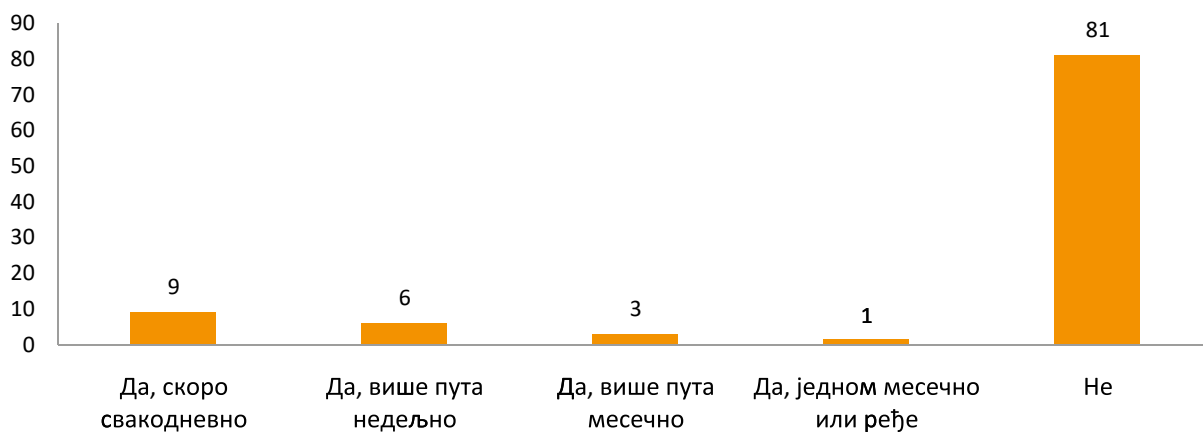
Да ли бринете о неком старијем или теже болесном члану породице?

На питање да ли брину о неком старијем или болесном члану породице већина испитаница одговорила је одрично – 81%. Свака једанаеста грађанка (9%) скоро свакодневно брине о старијем или болесном члану породице.

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Табела 19 (жене)	Укупно (%)	Узраст						Ниво образовања			Регион			
		18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Одговор														
Да, скоро свакодневно	9	8	4	3	16	13	15	19	7	10	7	11	9	10
Да, више пута недељно	6	8	3	3	6	10	8	5	7	5	6	5	5	8
Да, више пута месечно	3	2	3	1	6	6	0	0	4	2	4	2	6	1
Да, једном месечно или ређе	1	0	1	1	3	2	0	5	1	1	0	1	3	1
Не	81	83	89	91	68	69	77	71	80	82	83	82	77	81
Укупно	100													

Испитанице са основном школом у већем проценту (19%) него испитанице са вишим и високим (10%) и средњим нивоом образовања (7%) свакодневно воде бригу о старијем или болесном члану породице.

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Табела 19 (мушкарци)		Узраст						Ниво образовања			Регион			
Одговор	Укупно (%)	18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Да, скоро свакодневно	9	9	7	5	14	14	6	7	9	10	0	16	10	7
Да, више пута недељно	3	0	4	4	2	5	3	7	3	3	7	1	3	1
Да, више пута месечно	5	3	4	5	8	5	3	7	4	6	11	3	5	3
Да, једном месечно или ређе	1	0	4	0	0	3	0	0	1	1	0	1	2	0
Не	82	88	82	85	76	73	89	79	84	80	82	78	81	88
Укупно	100													

Укупно 82% испитаника не брине о старијем или теже болесном члану породице, док 18% брине о неком старијем или болесном. Од њих, 9% брине свакодневно, 3% више пута недељно, а 5% више пута месечно.

5.5 Професионални живот

Да ли су Вам у процесу запошљавања/напредовања на послу постављана питања о брачном или породичном статусу?

Прво питање у овом сегменту односило се на постојање праксе постављања питања о брачном или породичном статусу у процесу запошљавања или напредовања на послу. Већина испитаних грађанки је одговорила да им нису постављана питања ове врсте – 80%. За разлику од њих, петина (20%) је одговорила да су им послодавци постављали питања везана за породични и брачни статус, што показује да је ова дискриминаторна пракса распрострањена, о чему су говорили и претходни извештаји и истраживања Повереника за заштиту равноправности, који се односе на положај жена у области рада и запошљавања.⁴³

Табела 20 (жене)		Узраст						Ниво образовања			Регион			
Одговор	Укупно (%)	18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Да	20	17	16	27	28	13	8	11	20	22	24	20	21	16
Не	80	83	84	73	72	87	92	89	80	78	76	80	79	84
Укупно	100													

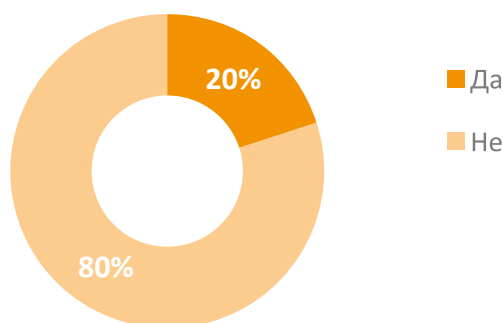
⁴³ Више о овоме на: <https://bit.ly/3ysJZHo>

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Посматрајући образовну структуру, уочено је да су испитаницама које имају средњи (20%) или виши ниво образовања (22%) у већој мери постављана ова питања него испитаницама које су завршиле само основну школу – 11%.

Интересантан је податак да су жене старости 60 до 65 година у највећој мери (92%) одговарале да нису искусиле овакву праксу приликом запошљавања или напредовања, што се у одређеној мери може довести у везу са друштвено-политичким контекстом у раним фазама њихових каријера.

Што се тиче разлика по регионима, подаци показују да су питања у вези са брачним и породичним статусом у процесу запошљавања и напредовања на послу највише постављана испитаницама из Београда – 24%, а најмање испитаницама из Западне Србије – 16%.

На питање да ли су им у процесу запошљавања/напредовања на послу постављана питања у вези са брачним и породичним статусом, сваки девети испитаник је одговорио потврдно (11%), док је 89% рекло да им нису постављана оваква питања.

Табела 20 (мушкарци)		Узраст						Ниво образовања			Регион			
Одговор	Укупно (%)	18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Да	11	6	11	15	12	11	6	0	8	16	21	8	9	8
Не	89	94	89	85	88	89	94	100	92	84	79	92	91	92
Укупно	100													

Примећује се да су питања о брачном и породичном статусу приликом запошљавања у већој мери постављана испитаницама са високом стручном спремом (16%), као и да су у највећем проценту постављана испитаницама из региона Београда (21%).

Упоредно гледано, подаци показују да се питања везано за брачни и породични статус постављају и женама и, у нешто мањој мери, мушкарцима и то у највећем проценту према степену образовања високообразованима, по регионима у региону Београда, а када су у питању старосне категорије, питања у вези са брачним и породичним статусом постављају се и мушкарцима и женама у највећој мери у животном добу између 30-50 година живота. Ово

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

је значајан податак са аспекта негативних демографских тенденција у Републици Србији, које укључују пре свега негативан природни прираштај и одлазак младих из земље, али указује и на потребу даљег испитивања значаја и начина коришћења овог податка с обзиром да се у јавности постављање ових питања чешће повезује са женама, нарочито у млађем узрасту али и да жене чешће пријављују овакве случајеве.

Која питања везана за брачни и породични статус су Вам постављана у процесу запошљавања/напредовања на послу?

Испитаницама су постављана нека од следећих питања:

- Да ли и када планирам рађање деце?
- Да ли има ко да ми чува дете у случају да се разболи, а ја не будем могла да одсуствујем с посла?
- Да ли имам децу, и да ли планирам децу?
- Колико година имају деца, и хоћу ли моћи да обављам посао?
- Да ли планирам још деце?
- Да ли сам у браку?
- Колико деце планирам да имам?
- Колико сам дуго у браку?
- Да ли имам проблем да остајем дуже на послу?
- Са ким живим?

Испитаници су навели да су им у току процеса запошљавања или напредовања на послу постављана следећа питања:

- Да ли имам жену и децу?
- Да ли планирам децу?
- Да ли сам ожењен?
- Са ким живим?
- У каквим сам односима са родитељима?

Природа питања описаних у исказима испитаних указује на то да послодавци постављају недозвољена питања приликом запошљавања, као и да је могуће да одлуке доносе на основу добијених одговора, што упућује на велику вероватноћу чињења дискриминације у процесу запошљавања и представља кршење позитивноправних прописа Републике Србије.

Да ли Вам је био омогућен флексибилан радни однос у виду изостајања с посла због породичних ситуација, клизног радног времена, преласка с пуног на скраћено радно време, могућности обављања посла од куће и др?

На питање да ли су им били омогућени флексибилни услови рада, нешто више од половине испитаница је одговорило одрично – 52%. Остале испитанице су одговориле да су изостајале са посла због породичних ситуација – 37%, да су имале клизно радно време – 14%, да су могле да обављају посао од куће – 13%. Свака тринаеста грађанка (8%) је навела да је прешла са пуног радног времена на скраћено радно време.

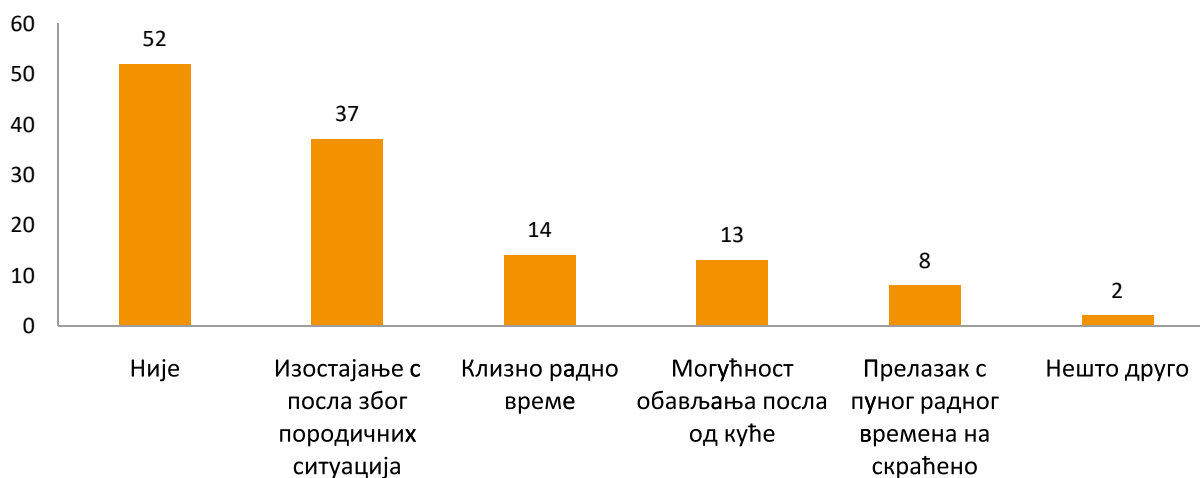
5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Табела 21 (жене)	Укупно (%)	Узраст						Ниво образовања			Регион			
		18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Изостајање с посла због породичних ситуација	37	38	29	30	42	46	46	26	37	39	42	47	33	29
Клизно радно време	14	17	26	10	10	13	8	16	14	13	25	16	10	7
Прелазак с пуног радног времена на скраћено	8	7	6	8	10	12	4	5	7	8	6	8	11	6
Могућност обављања посла од куће	13	24	18	12	13	8	4	0	6	22	29	10	16	0
Нешто друго	2	4	3	3	1	0	2	5	2	2	3	3	2	1
Није	52	73	50	57	46	43	40	70	55	46	36	46	58	64

Када се посматрају узрасне разлике, подаци показују да су испитанице у старосној категорији од 18 до 24 године у знатно већем проценту него старије испитанице одговориле да им није омогућен флексибилан радни однос – 73%.

Испитанице које имају виши или висок ниво образовања су у већем проценту него испитанице са нижим нивоима образовања имале могућност обављања посла од куће – 22%, док су испитанице које су завршиле само основну школу у највећем проценту одговориле да нису имале могућност флексибилног радног односа – 70%.

Што се тиче разлике по регионима, уочено је да су испитанице из Западне Србије у највећем проценту (64%), а испитанице из Београда у најмањем проценту (36%) одговориле да им није омогућен флексибилан радни однос од стране послодавца.

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Две трећине испитаника је одговорило да им није омогућен флексибилан радни однос (67%), четвртину испитаника је омогућено изостајање са посла због породичних ситуација (25%), а сваком деветом испитанику клизно радно време (11%). У овом узорку, 8% испитаника је добило могућност обављања посла од куће, док је 4% прешло са пуног радног времена на скраћено.

Табела 21 (мушкарци)		Узраст						Ниво образовања			Регион			
Одговор	Укупно (%)	18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Изостајање с посла због породичних ситуација	25	19	25	25	24	22	31	17	24	28	26	25	28	21
Клизно радно време	11	13	11	18	12	8	0	0	10	14	31	5	7	7
Прелазак с пуног радног времена на скраћено	4	0	0	0	12	0	6	0	5	3	2	5	3	3
Могућност обављања посла од куће	8	13	11	9	6	8	3	0	5	13	26	5	5	0
Нешто друго	2	0	7	0	2	3	0	8	2	0	0	3	2	2
Није	67	85	59	64	64	70	64	79	71	59	55	65	68	78

Приметне су разлике по регионима када су у питању флексибилни радни аранжмани. Тако је испитаницима из Београда у већој мери него осталима уопште био омогућен флексибилан рад (45%). У Западној Србији је тај број далеко мањи - 22%, у Војводини 35%, а у Јужној и Источној Србији 32%. У Београду је четвртину испитаника био омогућен рад од куће као и изостајање са посла због породичних ситуација (26%), док је 31% одговорило да су имали клизно радно време. Испитаницима ван региона Београда је изостајање са посла у највећој мери омогућено због породичних ситуација.

Када се упореде добијени подаци за мушкарце и жене, уочава се да је испитаницама у овом узорку у нешто већем проценту омогућен флексибилан рад, нарочито могућност изостајања с посла због породичних ситуација и прелазак с пуног радног времена на скраћено. Овакви подаци показују одређене позитивне трендове у пословној култури, међутим неравномерна стопа коришћења флексибилних радних аранжмана такође може да подстакне родну неравноправност на тржишту рада на уштрб могућности за напредовања жена. Поред тога, подаци указују да је потребно омогућити равноправно коришћење флексибилних радних аранжмана мушкарцима и женама, како би се створили услови за равноправно учешће у старању о деци и успоставили пословни обрасци који подражавају очеве у старању о деци.

У којој мери можете да успоставите равнотежу између професионалних и приватних обавеза?

На питање у којој мери могу да успоставе равнотежу између професионалних и приватних обавеза, половина испитаница (47%) је одговорила да донекле може, четвртину испитаница

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

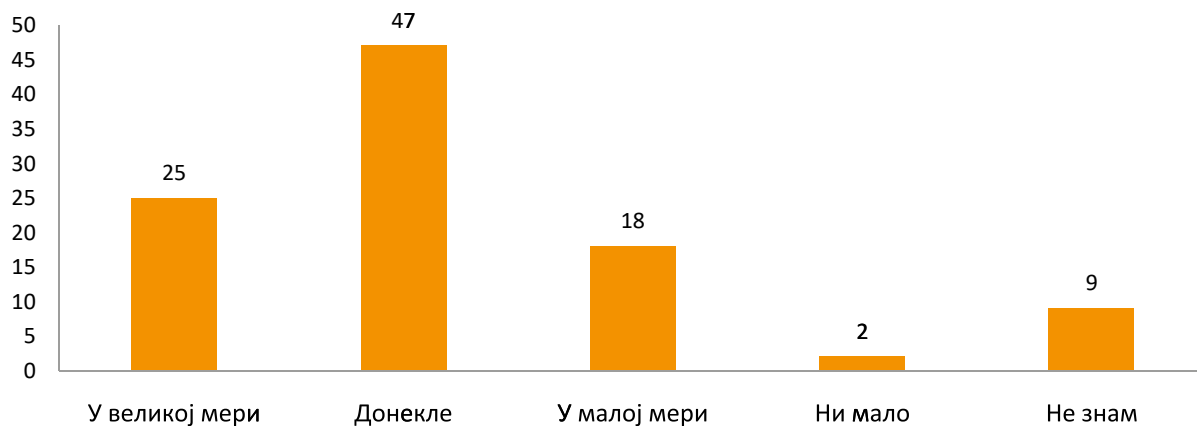
(25%) је одговорила у великој мери, а 18% да у малој мери може адекватно да усклади приватне и пословне обавезе. Само 2% испитаница не може ни мало да успостави ову равнотежу.

Табела 22 (жене)	Укупно (%)	Узраст						Ниво образовања			Регион			
		18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
У великој мери	25	27	22	22	19	31	35	43	25	23	22	32	15	28
Донекле	47	38	58	49	47	46	33	19	44	53	49	43	52	43
У малој мери	18	13	15	18	28	15	17	29	18	17	18	14	24	18
Ни мало	2	4	0	1	3	0	2	0	2	1	2	2	1	1
Не знам	9	17	5	10	4	8	13	10	11	6	8	9	8	10
Укупно	100													

Испитанице са основним нивоом или без образовања у већој мери него испитанице са вишим степеном образовања могу да успоставе равнотежу између професионалних и приватних обавеза – 43%.

Што се тиче старосне доби, испитанице старости 40-49 година имају највише потешкоћа (28%) да ускладе професионалне и приватне обавезе, што је очекивано, ако се узме у обзир чињеница да се то сматра радно најпродуктивнијим периодом живота и да према претходно наведеним подацима у овој старосној категорији 47% испитаница проводи више од 30 сати недељно у пословима бриге о деци и да њих 27% проводи више од 5 сати на дневном нивоу обављајући рутинске кућне послове.

Када су у питању разлике по регионима, уочено је да испитанице из Војводине (32%) у већем проценту него испитанице из Западне Србије (28%), Београда (22%) и Јужне и Источне Србије (15%) сматрају да у великој мери успостављају равнотежу између професионалних и приватних обавеза.

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

На питање у којој мери успевају да успоставе равнотежу између приватних и пословних обавеза, трећина испитаних грађана (34%) је одговорила да у великој мери могу да одрже равнотежу између приватних и пословних обавеза, 40% је навело да донекле успевају да одрже баланс, 13% то успева у малој мери, а 3% не успева уопште да успостави равнотежу између пословних и приватних обавеза.

Табела 22 (мушкарци)	Укупно (%)	Узраст						Ниво образовања			Регион			
		18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
У великој мери	34	38	46	27	31	38	31	21	30	44	33	40	18	43
Донекле	39	26	36	47	45	32	36	29	41	35	33	46	37	36
У малој мери	13	12	0	16	16	16	14	7	15	11	20	6	21	9
Ни мало	3	0	0	4	4	5	3	14	1	4	4	3	5	0
Не знам	11	24	18	5	4	8	17	29	13	5	9	4	19	12
Укупно	100													

Када се посматрају разлике по регионима, уочава се податак да трећина испитаника из региона Београда у великој мери успева да успостави равнотежу (33%), две петине испитаника из региона Војводине (40%), 43% испитаника из Западне Србије, и само 18% грађана Јужне и Источне Србије.

Поређењем добијених резултата по половима, долази се до закључка да мушкарци у већем проценту могу да успоставе равнотежу између приватних и пословних обавеза. Међутим, када се посматрају испитани са основним нивоом образовања, уочава се податак да двоструко већи проценат жена него мушкараца наводи да могу да успоставе равнотежу у великој мери и донекле, иако је управо у овој категорији најмањи проценат запослених жена, што може указивати на појаву да ова друштвена група друштвене представе о родним улогама доживљава као природно дате и непроменљиве.

Да ли сте размишљали о промени радног места у последњих годину дана?⁴⁴

На питање да ли су размишљале о промени радног места у протеклих 12 месеци, 49% испитаница је одговорило да није а 29% да јесте.

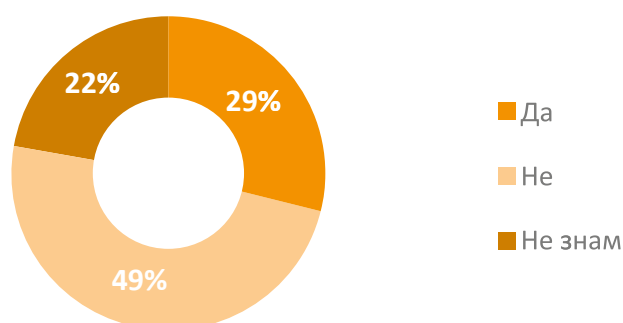
⁴⁴ Напомињемо да је истраживање спроведено у време трајања пандемије Ковид-19, што је могло имати утицаја на одговоре.

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Табела 23 (жене)	Укупно (%)	Узраст						Ниво образовања			Регион			
		18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Одговор														
Да	29	25	45	39	28	13	10	19	31	29	37	26	36	19
Не	49	35	32	40	62	63	73	67	45	52	33	57	43	60
Не знам	22	40	23	22	10	23	17	14	25	19	30	17	20	21
Укупно	100													

Када се посматра узраст испитаница, подаци показују да су испитанице у старосној групи 25 до 29 година у већем проценту него испитанице из осталих узрасних група размишљале о промени радног места у последњих годину дана – 45%. Поред тога, испитанице које су завршиле основну школу су у мањој мери него испитанице које имају већи степен образовања размишљале о промени радног места – 19%. Тренд уочен код испитаница од 40-65 година старости, да не размишљају о промени посла може указивати на постојање свести о високом ризику од дискриминације по основу старосне доби, односно вишеструке дискриминације по основу пола и старосне доби. У прилог овој тврдњи говори и чињеница да су особе старије од 50 година у Националној стратегији запошљавања наведене као теже запошљива категорија.⁴⁵ Поред тога, разлог може бити и страх од промена, свест о тежој запошљивости и да су им могућности за промену посла смањене, нарочито у случају испитаница старијих од 50 година. С друге стране, може се говорити и о задовољству послом који раде и коначним проналажењем одговарајућег посла, што свакако захтева даље испитивање.

Што се тиче разлика по регионима, уочава се да су испитанице из Београда (37%) и Јужне и Источне Србије (36%) у већој мери него испитанице из Војводине (26%) и Западне Србије (19%) размишљале о промени посла.

На питање о промени тренутног радног места, 22% испитаника је одговорило да размишља о промени, а 56% да тренутно не би променило радно место. Петина испитаника (21%) је била неодлучна по питању промене радног места.

⁴⁵ „Службени гласник РС”, број 120/17

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Табела 23 (мушкарци)		Узраст						Ниво образовања			Регион			
Одговор	Укупно (%)	18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Да	22	29	32	25	25	14	8	14	26	18	31	25	19	16
Не	56	41	43	49	55	76	75	50	53	65	36	63	58	63
Не знам	21	29	25	25	20	11	17	36	22	18	33	12	23	21
Укупно	100													

Што се тиче испитаника у региону Београда, сличан проценат би и не би променио посао (31% да, /36% не), док је трећина неодлучна (21%) по питању промене посла у скорој будућности. Четвртина мушкараца из региона Војводине (25%) је размишљала о промени радног места. Такође, петина испитаника из Јужне и Источне Србије (19%) и 16% из Западне Србије је на питање о промени радног места одговорило потврдно.

Упоредно посматрано, уочава се да су испитанице из региона Јужне и Источне Србије (36%) у значајно већем проценту у односу на испитанике из истог региона (19%) размишљале о промени радног места, што потенцијално може указивати на разлике у пословима који су доступни женама и мушкарцима из овог региона, али и на родне разлике у платама за рад једнаке вредности.

Да ли сматрате да сте могли више постићи у послу?

Следеће питање се односило на степен задовољства успехом и радним учинком у каријери. Половина испитаних грађанки је одговорила да јесте, од чега је њих 23% одговорило да им није жао, а 27% да им је жао што нису више постигле у каријери. Трећина испитаница сматра да није могла више постићи у послу. Нешто мање од петине испитаних грађанки није одговорило на ово питање – 17%.

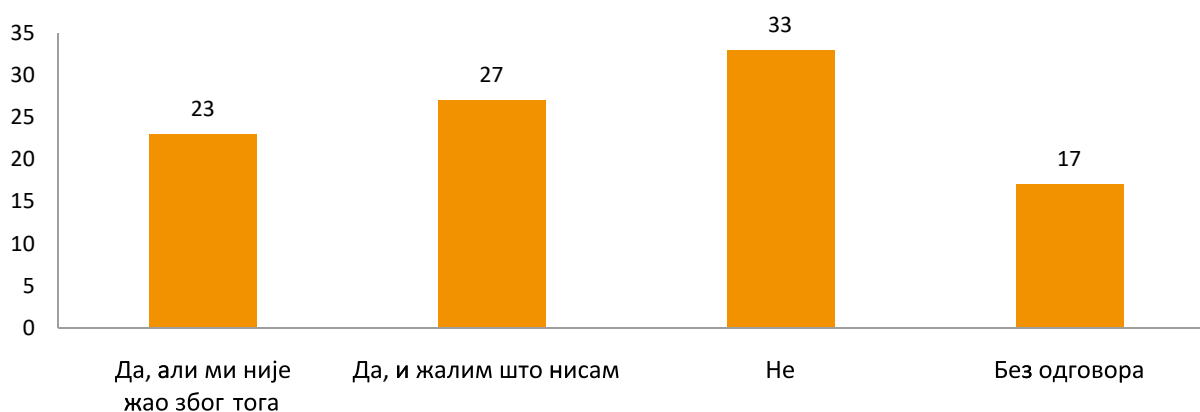
Табела 24 (жене)		Узраст						Ниво образовања			Регион			
Одговор	Укупно (%)	18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Да, али ми није жао због тога	23	13	25	20	25	25	27	10	20	28	37	17	21	18
Да, и жалим што нисам	27	17	22	32	34	29	21	19	28	27	25	24	36	22
Не	33	25	36	29	30	38	44	57	37	25	12	44	24	46
Без одговора	17	44	18	18	10	8	8	14	15	20	25	14	18	13
Укупно	100													

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Посматрајући разлике узрастима, уочено је да су испитанице у групи од 60 до 65 година (44%) у већем проценту одговориле да не сматрају да су могле више постићи у послу у односу на млађе испитанице.

Испитанице које имају виши и висок ниво образовања (55%) у већем проценту сматрају да су могле више постићи у каријери него грађанке са нижим степеном образовања.

Када су у питању разлике по регионима, подаци показују да су испитанице из Београда у већем проценту него испитанице из осталих региона сматрале да су могле више постићи у послу – 62%. Поред тога, одговор да жале што нису више постигле у послу дало је највише испитаница из региона Јужне и Источне Србије (36%).

Половина испитаника сматра да је могла више да постигне на пословном плану. Њих 24% не жали због тога, а 27% жали што нису постигли више у послу. Укупно 36% грађана је одговорило да нису могли више постићи од онога што јесу.

Табела 24 (мушкарци)	Укупно (%)	Узраст						Ниво образовања			Регион			
		18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Одговор														
Да, али ми није жао због тога	24	15	21	31	20	27	25	21	22	27	27	18	23	28
Да, и жалим што нисам	27	15	21	22	33	32	33	21	30	22	24	30	26	25
Не	36	29	43	40	35	38	31	36	32	43	27	49	29	36
Без одговора	14	41	14	7	12	3	11	21	16	9	22	3	23	10
Укупно	100													

Половина испитаника из Војводине (49%), трећина из Западне Србије (36%), 29% из Источне и Јужне Србије и 27% из Београда се слажу у ставу да нису могли да постигну више на послу. Не постоји разлика по регионима у проценту мушкараца који жале што нису постигли нешто више у каријери.

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

5.6 Последице на професионални живот

Следећи сегмент питања односио се на последице на професионални живот испитаних.

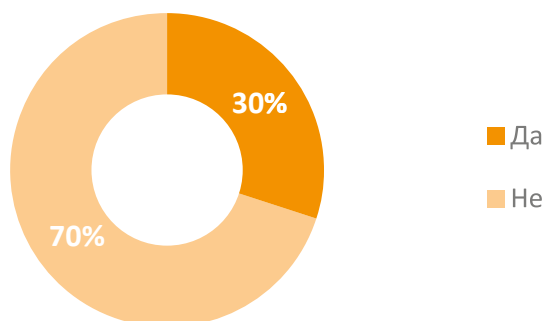
Да ли сте икада морали одустати од пословног путовања или стручног усавршавања због породичних обавеза?

На питање да ли су икада морале да одустану од пословног путовања или стручног усавршавања због породичних обавеза већина испитаница је одговорила да није – 70%, док је 30% испитаница одговорило да јесте.

Табела 25 (жене)		Узраст						Ниво образовања			Регион			
Одговор	Укупно (%)	18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Да	30	12	19	27	46	37	40	29	28	32	29	36	34	20
Не	70	88	81	73	54	63	60	71	72	68	71	64	66	80
Укупно	100													

Када се посматрају узрасне разлике, уочено је да су испитанице у старосној групи од 40 до 49 година у највећем проценту одговориле да су морале одустати од пословног путовања или стручног усавршавања због породичних обавеза – 46%, што се може довести у везу са тиме да проценат испитаница које имају децу значајно расте у овој узрасној категорији, у односу на претходну 30-39 година (за 25 процентних поена), као и са податком да 47% испитаница у овој старосној доби проводи више од 30 часова недељно бринући се о деци.

Испитанице из Западне Србије су у већој мери него испитанице из осталих региона одговориле да нису морале да одустану од пословног путовања или стручног усавршавања због породичних обавеза – 80%. Оне су уједно и група испитаница која је у највећем броју навела да им око деце помажу бака и дека (71%), као и да су им доступне услуге предшколских установа, чак 94%.

Када су у питању мушкарци, 85% испитаника је одговорило да није морало да одустане од пословног путовања или стручног усавршавања због породичних обавеза. Сваки седми испитаник је ипак морао да одустане од пословних обавеза због породичне ситуације.

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Табела 25 (мушкарци)		Узраст						Ниво образовања			Регион			
Одговор	Укупно (%)	18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Да	15	9	7	13	18	16	25	7	16	15	11	19	18	10
Не	85	91	93	87	82	84	75	93	84	85	89	81	82	90
Укупно	100													

Надаље, скоро 20% испитаника из региона Војводине и Јужне и Источне Србије је морало да одустане од пословног и стручног усавршавања због породичних обавеза.

Компаративна анализа показује да је значајно већи проценат жена морао да одустане од пословног путовања или стручног усавршавања, а та разлика је најизраженија у старосним добима од 40-49 и 50-59 година.

Узимајући у обзир наведене податке, јасно је да пропуштање стручног усавршавања има негативне последице по каријере жена, као и да доприноси тежем напредовању на радном месту.

Да ли сте икада примили мању плату због немогућности извршавања свих радних обавеза?

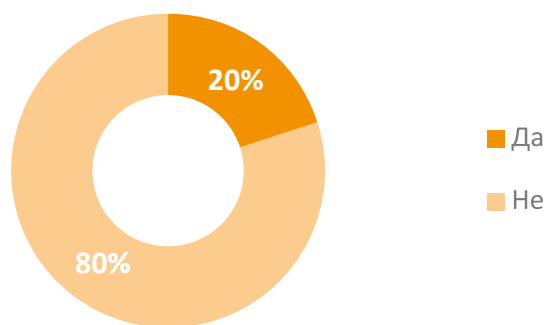
Петина испитаних грађанки (20%) је одговорила да је било случајева када су примиле мању плату због немогућности извршавања целокупних радних обавеза.

Табела 26 (жене)		Узраст						Ниво образовања			Регион			
Одговор	Укупно (%)	18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Да	20	12	11	14	32	29	29	29	20	20	14	23	27	16
Не	80	88	89	86	68	71	71	71	80	80	86	77	73	84
Укупно	100													

Испитанице са основним нивоом образовања (29%) су у нешто већем проценту потврдно одговориле на ово питање у односу на испитанице са вишим степеном образовања (20%).

Посматрано по регионима, грађанке из Јужне и Источне Србије (27%) су у већем броју одговориле да су примиле мању плату због немогућности извршавања радних обавеза од испитаница из осталих региона.

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

На питање да ли су испитаници икада дошли у ситуацију да приме мању плату због немогућности извршавања свих радних обавеза 15% је одговорило потврдно, док 85% испитаника никада није било у таквој ситуацији.

Табела 26 (мушкарци)		Узраст						Ниво образовања			Регион			
Одговор	Укупно (%)	18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Да	15	6	14	18	22	8	17	29	14	15	31	13	13	7
Не	85	94	86	82	78	92	83	71	86	85	69	87	87	93
Укупно	100													

Скоро трећина испитаника из Београда (31%) примило је мању плату због немогућности извршавања свих радних обавеза, док испитаници из других региона наводе нешто другачија искуства. У Војводини и Јужној и Источној Србији мању плату је примило 13%, а у Западној Србији 7% испитаника.

Испитаници који су са основним нивоом образовања чешће су примали мању плату због немогућности извршавања свих радних обавеза у односу на испитанике средњег (14%) и високог (15%) нивоа образовања.

Поређењем добијених података према полу, долазимо до закључка да су се жене у нешто већој мери сусретале са овом појавом у односу на мушкарце (20% наспрам 15%). С друге стране, интересантно је да су се у овом узорку мушкарци из региона Београда у значајно већој мери од жена из овог региона сусретали са смањивањем плате због неизвршавања својих радних задатака, док је ова појава више заступљена код жена у свим осталим регионима земље.

Поред тога, када говоримо о старосним групама, умањивање плате је учесталије код мушкараца у старосним добима 18-24 и 25-29, након чега се ситуација мења на штету жена.

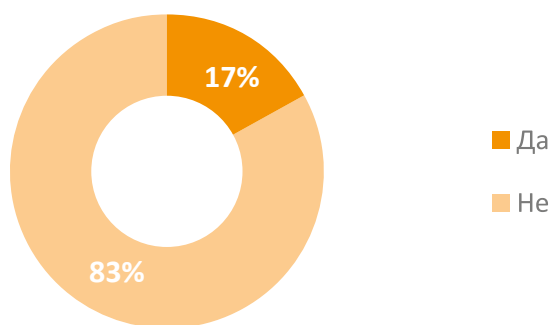
Да ли сте икада одбили напредовање на послу због породичних обавеза?

На питање да ли су некада одбиле напредовање на послу због породичних обавеза 83% испитаница је навело да није, а 17% да јесте.

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Табела 27 (жене)		Узраст						Ниво образовања			Регион			
Одговор	Укупно (%)	18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Да	17	8	11	17	24	21	21	10	17	18	22	20	21	7
Не	83	92	89	83	76	79	79	90	83	82	78	80	79	93
Укупно	100													

Испитане грађанке узраста од 40 до 49 година су у већој мери одговориле потврдно на ово питање у односу на испитанице из осталих старосних категорија. Највећи проценат испитаница које су одговориле да нису одбиле напредовање у каријери због породичних обавеза је из Западне Србије – 93%.

Са друге стране, чак 90% испитаних грађана је одговорило да није никада одбило напредовање због породице, а сваки десети испитаник је одбио каријерни помак због породичних обавеза.

Табела 27 (мушкарци)		Узраст						Ниво образовања			Регион			
Одговор	Укупно (%)	18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Да	10	3	4	11	16	8	11	7	8	13	24	7	8	3
Не	90	97	96	89	84	92	89	93	92	87	76	93	92	97
Укупно	100													

И у овом случају издвајају се одговори испитаника из Београда. Наиме, четвртина мушкараца из Београда је одговорила да су одбили напредовање на послу због породичних обавеза, док су испитаници из других региона у доста мањој мери одбијали напредовање и то мање од 8% испитаника.

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Уочава се да и у погледу могућности напредовања постоји веће одрицање жена на уштрб професионалног живота и ова појава је константа за све старосне и образовне категорије. Једини изузетак у овој тенденцији је регион Београда, где је 24% мушкараца одбило напредовање због породичних обавеза насрам 22% жена, што указује да је у региону Београда учињен највећи помак у погледу реалне примене начела равноправности у приватној сфери.

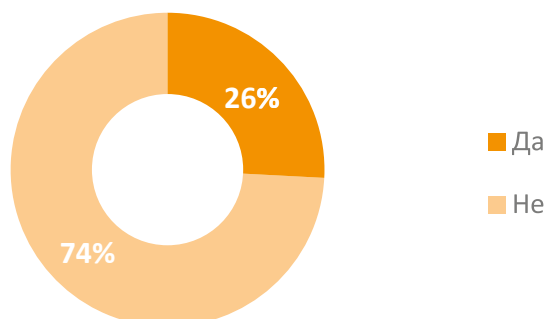
Да ли сте икада доживели сукоб са својим послодавцем или са својим колегама због породичних обавеза?

На крају овог сегмента, испитани су одговарали на питање да ли су некада доживели сукоб са својим послодавцем или колегама због породичних обавеза. Већина испитаних грађанки је одговорила да није - 74%, док је нешто више од четвртине испитаница (26%) доживело сукоб са послодавцем или колегама због породичних обавеза.

Табела 28 (жене)	Укупно (%)	Узраст						Ниво образовања			Регион			
		18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Одговор														
Да	26	10	22	29	32	33	25	29	30	21	17	23	34	27
Не	74	90	78	71	68	67	75	71	70	79	83	77	66	73
Укупно	100													

Када се посматрају разлике у образовној структури, можемо увидети да је нешто мањи проценат испитаница које су завршиле вишу школу или факултет (21%) имало сукоб са послодавцем или колегама због породичних обавеза у односу на испитанице са нижим степеном образовања.

Када су у питању разлике по регионима, примећено је да су испитанице из Београда (17%) у најмањем, а испитанице из Јужне и Источне Србије (34%) у највећем проценту доживеле сукоб са послодавцем или колегама због породичних обавеза.

Петина испитаника (19%) имала је сукоб са својим послодавцем или са колегама на послу због породичних обавеза, док је 81% испитаника одговорило да нису доживели сукобе са колегама и послодавцем као последица породичних обавеза.

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Табела 28 (мушкарци)		Узраст						Ниво образовања			Регион			
Одговор	Укупно (%)	18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Да	19	3	21	20	12	24	33	14	22	13	11	16	21	24
Не	81	97	79	80	88	76	67	86	78	87	89	84	79	76
Укупно	100													

Сукобе су у највећој мери имали испитаници из Западне Србије (24%), затим из Јужне и Источне Србије (21%), након тога испитаници из Војводине (16%), а најмање сукоба са послодавцима због породичних обавеза су имали испитаници из Београда (11%).

Упоредна анализа и овог сегмента потврђује тенденцију да жене у већој мери осећају негативне последице притиска у обављању породичних обавеза (26% наспрам 19%). Поменути тенденција се уочава у свим старосним и образовним категоријама, са изузетком старосне категорије 60-65 године, где су мушкарци (33%) у већој мери него жене (25%) имали поменути негативна искуства, што би требало додатно испитати.

У којој мери осећате последице дисбаланса породичних и пословних обавеза (недостатак времена за себе, неиспаваност и стрес) од 1 до 5, где је 1- не осећам последице уопште, а 5-у великој мери осећам последице

Од анкетираних је затим затражено да оцене у којој мери осећају последице дисбаланса између породичних и пословних обавеза. Петина испитаних гађанки (21%) је одговорила да не осећа последице уопште. Свака осма испитаница (12%) у великој мери осећа последице сукоба породичних и пословних обавеза.

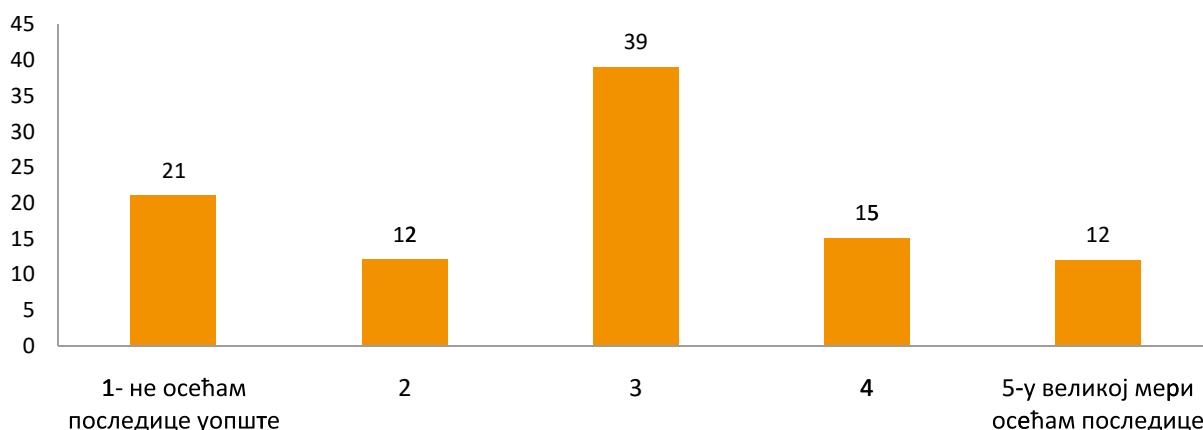
Табела 29 (жене)		Узраст						Ниво образовања			Регион			
Одговор	Укупно (%)	18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
1- не осећам последице уопште	21	35	23	16	15	19	27	33	20	22	16	28	14	26
2	12	13	10	15	13	12	10	10	11	14	14	12	10	13
3	39	29	49	34	39	44	35	14	42	38	30	38	46	39
4	15	12	14	19	15	13	17	19	15	16	24	14	10	14
5-у великој мери осећам последице	12	12	4	15	18	12	10	24	13	10	16	8	19	7
Укупно	100													

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Када се посматрају узрасне разлике, уочава се да су испитанице узраста од 18 до 24 година у највећем проценту (35%), а испитанице узраста од 30 до 49 година у најмањем проценту (15-16%) одговориле да уопште не осећају последице сукоба породичних и пословних обавеза.

Испитанице које су завршиле основну школу (24%) у већој мери осећају последице сукоба породичних и пословних обавеза него испитанице које су завршиле средњу школу (13%) и факултет (10%).

Када су у питању разлике по регионима, уочено је да испитанице из Београда (16%) и Јужне и Источне Србије (19%) у већој мери осећају последице сукоба породичних и пословних обавеза него грађанке из Војводине (8%) и Западне Србије (7%).

Трећина испитаника (34%) у овом истраживању је одговорила да не осећа последице дисбаланса приватног и пословног живота, на супрот сваког десетог испитаника који последице поменутог дисбаланса осећа у великој мери.

Табела 29 (мушкарци)		Узраст						Ниво образовања			Регион			
Одговор	Укупно (%)	18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
1- не осећам последице уопште	34	59	39	29	24	24	36	36	34	32	24	46	18	42
2	17	6	11	18	22	22	22	7	14	27	2	19	16	27
3	28	21	29	31	22	32	36	36	30	24	20	25	42	24
4	11	9	7	7	20	16	3	14	11	9	24	6	10	7
5-у великој мери осећам последице	10	6	14	15	14	5	3	7	11	9	29	3	15	0
Укупно	100													

Територијално гледано, 29% испитаника из Београда у великој мери осећа дисбаланс породичних и пословних обавеза, што је највећи проценат испитаника када погледамо

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

проценте у другим регионима. Испитаници из Војводине у најмањој мери осећају последице наведених обавеза (46%), а затим следе испитаници из Западне Србије (42%).

Три петине испитаника узраста до 24 године сматра да још увек не осећа сукоб приватних и пословних обавеза, што је и очекивани податак. Највеће последице сукоба примећују испитаници у узраста од 40 до 59.

Упоредна анализа показује да жене у нешто већој мери осећају последице дисбаланса пословног и породичног живота у виду недостатка времена, стреса, неиспаваности и сл. (27% наспрам 21%). Територијално, регион Београда је поново изузетак, имајући у виду да је чак 13% више мушкараца него жена навело да у великој мери осећа последице поменутог дисбаланса.

Како бисте оценили усклађеност Ваших породичних и пословних обавеза, одговорности и привилегија?

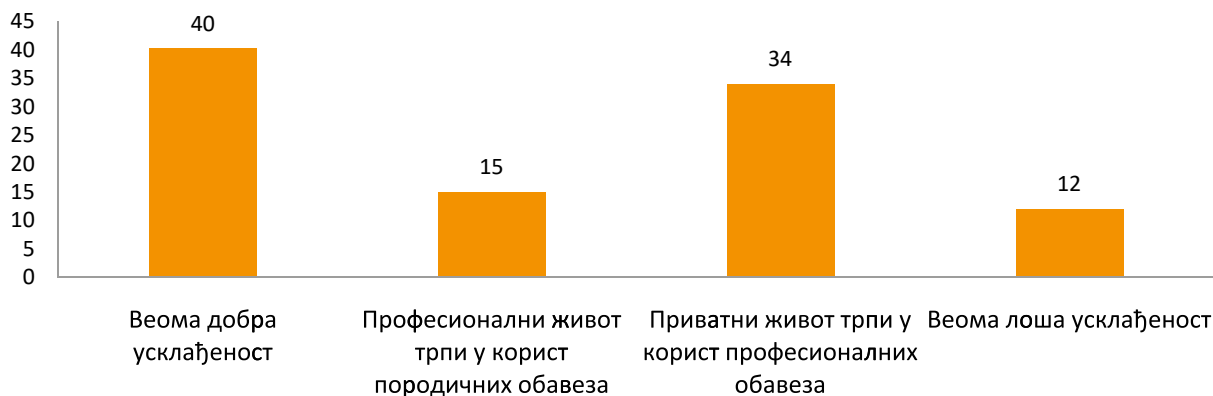
Испитани грађани и грађанке су потом оцењивали усклађеност породичних и пословних обавеза. Тако је 40% испитаница одговорило да постоји веома добра усклађеност, трећина (34%) сматра да приватни живот трпи у корист професионалних обавеза, док је 15% мишљења да професионални живот трпи у корист породичних обавеза. Свака осма испитаница (12%) је навела веома лошу усклађеност породичних и пословних обавеза.

Табела 30 (жене)	Укупно (%)	Узраст						Ниво образовања			Регион			
		18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Веома добра усклађеност	40	52	40	31	33	46	50	62	36	42	29	40	41	48
Професионални живот трпи у корист породичних обавеза	15	12	15	23	11	10	13	0	14	17	18	14	13	13
Приватни живот трпи у корист професионалних обавеза	34	23	37	33	39	38	25	10	35	34	39	36	31	29
Веома лоша усклађеност	12	13	8	13	16	6	13	29	14	8	14	10	14	10
Укупно	100													

Посматрајући ниво образовања испитаница, уочено је да испитанице које су завршиле основну школу (62%) у већој мери процењују да постоји веома добра усклађеност породичних и пословних обавеза у односу на испитанице које су завршиле средњу школу (36%) и факултет (42%). Подаци добијени у односу на испитанице са основним нивоом образовања могу указивати на могуће прихватање родних улога као нужно датих, али и на непостојање јасне границе између пословних и приватних обавеза, имајући у виду да је код испитаница из поменуте образовне категорије најнижа стопа запослености.

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Када се упореде одговори испитаница по регионима, уочава се да су испитанице из Београда у најмањем проценту – 28%, а грађанке из Западне Србије у највећем проценту – 48% одговориле да постоји веома добра усклађеност породичних и пословних обавеза. Уједно, испитанице из Београда су у највећем броју навеле да им приватни живот трпи у корист професионалних обавеза (39%).

Половина испитаника је одговорила да има веома добру усклађеност породичних и приватних обавеза, док је 8% одговорило да професионални живот трпи у корист породичних обавеза. Такође, чак 34% сматра да приватни живот трпи у корист професионалних обавеза. Сваки четрнаести грађанин (7%) наводи веома лошу усклађеност приватних и пословних обавеза.

Табела 30 (мушкарци)		Узраст						Ниво образовања			Регион			
Одговор	Укупно (%)	18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Веома добра усклађеност	51	68	64	44	45	51	47	50	53	49	27	64	47	60
Професионални живот трпи у корист породичних обавеза	8	0	0	7	14	5	17	0	5	14	13	3	10	7
Приватни живот трпи у корист професионалних обавеза	34	26	32	42	31	41	28	36	35	32	36	33	37	31
Веома лоша усклађеност	7	6	4	7	10	3	8	14	7	5	24	0	6	1
Укупно	100													

У складу са одговорима добијеним на претходно питање је и податак да четвртина мушкараца из Београда сматра да има веома лошу усклађеност приватних и породичних обавеза, док мушкарци у другим регионима у ипак већој мери успевају да ускладе приватне и послове обавезе. Надаље, 64% испитаника из Војводине је рекло да има веома добру усклађеност, 47%

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

из Јужне и Источне Србије и 60% из Западне Србије. Примећује се да равнотежу у највећој мери успевају да успоставе испитаници из Војводине – 64%.

Две петине испитаника узраста од 30 до 39 година и исти проценат испитаника узраста од 50 до 59 година је одговорило да у њиховом случају приватни живот трпи у корист професионалних обавеза (41%).

Компаративно посматрано, тенденција да жене у мањој мери успевају да ускладе приватне и пословне обавезе долази до изражаја и у овом сегменту. Тако 12% жена наводи да су им приватне и пословне обавезе веома лоше усклађене наспрам 7% мушкараца, док је 15% испитаница навело да им професионални живот трпи у корист породичног, наспрот 8% мушкараца који такође наводе ову тврдњу, што указује на то да поменути јаз представља препреку за каријерни развој жена, услед преотерености и уступака на пословном плану у корист породичних обавеза.

Посматрано по регионима, изузетак је поново регион Београда, у ком су мушкарци у значајно већој мери наводили да имају веома лошу усклађеност породичних и пословних обавеза (24% мушкараца наспрам 14% жена). Поред тога, жене из региона Београда су у незнатно већем проценту (29%) навеле да имају веома добру усклађеност обавеза него мушкарци (27%).

Да ли сматрате да се жене у већој мери сусрећу са негативним последицама по професионални живот због немогућности усклађивања пословног и приватног живота?

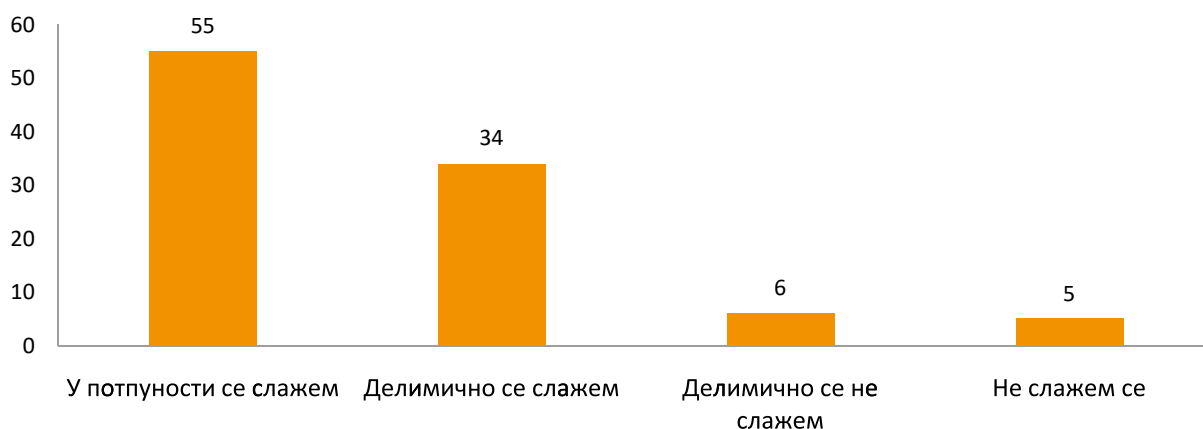
Чак 89% испитаница сматра да се жене у већој мери сусрећу са негативним последицама по професионални живот због немогућности усклађивања пословног и приватног живота, од чега се 55% испитаница у потпуности слаже са датом тврдњом. Свака девета испитаница (11%) се не слаже са овом тврдњом.

Табела 31 (жене)	Укупно (%)	Узраст						Ниво образовања			Регион			
		18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
У потпуности се слажем	55	44	53	56	65	50	58	81	58	49	47	48	59	66
Делимично се слажем	34	42	34	29	30	42	33	10	35	36	39	41	30	27
Делимично се не слажем	6	4	5	6	3	8	8	5	4	8	6	5	6	5
Не слажем се	5	10	7	9	3	0	0	5	3	7	8	5	5	2
Укупно	100													

Испитанице из Западне Србије (66%) се у нешто већој мери слажу у потпуности са тврдњом да се жене у већој мери сусрећу са негативним последицама по професионални живот због немогућности усклађивања пословног и приватног живота у односу на испитанице из осталих региона у Србији, што је контрадикторан податак имајући у виду то да су се

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

управо испитанице из овог региона у најмањем проценту изјасниле да су осетиле последице дисбаланса породичних и пословних обавеза.

Да се жене у већој мери сусрећу са негативним последицама по професионални живот због немогућности усклађивања пословног и приватног живота се слаже 86% грађана док се само 15% не слаже.

Табела 31 (мушкарци)		Узраст						Ниво образовања			Регион			
Одговор	Укупно (%)	18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
У потпуности се слажем	32	35	43	33	35	24	22	36	33	29	27	39	32	28
Делимично се слажем	54	53	36	51	51	62	67	50	54	53	51	52	47	63
Делимично се не слажем	8	3	11	4	10	11	11	0	9	8	7	7	11	6
Не слажем се	7	9	11	13	4	3	0	14	4	10	16	1	10	3
Укупно	100													

Ако посматрамо разлике по регионима, приметно је да се 23% Београђана и 21% испитаника из Јужне и Источне Србије не слажу са датом тврдњом насупрот 8% Војвођана и 9% испитаника из Западне Србије. Што се тиче узрасних разлика, петина испитаника узраста од 25 до 29 година сматра да се жене не сусрећу са негативним последицама по професионални живот због немогућности усклађивања пословног и приватног живота.

Око овог питања постоји прилично јединствен став оба пола, да се жене у одређеној мери сусрећу са негативним последицама по професионални живот, услед немогућности усклађивања пословног и приватног живота. Такође, очекивано је да се испитанице из региона Београда у нешто већој мери не слажу са овом тврдњом, узимајући у обзир да су претходни резултати покзивали нешто мању усклађеност пословног и приватног живота мушкараца из овог региона у односу на жене.

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Оцените следеће тврдње оценом од 1 до 5, где је 1-уопште се не слажем, а 5 у потпуности се слажем⁴⁶

У следећем сегменту питања испитаници и испитанице су оцењивали у којој мери се слажу са датим тврдњама.

„Задовољан/на сам количином времена које проводим са породицом”

Петина испитаних грађанки (20%) је у потпуности задовољна количином времена које проводи са породицом. Свака девета испитаница (11%) се уопште не слаже са овом тврдњом.

Табела 32 (жене)		Узраст						Ниво образовања			Регион			
Одговор	Укупно (%)	18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Уопште се не слажем	11	8	5	16	6	12	17	10	12	9	15	12	10	7
2	15	8	22	20	22	6	4	5	17	15	15	19	15	13
3	28	25	23	27	33	33	23	24	26	30	41	22	22	28
4	26	35	27	24	21	31	23	29	26	26	13	23	31	35
У потпуности се слажем	20	25	22	13	18	19	33	33	20	20	16	25	21	18
Укупно	100													

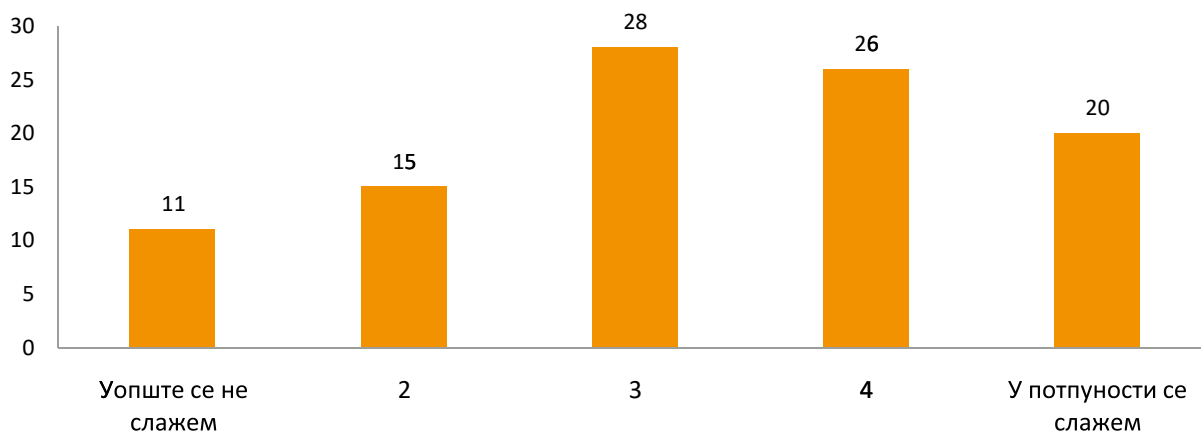
Када се посматрају разлике по узрастима испитаница, уочено је да су испитанице узраста од 60 до 65 година (33%) у већем проценту у потпуности задовољне количином времена које проводе са породицом у односу на млађе грађанке.

Такође, испитанице које су завршиле основну школу (33%) се у већем проценту слажу са овом тврдњом од испитаница које имају виши степен образовања.

Што се тиче разлике по регионима, испитанице из Војводине су у већој мери (25%) задовољне количином времена које проводе са породицом у односу на испитанице из осталих региона.

⁴⁶ Одговор под 2-углавном се не слажем, одговор под 3 – неодлучна, одговор под 4 – углавном се слажем

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Табела 32 (мушкарци)		Узраст						Ниво образовања			Регион			
Одговор	Укупно (%)	18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Уопште се не слажем	8	0	4	15	12	11	3	7	7	10	18	4	10	4
2	10	9	11	16	14	3	3	21	11	6	16	7	8	10
3	25	24	29	27	24	32	17	14	25	28	24	22	29	25
4	32	29	25	24	33	32	53	21	30	38	24	36	34	33
У потпуности се слажем	24	38	32	18	18	22	25	36	26	18	18	30	19	27
Укупно	100													

Укупно 18% испитаника сматра да не проводи довољно времена са породицом, док више од половине испитаника је задовољно количином времена коју проводи у кругу породице (56%). Сваки девети испитаник из Војводине није задовољан количином времена коју проводи са породицом, а 66% испитаника је задовољно. Најмање су задовољни испитаници из Београда-42%.

„Посао ми је приоритет у односу на породицу и друштвени живот”

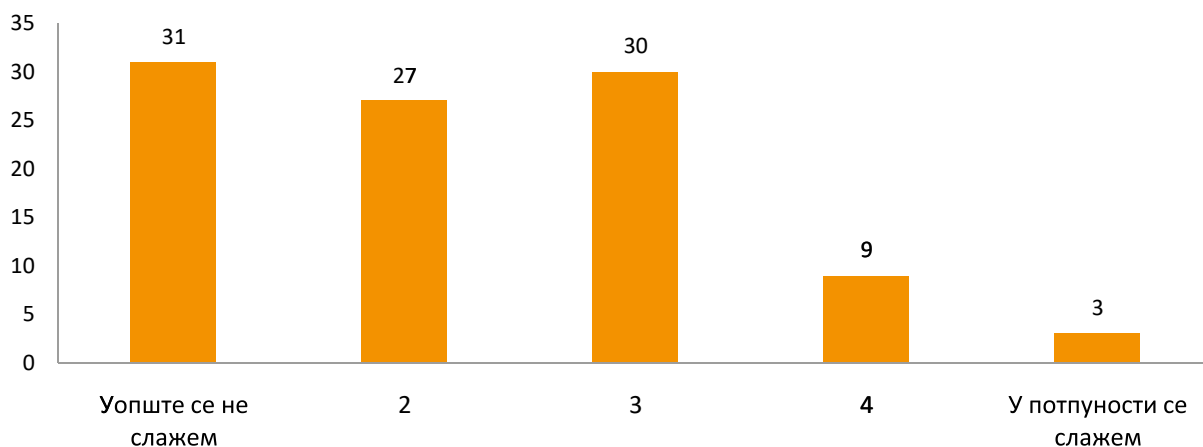
Само 3% испитаница се у потпуности слаже са тврдњом да им је посао приоритет у односу на породицу и друштвени живот. Скоро трећина испитаних грађанки (31%) се уопште не слаже са овом тврдњом.

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Табела 33 (жене)	Одговор	Укупно (%)	Узраст						Ниво образовања			Регион			
			18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
	Уопште се не слажем	31	35	27	28	24	35	48	48	33	27	43	37	21	26
	2	27	19	25	27	36	37	13	14	28	27	23	30	24	29
	3	30	37	36	28	31	17	29	33	27	33	27	22	42	29
	4	9	8	11	14	6	8	6	5	9	10	6	8	9	13
	У потпуности се слажем	3	2	1	3	3	4	4	0	3	2	1	4	3	3
	Укупно	100													

Скоро половина испитаница које су завршиле основну школу се уопште не слаже са овом тврдњом, док је тај одговор навело 27% испитаница са вишим и високим степеном образовања.

Испитанице из Београда се у нешто већем проценту од испитаница из осталих региона уопште не слажу са тврдњом да им је посао приоритет у односу на породицу и друштвени живот – 43%.

Са тврдњом „Посао ми је приоритет у односу на породицу и друштвени живот“ слаже се петина испитаника, док половина (52%) има супротно мишљење.

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Табела 33 (мушкарци)		Узраст						Ниво образовања			Регион			
Одговор	Укупно (%)	18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Уопште се не слажем	22	18	25	35	16	14	25	36	21	23	38	24	18	15
2	30	26	29	22	33	35	36	14	31	30	24	24	32	37
3	28	38	32	18	27	30	31	29	30	24	20	28	37	25
4	13	9	14	20	14	11	6	21	9	18	9	15	10	16
У потпуности се слажем	7	9	0	5	10	11	3	0	8	5	9	9	3	6
Укупно	100													

Ако посматрамо узрасне разлике у ставу, видимо да испитаници узраста од 30 до 49 година у већој мери него остали стављају посао на прво место (25%). Што се тиче регионалних разлика, у најмањој мери се Београђани слажу са датом тврдњом да им је посао приоритет у односу на породицу и друштвени живот (18%).

„Осећам се преоптерећено количином радних задатака на послу”

Када је у питању процена нивоом оптерећености пословним обавезама, једнак проценат испитаница је одговорио да се уопште не слаже и да се слаже у потпуности са овом тврдњом – 16%, с тим да је проценат испитаница које се слажу са овом тврдњом нешто већи.

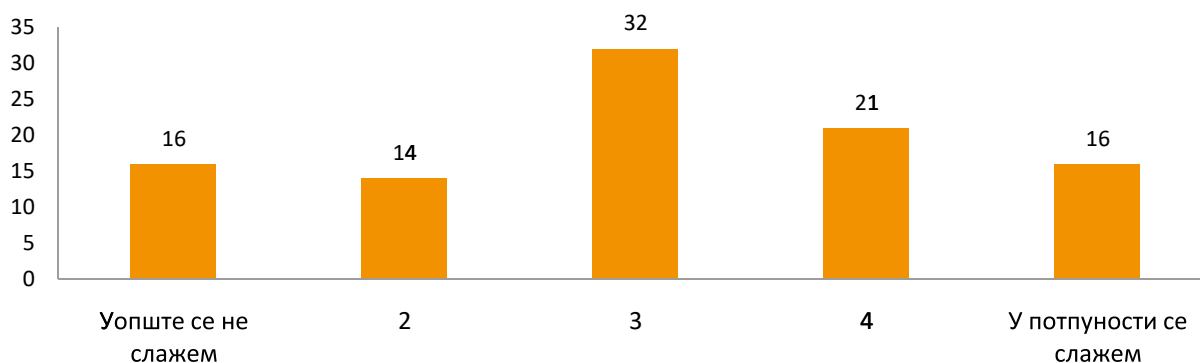
Табела 34 (жене)		Узраст						Ниво образовања			Регион			
Одговор	Укупно (%)	18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Уопште се не слажем	16	19	15	15	10	21	23	29	15	16	22	25	5	13
2	14	27	15	9	13	15	8	14	14	13	12	14	19	11
3	32	33	34	32	27	38	31	19	31	35	30	25	40	34
4	21	12	25	17	28	21	25	24	22	20	18	23	21	23
У потпуности се слажем	16	10	11	27	22	4	13	14	17	15	17	14	14	19
Укупно	100													

Када се посматрају узрасне разлике, уочава се да се око половине испитаница у старосним групама од 30 до 39 година и од 40 до 49 осећа у одређеној мери преоптерећено количином радних задатака на послу.

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Исто тако, примећено је да се испитанице које су завршиле основну школу у већој мери него испитанице са вишим степеном образовања уопште не слажу са овом тврдњом – 29%.

Када су у питању разлике по регионима, подаци показују да се испитанице из Јужне и Источне Србије (5%) у мањем проценту него испитанице из осталих региона уопште не слажу са датом тврдњом.

Нешто више од трећине испитаника се осећа преоптерећено на послу (36%), док се сличан проценат испитаника (33%) не слаже са тврдњом.

Табела 34 (мушкарци)	Укупно (%)	Узраст						Ниво образовања			Регион			
		18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Уопште се не слажем	16	32	7	13	12	11	22	36	15	14	20	22	11	10
2	17	15	29	13	24	14	14	0	20	15	16	24	10	19
3	31	29	32	35	22	27	42	29	28	37	29	28	34	31
4	19	3	18	22	24	30	11	29	18	19	20	15	21	19
У потпуности се слажем	17	21	14	18	20	19	11	7	20	15	16	10	24	19
Укупно	100													

У табели можемо видети да су највише радним задацима преоптерећени испитаници из Јужне и Источне Србије (45%), док је из Београда преоптерећено 36% грађана. Најмање су преоптерећени количином радних задатака Војвођани (25%).

Када се укрсте подаци добијени за жене у мушкарце, уочава се уједначена оптерећеност радним задацима на послу, што у комбинацији са подацима добијеним у вези са бригом о деци и неплаћеном раду значи да на дневном и недељном нивоу у укупном збиру жене раде у значајно већој мери и то на неплаћеним пословима.

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

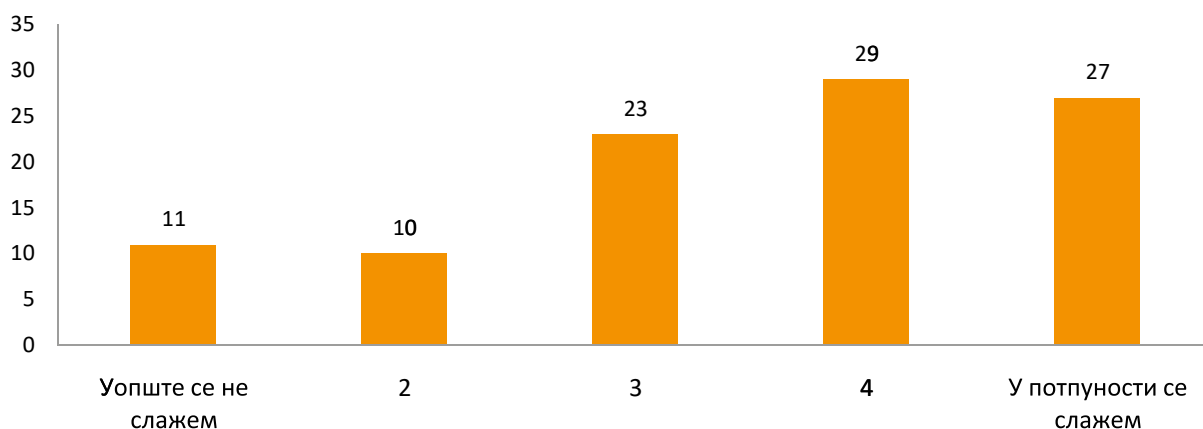
„Недеља има недовољно сати за све што хоћу да урадим”

Више од половине испитаних грађанки (56%) се у одређеној мери слаже са тврдњом да недеља нема довољно сати за све што желе да ураде. Свака девета испитаница (11%) се уопште не слаже са наведеном тврдњом.

Табела 35 (жене)	Укупно (%)	Узраст						Ниво образовања			Регион			
		18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Одговор														
Уопште се не слажем	11	15	7	13	5	15	17	19	10	12	16	14	7	10
2	10	21	15	4	6	8	8	10	10	10	6	18	8	6
3	23	27	22	18	22	25	31	24	23	23	18	21	26	27
4	29	13	30	34	29	35	25	29	31	27	24	28	34	28
У потпуности се слажем	27	23	26	30	37	17	19	19	27	28	35	20	24	30
Укупно	100													

Највећи проценат испитаница које се у потпуности слажу са овом тврдњом је узраста од 40 до 49 година, што је уједно и категорија која је у највећој мери навела веома лошу усклађеност породичних и пословних обавеза.

Што се тиче разлике по регионима, испитанице из Београда се у већем проценту него испитанице из осталих региона у потпуности слажу да недеља има недовољно сати за реализацију свих планираних активности и обавеза – 35%, што се може довести у везу са податком да су испитанице из овог региона у највећем проценту навеле да у старању о деци на недељном нивоу проводе више од 60 сати, као и да њихов приватни живот трпи у корист професионалних обавеза.

Са тврдњом „недеља има недовољно сати за све што хоћу да урадим“, слаже се 45% испитаника, док се са тврдњом не слаже 26% испитаних грађана.

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Табела 35 (мушкарци)		Узраст						Ниво образовања			Регион			
Одговор	Укупно (%)	18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Уопште се не слажем	11	21	4	15	4	11	11	14	10	11	13	13	8	9
2	15	6	29	18	16	11	14	29	13	18	22	22	8	10
3	29	29	18	27	35	24	33	43	29	25	22	34	34	22
4	24	18	18	18	29	32	31	0	26	25	22	12	31	33
У потпуности се слажем	21	26	32	22	16	22	11	14	22	20	20	18	19	25
Укупно	100													

Посматрајући податке према старосном добу, у највећој мери испитаници узраста од 25 до 29 година (50%) и узраста од 50 до 59 година (54%) највише се слажу са поменутом тврдњом.

Када упоредимо добијене резултате по половима, уочавамо да се у старосној категорији 40-49 година испитанице у двоструко већем проценту у потпуности слажу са тврдњом да недеља нема довољно сати за све што хоће да ураде у односу на испитане мушкарце, што се подудара са добијеним резултатима да испитанице у овој узрасној категорији имају највише потешкоћа да ускладе професионалне и приватне обавезе и да у највећем проценту осећају последице дисбаланса између породичних и пословних обавеза. Добијени резултати указују на то да су жене у овој старосној категорији, услед неуједначене расподеле послова старања о деци и другим члановима породице и неплаћеног рада у кући изложене значајно већем притиску у процесу балансирања између пословног и приватног живота и у односу на мушкарце из ове и у односу на жене из осталих старосних категорија.

„Не бавим се пословним обавезама ван радног времена”

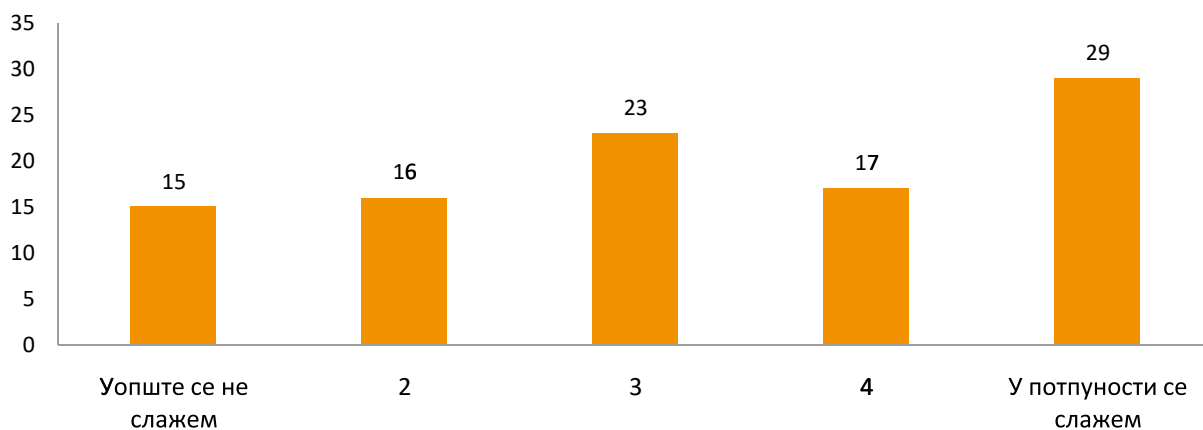
Близу трећине испитаних грађанки је навело да се у одређеној мери бави пословним обавезама ван радног времена, док је 46% навело супротно.

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Табела 36 (жене)	Одговор	Укупно (%)	Узраст						Ниво образовања			Регион			
			18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
	Уопште се не слажем	15	10	12	18	17	19	10	10	10	21	24	22	9	6
	2	16	27	18	18	13	19	0	10	13	21	23	18	17	8
	3	23	25	23	19	28	17	29	14	25	23	15	19	32	27
	4	17	10	19	15	14	15	29	29	19	12	11	20	18	16
	У потпуности се слажем	29	29	27	29	28	29	31	38	33	23	27	22	23	43
	Укупно	100													

Када се посматрају разлике у образовној структури, уочава се да се испитанице са вишим или високим нивоом образовања (21%) у већем проценту баве пословним обавезама ван радног времена у односу на испитанице које имају нижи степен стручне спреме.

Испитанице из Западне Србије се у значајно већем проценту (43%) у односу на испитанице из осталих региона у потпуности слажу са тврдњом да се не баве пословним обавезама ван радног времена.

Пословним обавезама ван радног времена се бави 30% испитаних грађана, док је ипак већи проценат оних (44%) који свој посао обављају само за време радног времена.

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Табела 36 (мушкарци)		Узраст						Ниво образовања			Регион			
Одговор	Укупно (%)	18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Уопште се не слажем	15	9	18	22	14	22	3	7	14	18	18	18	16	9
2	15	6	18	24	18	11	11	7	14	20	20	9	18	16
3	26	21	21	24	29	27	31	0	26	29	27	25	32	19
4	16	12	11	13	20	16	22	36	16	13	13	16	18	15
У потпуности се слажем	28	53	32	18	20	24	33	50	30	20	22	31	16	40
Укупно	100													

Највећи проценат испитаника који се не баве пословним обавезама ван радног времена је из региона Западне Србије – 55%. С друге стране, 38% испитаника из Београда се бави пословним обавезама и ван радног времена. Приметно је да постоји и разлика у нивоу образовања, и то тако да се испитаници са основним степеном образовања (14%) у много мањој мери баве пословним обавезама ван радног времена у односу на испитанике са високим степеном образовања (38%).

Упоредно посматрано, подаци су слични за оба пола, уз уједначен тренд да се пословним обавезама ван радног времена у већој мери баве и испитаници и испитанице са вишим или високим степеном образовања, а посматрано по регионима у најмањој мери они из региона Западне Србије.

„Идем кући у исто време скоро сваки дан”

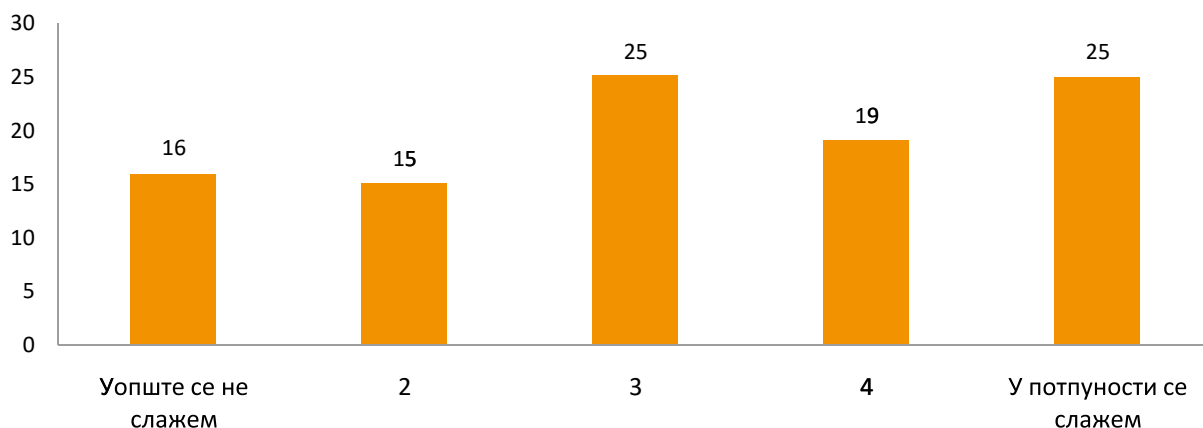
Четвртина испитаница се у потпуности слаже са тврдњом да се враћа сваки дан са посла у исто време. Свака шеста грађанка се уопште не слаже са овом тврдњом (16%).

Табела 37 (жене)		Узраст						Ниво образовања			Регион			
Одговор	Укупно (%)	18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Уопште се не слажем	16	25	16	17	14	17	2	10	17	15	16	28	8	10
2	15	8	21	19	18	13	4	10	13	18	20	15	16	11
3	25	31	27	19	24	21	31	24	26	24	24	19	33	24
4	19	17	18	20	17	17	27	24	19	19	13	17	25	20
У потпуности се слажем	25	19	18	24	27	31	35	33	25	24	27	21	17	36
Укупно	100													

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Испитанице које су завршиле основну школу (33%) се у већем проценту слажу са овом тврдњом него испитанице које имају виши степен образовања.

Такође, посматрајући разлике по регионима, примећује се да су испитанице из Западне Србије (36%) у већем проценту одговориле да се у потпуности слажу са овом тврдњом него испитанице из осталих делова Србије.

Половина испитаника из Западне Србије иде кући увек у исто време. Што се тиче осталих региона, у исто време кући иде 35% испитаника из Београда, 25% из Војводине и 21% из Јужне и Источне Србије.

Табела 37 (мушкарци)		Узраст						Ниво образовања			Регион			
Одговор	Укупно (%)	18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Уопште се не слажем	24	24	36	25	24	24	14	29	26	19	27	30	29	12
2	16	6	18	15	24	22	11	7	15	20	16	21	11	16
3	27	35	18	25	20	24	42	21	28	27	22	24	39	22
4	13	6	11	11	20	16	11	14	13	13	13	7	13	18
У потпуности се слажем	20	29	18	24	14	14	22	29	18	22	22	18	8	31
Укупно	100													

Упоредно посматрано, нешто је већи постотак жена него мушкараца који кући иду у исто време сваки дан, што се уједно подудара са подацима да су флексибилни радни аранжмани у нешто већој мери доступни женама у овом узорку. Овакви подаци потенцијално су у вези са друштвеним представама о родним улогама које се рефлектују и на пословну културу и праксу.

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

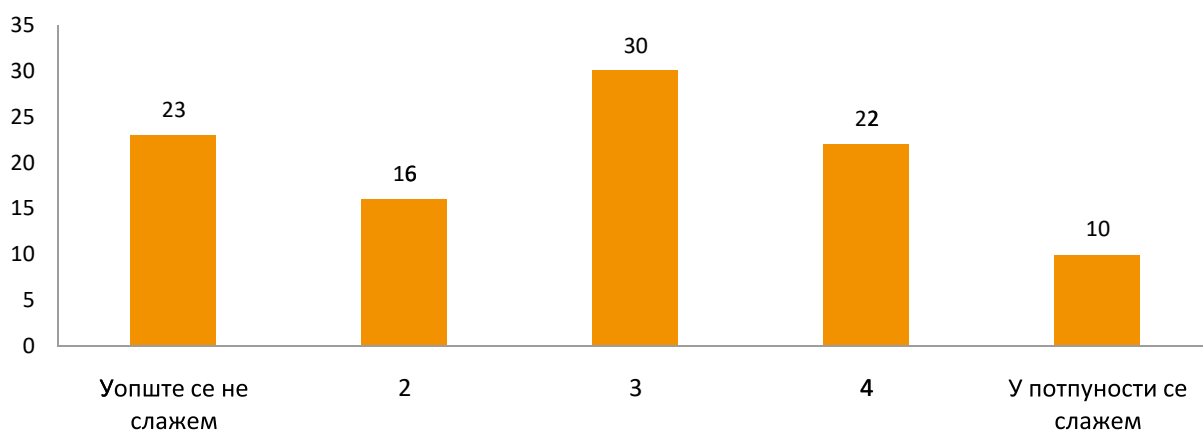
„Када сам код куће, размишљам о послу”

Укупно 10% испитаница се у потпуности слажу да када су код куће размишљају о послу, док се 23% испитаних грађаники уопште не слаже са овом тврдњом.

Табела 38 (жене)	Укупно (%)	Узраст						Ниво образовања			Регион			
		18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Одговор														
Уопште се не слажем	23	29	19	12	22	23	44	62	22	19	21	32	12	24
2	16	12	21	13	21	15	13	10	18	15	18	14	8	24
3	30	33	33	29	24	29	31	14	32	28	20	20	44	34
4	22	21	19	29	24	23	10	14	20	26	27	26	24	13
У потпуности се слажем	10	6	8	17	9	10	2	0	9	12	15	8	11	6
Укупно	100													

Испитанице узраста од 30 до 39 година се у највећем проценту у потпуности слажу са овом тврдњом – 17%, док се у највећој мери уопште не слажу испитанице у узрасној групи 60-65 година (44%), што се може довести у везу са фазом у каријери испитаница и стварањем услова за проналажење баланса између приватног и пословног живота. Грађанке које су завршиле основну школу се у највећем проценту уопште не слажу са тврдњом да када су код куће размишљају о послу – 62%.

Када су у питању разлике по регионима, уочава се да испитанице из Београда (15%) и Јужне и Источне Србије (11%) у већој мери у потпуности слажу са овом тврдњом од испитаница из Војводине (8%) и Западне Србије (6%).

Укупно 29% испитаника када је код куће размишља о послу, али је ипак већи број оних који када су код куће не мисле на посао (37%).

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Табела 38 (мушкарци)		Узраст						Ниво образовања			Регион			
Одговор	Укупно (%)	18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Уопште се не слажем	22	41	29	18	10	19	28	43	24	15	20	34	11	22
2	15	9	21	16	12	16	17	7	12	22	20	10	10	21
3	33	24	25	36	41	35	28	14	34	34	31	27	44	30
4	17	12	14	16	24	19	17	21	18	15	13	19	19	16
У потпуности се слажем	12	15	11	13	14	11	11	14	11	14	16	9	16	10
Укупно	100													

Највише о послу размишљају испитаници узраста од 40 до 49 година (38%). Када се посматрају регионалне разлике уочава се да чак 44% испитаника из Јужне и Источне Србије и размишља и не размишља о послу када су код куће. Када су код куће, 29% Београђана размишља о послу, 28% Војвођана, 26% грађана Западне Србије и 35% испитаника из Јужне и Источне Србије.

„Планирам да останем на овом радном месту у блиској будућности”

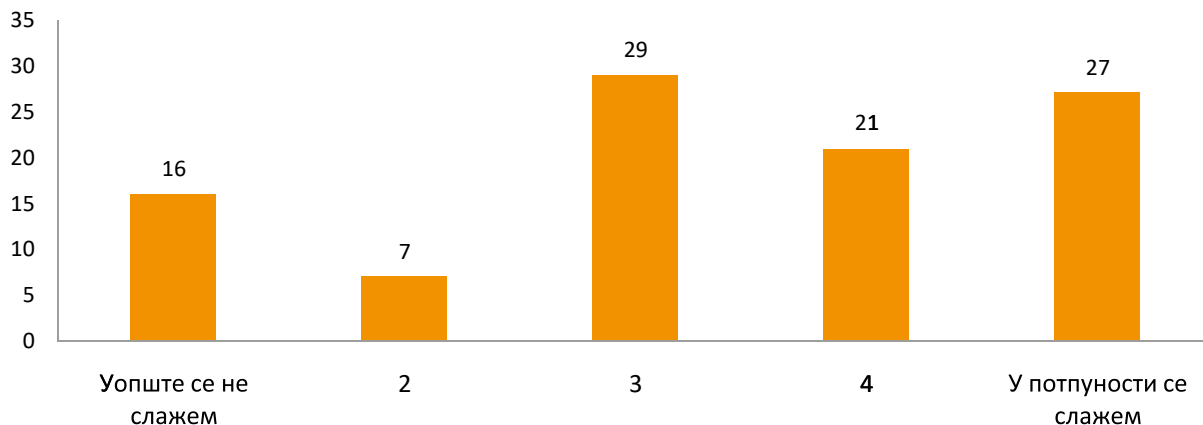
Са тврдњом „Планирам да останем на овом радном месту у блиској будућности” у потпуности се слаже 27% испитаница, док се 16% уопште не слаже са овом тврдњом.

Табела 39 (жене)		Узраст						Ниво образовања			Регион			
Одговор	Укупно (%)	18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Уопште се не слажем	16	25	14	18	12	10	23	48	16	13	16	21	13	15
2	7	6	18	5	4	0	4	0	8	5	4	7	11	4
3	29	40	29	31	22	27	29	24	33	26	30	25	29	33
4	21	17	19	18	29	21	19	5	20	24	22	17	28	17
У потпуности се слажем	27	12	21	27	33	42	25	24	23	32	28	30	18	31
Укупно	100													

Највећи проценат испитаница које се у потпуности слажу са овом тврдњом је узраста од 50 до 59 година – 42%, а најмањи проценат је код испитаница узраста од 18 до 24 године – 12%. Наведени резултат је условљен променом динамике на тржишту рада, пословне културе, као и унапређеним могућностима за мобилност.

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Испитанице које имају основни ниво образовања (48%) се у већем проценту него испитанице са вишом стручном спремом уопште не слажу са датом тврдњом, што се може довести у везу са податком да оне у нешто већем проценту нису задовољне личним приходима, али и врстом послова које обављају особе са основним нивоом или без образовања.

Када су у питању планови за будућност везани за посао, половина испитаника намерава да остане на истом послу (49%), док петина има у плану промену радног места.

Табела 39 (мушкарци)	Укупно (%)	Узраст						Ниво образовања			Регион			
		18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Уопште се не слажем	15	32	18	16	2	14	17	21	20	6	11	19	8	21
2	6	9	11	5	6	3	6	14	7	4	4	12	5	3
3	30	29	32	33	29	19	36	36	31	27	31	25	37	27
4	24	18	18	24	29	27	22	21	24	24	22	25	23	24
У потпуности се слажем	25	12	21	22	33	38	19	7	19	39	31	18	27	25
Укупно	100													

Испитаници различитих узраста имају другачије планове за промену посла. Подаци показују да 30% испитаника до 24 године нема у плану промену радног места, док са годинама расте тај проценат, тако чак око две трећине испитаника узраста од 40 до 59 година не планира да промени посао, већ да остане на истом радном месту у блиској будућности.

Када се упореде подаци према полу, опет се запажа значајнија диспропорција међу испитанима са основним нивоом образовања, наиме 48% жена и 21% мушкараца се уопште не слажу са овом тврдњом, што указује на значајно веће незадовољство пословима који су у оквиру овог образовног нивоа доступни женама у односу на мушкарце.

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

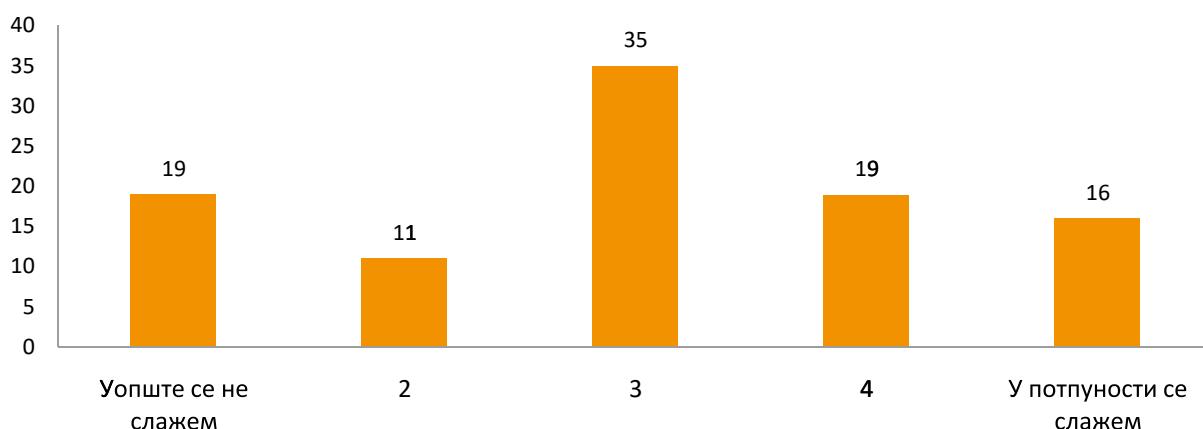
„Препоручила бих другима свој посао”

Укупно 19% испитаница уопште не би препоручило другима свој посао, док би 16% грађанки у потпуности препоручило другима своје радно место.

Табела 40 (жене)	Укупно (%)	Узраст						Ниво образовања			Регион			
		18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Одговор														
Уопште се не слажем	19	23	15	17	14	15	33	67	19	13	11	31	19	12
2	11	12	15	13	13	6	2	10	11	11	16	7	10	12
3	35	44	34	34	35	31	35	14	40	33	39	29	39	36
4	19	12	25	16	18	29	17	5	19	21	17	16	23	20
У потпуности се слажем	16	10	11	19	21	19	13	5	11	23	17	17	8	21
Укупно	100													

Када су у питању разлике у образовној структури, уочава се да су испитанице које имају виши или високи ниво образовања (23%) у већој мери спремне да у потпуности препоруче другима свој посао, у односу на испитанице са средњим (11%) и основним нивоом или без образовања (5%).

Испитанице из Војводине се у већем проценту (31%) уопште не слажу са овом тврдњом у односу на испитанице из осталих региона, док је највећи проценат оних које се у потпуности слажу са овом тврдњом из региона Западне Србије - 21%.

Трећина испитаних грађана би препоручила (34%) и не би препоручила (33%) другима свој посао. И код овог питања уочавамо разлике у степену образовања. Тако испитаници који су високог нивоа образовања (43%) у већој мери би препоручили другима свој посао у односу на испитанике нижег степена образовања (28%). Поредићи став испитаника по регионима, примећује се да би у најмањој мери свој посао препоручили грађани Јужне и Источне Србије (22%).

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Табела 40 (мушкарци)		Узраст						Ниво образовања			Регион			
Одговор	Укупно (%)	18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Уопште се не слажем	19	29	14	25	14	16	14	36	20	14	16	24	16	19
2	15	18	11	16	12	16	14	14	17	10	22	13	18	7
3	33	38	36	29	39	19	39	21	34	33	31	25	44	33
4	21	6	18	20	24	32	22	21	21	20	18	21	16	27
У потпуности се слажем	12	9	21	9	12	16	11	7	7	23	13	16	6	13
Укупно	100													

Када се пореде подаци добијени за жене и мушкарце, и у овом сегменту се уочава значајно већи сепен незадовољства сопственим пословима међу испитаницама са основним нивоом образовања, у односу на мушкарце из исте образовне категорије, што се може довести у везу са врстама послова који су доступни грађанкама са основним нивоом или без образовања. Такође, овакви подаци би могли указивати и на појаву родног јаза у платама у овој образовној категорији, што би било потребно додатно истражити.

„Не смета ми да будем заузет/а јер волим свој посао”

Петина испитаница се уопште не слаже са тврдњом да им не смета да буду заузете јер воле свој посао. Свака девета грађанка се у потпуности слаже са овом тврдњом.

Табела 41 (жене)		Узраст						Ниво образовања			Регион			
Одговор	Укупно (%)	18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Уопште се не слажем	20	21	15	28	8	19	31	52	21	15	16	29	19	14
2	10	12	12	14	10	6	4	0	11	11	21	10	10	3
3	39	48	47	28	45	31	40	38	43	35	37	32	43	45
4	19	15	15	16	23	29	21	5	19	22	16	18	21	22
У потпуности се слажем	11	4	11	14	14	15	4	5	7	17	11	12	6	15
Укупно	100													

5. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Испитанице које имају високо образовање (17%) се у већој мери у потпуности слажу са овом тврдњом од испитаница које имају нижи степен образовања (7%, односно 5%), што се може довести у везу са врстом послова који су доступни особама са основним нивоом образовања.

Када се посматрају разлике по регионима, издвајају се испитанице из Војводине које се у већем проценту (29%) него грађанке из осталих региона у Србији уопште не слажу са овом тврдњом, док се и са овом тврдњом у највећем проценту слажу испитанице из Западне Србије - 15%.

Табела 41 (мушкарци)		Узраст						Ниво образовања			Регион			
Одговор	Укупно (%)	18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-65	Основни ниво	Средњи ниво	Виши и високи ниво	Београд	Војводина	Јужна и Источна Србија	Западна Србија
Уопште се не слажем	16	35	18	18	6	8	14	36	17	10	9	22	15	15
2	12	9	11	13	8	16	14	21	14	6	13	12	16	6
3	39	35	46	35	45	27	44	29	40	38	53	37	40	28
4	22	9	14	20	33	30	17	7	21	25	18	18	19	30
У потпуности се слажем	12	12	11	15	8	19	11	7	9	20	7	10	10	21
Укупно	100													

Са тврдњом „Не смета ми да будем заузет/а јер волим свој посао” слаже се трећина испитаника (34%), док је 28% испитаника супротног мишљења.

Ако се упореде испитаници према нивоу образовања, уочавају се одређене разлике, тако да испитаницима са високим степеном образовања (45%) не смета да буду заузети, а испитаници који имају основни ниво образовања се у много мањој мери са њима слажу (14%).

Чак половина испитаника из региона Западне Србије (51%) је одговорило да им не смета да буду заузети јер воле свој посао. У осталим регионима није таква ситуација, па се 25% испитаника из региона Београда слаже са њима, 28% из Војводине и 29% из Јужне и Источне Србије.

Поређењем добијених резултата према полу, уочава се да се испитанице са нижим степеном образовања у мањем проценту слажу са овом тврдњом у односу на мушкарце, као и да се испитаници са вишим и високим степеном образовања у већем проценту слажу са овом тврдњом у односу на испитанице из исте образовне категорије. Овакви подаци могу се довести у везу са питањем једнаке доступности тражених и квалитетних послова женама и мушкарцима, односно сегрегацијом у области рада.

6. Закључна разматрања

Истраживање „Родна равноправност и равнотежа између пословног и приватног живота“ спроведено је ради прикупљања информација и идентификовања трендова и тенденција у динамици родних улога мушкараца и жена у Србији у контексту дисбаланса између приватног и професионалног живота, али и могућности за постизање равнотеже, уз сагледавање регионалних специфичности. Поред тога, истраживање је спроведено у условима кризе без преседана у скоријој историји изазване пандемијом Ковид-19, бавећи се сложеном и мултидимензионалном друштвеном појавом, са циљем да пружи информације и смернице за даље активности на унапређењу могућности равнотеже између приватног и професионалног живота за жене и мушкарце. Важно је узети у обзир да је пандемија неминовно утицала у одређеној мери на одговоре испитаница и испитаника, тако да закључна разматрања треба тумачити као допринос расветљавању динамике комплексних односа у погледу родних улога са једне и пословних и породичних односа са друге стране, који се по природи ствари изузетно тешко емпиријски доказују и научно дефинишу, те самостално не могу бити извор конкретних закључака и препорука.

Добијени подаци у овом истраживању су у великој мери комплементарни налазима и препорукама Посебног извештаја о дискриминацији у области рада и запошљавања⁴⁷, који је Повереник објавио крајем 2019. године. Препоруке дате у Посебном извештају су још увек у потпуности релевантне. С тим у вези, навешћемо неколико:

- Програмима и плановима предвидети одговарајуће мере на националном, покрајинском и локалном нивоу, са циљем унапређења равноправности и подизања нивоа запошљивости и одржавања запослења, посебно угрожених друштвених група и спречавања било ког облика непосредне или посредне дискриминације на тржишту рада. Мере утврђене програмима и плановима на локалном нивоу прилагодити потребама грађана и грађанки у тим срединама. Посебну пажњу посветити међусекторској и међуресорној сарадњи и сагледавању постигнутих ефеката спроведених мера.
- У креирање мера и процес доношења и измене прописа треба укључити све релевантне актере и представнике друштвених група на које се они односе, али и стручњаке са релевантним искуством у одговарајућим областима, као и оне који ће директно у пракси примењивати прописе, поштујући процедуре и детаљно сагледавајући ефекте претходно спроведених мера и имплементације до тада важећих прописа. О овом нарочито водити рачуна приликом утврђивања мера којима ће се спречавати евентуално прекомерно запошљавање у јавном сектору. Хитно изменити постојеће прописе чија примена има негативан ефекат на права појединих друштвених група по основу рада, попут Закона о финансијској подршци породици са децом.
- Донети Стратегију о друштвено одговорном пословању која обухвата увођење посебних мера којима би се обезбедило да послодавци спроводе принцип једнаких могућности и недискриминације према кандидатима у поступку запошљавања и према запосленима у току рада, кроз интерне и екстерне механизме за сузбијање и заштиту од дискриминације, вођење родно балансиране кадровске политике, управљање националном, етничком, верском, 300 језичком и другом разноврсношћу, као и посебне мере у односу на померену старосну границу за остваривање права на пензију, посебно у смислу унапређивања заштите, безбедности и здравља на раду. Предвидети посебне мере којима би се допринело социјалној укључености и спречавању дискриминације припадника осетљивих друштвених група.

⁴⁷ Посебан извештај Повереника за заштиту равноправности о дискриминацији у области рада и запошљавања, Повереник за заштиту равноправности, 2019, доступно на интернет страници: <http://ravnopravnost.gov.rs/posebni-izvestaji/>

6. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

- Предузимати мере за смањење родне диспропорције и постојећих патријархалних образаца у погледу неге, старања и бриге о деци и другим члановима породице уз промовисање равномерног дељења обавеза у односу на потребе и могућности, а не устаљене и очекиване родне улоге, како би се постигла родна равноправност полова на тржишту рада. Донети пропис о родној равноправности и прописати обавезу свих органа јавне власти и послодаваца да развију интерне механизме за сузбијање и заштиту од дискриминације и вођење родно балансиране кадровске политике и родног буџетирања.
- Континуирано предузимати активности у циљу подстицања што већег укључивања жена на тржиште рада, развоја женског предузетништва, остваривања равноправности у зарадама, учешћа жена у органима јавне власти, на функцијама и другим местима одлучивања. Посебну пажњу посветити унапређењу положаја жена које се баве пољопривредом и жена које живе на селу. Радити на унапређивању координисаног и ефикасног деловања свих институција система у пружању заштите од насиља у породици и других облика родно заснованог насиља.

Надаље, подаци показују да одсуство са рада ради неге детета још увек доминантно користе жене, стога је потребно спроводити континуиране промотивне кампање како би се повећао број мушкараца који користе ово право, кроз мењање стереотипних представа у друштву као целини о улогама мајки и очеве у старању о деци, нарочито у најранијем узрасту, што би допринело могућностима за равноправнију расподелу обавеза али и могућности.

У сврху повећања учешћа мушкараца у коришћењу одсуства са рада ради неге детета, потребно је у законски оквир увести непреносиво право очеве да користе одређени број месеци одсуства ради неге детета, по узору на Директиву ЕУ 2019/1158⁴⁸ којом је прописано да минимум 2 месеца родитељског одсуства нису преносива са једног родитеља на другог.

С обзиром на то да резултати истраживања показују да је могућност напредовања на послу уско повезана са доступношћу предшколских установа и других опција за помоћ у старању о деци, потребно је превасходно обезбедити свеобухватан приступ предшколским установама и другим услугама старања о деци припадницима свих категорија друштва у свим регионима у Републици Србији, укључујући стварање услова за укидање праксе давања предности деци запослених родитеља.

Потребно је створити услове за примену права на флексибилно радно време, у виду клизног радног времена и рада од куће, прописаног Законом о раду Републике Србије нарочито родитељима са малом децом, имајући у виду да мали број послодаваца својим запосленима омогућава коришћење овог права.

Подаци у овом истраживању указују на то да у случајевима где постоји висок степен међугенерациске размене у породицама, жене наводе највећи степен усклађености између приватног и професионалног живота. Потребно је даље подстицати и развијати различите модалитете међугенерациске размене и солидарности у породици и друштву, али и указивати на значај позитивних ефеката ове друштвене вредности.

Такође, имајући у виду да је систем подршке родитељима са малом децом у савременим друштвеним околностима ослабљен чињеницом да је осмишљен ослањајући се на праксу међугенерациске размене и подршке у породицама, потребно га је постепено прилагођавати новим трендовима породичне структуре и обезбедити различите услуге старања о деци у облицима прилагођеним савременим друштвеним токовима. Ова појава у овом узорку

⁴⁸ Directive (EU) 2019/1158, доступно на интернет страници: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:O-J.L_.2019.188.01.0079.01.ENG

6. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

нарочито долази до изражаја код испитаника и испитаница из региона Београда, док испитани из региона Западне Србије у највећој мери наводе развијен систем формалне и неформалне подршке у старању о деци.

Потребно је спроводити континуиране промотивне кампање у циљу постепене промене ставова и представа о улогама мушкараца и жена у пословима старања о деци и старијим члановима породице, као и обављању неплаћеног кућног рада у корист равноправније расподеле. То би резултирало умањењем терета који још увек у највећој мери носе жене и који представља један од узрока споријег напредовања жена у професионалном животу, на шта указује и податак из овог истраживања да су жене у контингенту 40+ у значајном проценту навеле да су због ових послова морале да одустају од службених путовања и професионалних усавршавања.

Добијени резултати су указали на видљиве помаке у дефинисању родних улога, што евидентно резултира уравнотеженијим односом у обављању кућних послова и бриге о деци, остављајући женама више простора за стручно усавршавање, лични развој и слободно време.

С обзиром да, са изузетком региона Београда, добијени подаци показују да су жене у Републици Србији у значајно мањем проценту задовољне висином личних прихода, као и висином личних прихода у односу на своје партнере, али и да постоји одређени степен сегрегације према полу у области рада што је нарочито изражено међу испитанима са основним нивоом или без образовања у овом узорку, неопходно је обезбедити доследну примену приципа једнаких плата за рад једнаке вредности као и равноправну доступност послова свим друштвеним групама у складу са нивоом квалификација, без прављења разлике према полу.

Подаци указују на родни дисбаланс у области образовања, који у великој мери има за последицу несразмерно већу заступљеност жена у слабије плаћеним пословима, секторима или радним местима. Решење овог питања треба тражити у систематичном отклањању препрека и давању подстицаја у области образовања и запошљавања у „традиционално мушким“ секторима, као и кроз отклањање стереотипних представа о „мушким и женским занимањима“.

Имајући у виду значај целоживотног учења и усавршавања за могућности напредовања у професионалном животу, као и чињеницу да је двоструко већи проценат жена (30%) него мушкараца (15%) у овом истраживању навео да су морали да одустану од пословног путовања или стручног усавршавања због породичних обавеза, неопходно је применити интерсекторски приступ при развијању јавних политика за достизање равнотеже између приватног и пословног живота и јавних политика у области образовања и целоживотног учења.

Резултати истраживања су показали значајну распрострањеност дискриминације у процесу запошљавања. Иако се сматра да се питања о брачном и породичном статусу, као и планирању породице постављају искључиво женама, подаци показују да је поменута дискриминаторна појава заступљена и у процесу запошљавања мушкараца. Осим што наведени налаз потврђује тврдњу да се родна равноправност заиста тиче и мушкараца и жена, такође указује на потребу за интензивнијим и свеобухватнијим активностима свих друштвених актера у циљу сузбијања дискриминације у области рада и запошљавања.

Потребно је промовисати и подстицати пословну културу која ће омогућавање флексибилних радних аранжмана и подршку усклађивању приватних и пословних обавеза за родитеље са малом децом третирати као дугорочно улагање у задовољство и лојалност запослених, а самим тиме и унапређење пословања и овакво понашање учинити уобичајеним моделом опхођења послодаваца према запосленима на нивоу целог друштва.

6. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Потребно је Националним акционим планом запошљавања препознати и прописати мере и активности за унапређење могућности приступа и напредовања на тржишту рада, укључујући и привремене посебне мере за жене припаднице високо маргинализованих група укључујући младе жене, Ромкиње, жене са инвалидитетом и жене у руралним подручјима.

Потребно је у концепт јавних политика достизања равнотеже између приватног и професионалног живота уврстити и значај јавне инфраструктуре, имајући у виду да физичко окружење и друштвена организација јавне инфраструктуре, заједно са логистиком и опцијама за путовање на посао, у вртић или школу играју важну улогу у могућности балансирања између приватног и пословног живота. Овакав налаз у овом истраживању долази до изражаја међу испитаницама из Београда, имајући у виду да оне у највећем проценту наводе да проводе преко 60 сати на недељном нивоу у старању о деци и да недеља има недовољно сати за све што желе да ураде.

7. КОРИШЋЕНА ЛИТЕРАТУРА:

7. Коришћена литература:

Међународни извори:

1. *Global Gender Gap Report 2021*, World Economic Forum, 2021, http://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2021.pdf
2. *Gender Equality Index 2019 – Work-life balance*, European Institute for Gender Equality (EIGE), 2019, <https://eige.europa.eu/publications/gender-equality-index-2019-work-life-balance>
3. *Women@Work - A global outlook*, Deloitte, 2021, file:///C:/Users/POVERE~1/AppData/Local/Temp/gx-women-at-work-global-outlook-report.pdf
4. *Gender Equality Index*, European Institute for Gender Equality (EIGE), 2020, <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2020>
5. *Beyond the glass ceiling: why businesses need women at the top*, International Labor Organization, September 2019, <https://www.ilo.org/infostories/en-GB/Stories/Employment/beyond-the-glass-ceiling#introduction>
6. *Economic Benefits of Gender Equality and Women Empowerment in the Western Balkans Six*, Regional Economic Council, 2021, <https://www.rcc.int/pubs/114/economic-benefits-of-gender-equality-and-women-empowerment-in-the-western-balkans-six>
7. *Women in Business and Management: The business case for change*, International Labor Organization, 2019, https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_700953.pdf
8. *Labour statistics on women – ILOSTAT*, International Labor Organization https://ilostat.ilo.org/topics/women/#elementor-toc__heading-anchor-6
9. *State of the World's Fathers 2021: Structural Solutions to Achieve Equality in Care Work*, Barker, G., Garg, A., Heilman, B., van der Gaag, N., & Mehaffey, R., 2021, <http://stateoftheworldsfathers.org/report/state-of-the-worlds-fathers-2021/>
10. *The World's Women 2020 - Trends and Statistics*, United Nations Department of Economic and Social Affairs, <https://worlds-women-2020-data-undesa.hub.arcgis.com/>
11. *How COVID-19 impacts women and girls*, UN Women, <https://interactive.unwomen.org/multimedia/explainer/covid19/en/index.html>
12. *The Gender Equality Strategy 2020-2025*, European Commission, 2020, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0152>

Домаћи извори:

1. Редован Годишњи Извештај за 2020 годину, Повереник за заштиту равноправности, 2021, <http://ravnopravnost.gov.rs/wp-content/uploads/2021/04/Poverenik-za-zastitu-ravnopravnosti-Godisnji-izvestaj-za-2020.pdf>
2. Дискриминација на тржишту рада, Повереник за заштиту равноправности, 2019, <http://ravnopravnost.gov.rs/wp-content/uploads/2020/01/diskriminacija-na-trzistu-rada-FINAL.pdf>

7. КОРИШЋЕНА ЛИТЕРАТУРА:

3. Индекс родне равноправности у Републици Србији 2016, Марија Бабовић, Тим за социјално укључивање и смањење сиромаштва Владе Републике Србије, 2018, http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/wp-content/uploads/2018/12/Indeks_rodne_ravnopravnosti_u_Republici_Srbiji_2018.pdf
4. Коришћење времена у Републици Србији 2010. и 2015. Године, Републички завод за статистику, 2016, <http://publikacije.stat.gov.rs/G2016/Pdf/G20166006.pdf>
5. Усклађивање рада и родитељства, Мирјана Рашевић, Гордана Бјелобрк, Министарство за бригу о породици и демографију, 2021, [https://www.jednaki.com/Uskladjivanje%20rada%20i%20roditeljstva%20Poslodavci%20\(predfinalna%20verzija\).pdf](https://www.jednaki.com/Uskladjivanje%20rada%20i%20roditeljstva%20Poslodavci%20(predfinalna%20verzija).pdf)
6. Родна анализа економске вредности неплаћених послова старања у Србији, UN Women, 2020, <https://www.rodnaravnopravnost.gov.rs/sr/akademski-kutak/publikacije/ekonomska-vrednost-neplacenikh-poslova-starana-u-republici-srbiji>
7. Анкета о радној снази 2020, Републички завод за статистику, 2021, <https://publikacije.stat.gov.rs/G2021/Pdf/G20215671.pdf>
8. Истраживање о структури зарада 2018, Републички завод за статистику, 2020, <https://publikacije.stat.gov.rs/G2020/Pdf/G20205664.pdf>
9. Жене и мушкарци у Србији 2020, Републички завод за статистику, 2021, <https://www.stat.gov.rs/vesti/20210129-zene-i-muskarci/>
10. Финални извештај евалуације Акционог плана за спровођење националне стратегије за родну равноправност Републике Србије, <https://www.secons.net/files/publications/99-publication.pdf>
11. Високо образовање 2019/2020, Републички завод за статистику, 2020, <https://publikacije.stat.gov.rs/G2020/Pdf/G20206010.pdf>
12. Усклађивање пословних обавеза и бриге о домаћинству и породици, SeConS, UN WOMEN, 2020, <https://www.secons.net/publications.php?p=116>
13. *Consequences of COVID-19 on women's and men's economic empowerment*, SeCoNs, UN Women, UNFPA, Women Count, 2020, <https://serbia.unfpa.org/en/publications/consequences-covid-19-womens-and-mens-economic-empowerment>

Прилог 1: Упитник

1. Године старости:

1. 18-24
2. 25-29
3. 30-39
4. 40-49
5. 50-59
6. 60-65

2. Ниво образовања:

1. Основни ниво и без школе
2. Средњи ниво
3. Виши и високи ниво
4. Остало _____ (ДС, МАС, МСС и сл)

3. Регион:

1. Београдски регион
2. Регион Војводине
3. Регион Јужне и Источне Србије
4. Регион Западне Србије

4. Какав је Ваш радни статус?

1. Рад у радном односу
2. Рад ван радног односа (привремени и повремени послови, рад преко агенције или задруга, уговор о делу и сл.)
3. Незапослен/а
4. Пензионер

5. Дужина радног стажа?

1. До годину дана
2. 2-5 година
3. 6-10 година
4. 11-20 година
5. Преко 20 година

6. Који положај заузimate у Вашој радној организацији?

1. Непосредни извршилац
2. Руководилац с мање од 10 подређених
3. Руководилац с 10 или више подређених
4. Генерални директор (ЦЕО), директор, члан управних и надзорних органа
5. Друго: _____

7. Колико запослених ради у Вашој радној организацији?

1. До 10 запослених
2. 11-50 запослених
3. 51-250 запослених
4. преко 250 запослених

8. Ко је послодавац за кога обављате садашњи посао?

1. Држава
2. Приватна компанија
3. Компанија у мешовитом власништву
4. Самозапослен
5. Друго_____

9. Који је Ваш тренутни брачни статус?

1. Неожењен/неудата
2. У браку
3. У ванбрачној заједници
4. Разведен/а
5. Удовац/ица
6. Друго:_____

10. Да ли имате децу?

1. Да
2. Не (прећи на 13 питање)

10.1. Да ли сте као родитељ остварили право одсуства са рада ради неге детета?

1. Да
2. Не
3. Друго_____

10.2. Колико времена недељно проводите у старању о деци?

1. До 10 сати
2. 10-30 сати
3. 31-60 сати
4. Више од 60 сати

10.3. Ко Вама и партнеру(ки) помаже око деце? (Ако су деца старија одговорите како сте поступали док су била мала)

1. Бака/дека
2. Особа коју плаћам
3. Нико нам не помаже
4. Друго:_____

10.4. Да ли су Вам доступне услуге предшколских установа? (Ако су деца старија одговорите како сте поступали док су била мала)

1. Да
2. Не

10.5. Да ли сте имали неке од последица по каријеру услед бриге за децу?

1. Прекид радног односа
2. Промена посла
3. Рад на скраћено радно време
4. Одустајање од жељене каријере
5. Примораност на проналажење додатних извора прихода
6. Рад под стресом
7. Нисам имала никакве последице
8. Нешто друго:_____

11. Да ли Ваши лични приходи задовољавају Ваше потребе?

1. Да, у потпуности
2. Не, недостаје ми још мало
3. Не, недостаје ми још много
4. Не задовољавају уопште

12. Како процењујете своја лична примања у односу на примања Вашег партнера/ке?

1. Веома незадовољавајућа
2. Незадовољавајућа
3. Ни задовољавајућа ни незадовољавајућа
4. Задовољавајућа
5. Веома задовољавајућа
6. Не могу да проценим
7. Немам партнера

13. Колико времена дневно проводите у обављању рутинских кућних послова? (пеглање, чишћење, прање, кување, куповина намирница, поспремање, брига за кућног љубимца,...)

1. До сат времена
2. Сат времена
3. 2 до 3 сата
4. 5 до 6 сати
5. Цео дан
6. Друго: _____

14. Ко брине о томе да рутински кућни послови буду обављени?

1. Искључиво ја
2. Већином ја, уз помоћ партнера/ке
3. Равноправно
4. Већином партнер/ка, уз моју помоћ
5. Искључиво партнер/ка
6. Друго: _____

15. Колико времена на месечном нивоу проводите у обављању повремених кућних послова? (плаћање рачуна, обављање ситних послова изван куће, одржавање врта, одржавање аутомобила, мање кућне поправке...)

1. До 3 сата
2. 4 до 10 сати
3. 11 до 30 сати
4. Више од 30 сати
5. Друго: _____

16. Ко брине о томе да повремени кућни послови буду обављени?

1. Искључиво ја
2. Већином ја, уз помоћ партнера/ке
3. Равноправно
4. Већином партнер/ка, уз моју помоћ
5. Искључиво партнер/ка
6. Друго: _____

17. Да ли бринете о неком старијем или теже болесном члану породице?

1. Да, скоро свакодневно
2. Да, више пута недељно
3. Да, више пута месечно
4. Да, једном месечно или ређе
5. Не

18. Да ли су Вам у процесу запошљавања/напредовања на послу постављана питања о брачном или породичном статусу?

1. Да
2. Не

19. Која питања везана за брачни и породични статус су Вам постављана у процесу запошљавања/напредовања на послу?

20. Да ли Вам је био омогућен флексибилан радни однос у виду:

1. Изостајање с посла због породичних ситуација
2. Клизно радно време
3. Прелазак с пуног радног времена на скраћено
4. Могућност обављања посла од куће
5. Нешто друго: _____

21. У којој мери можете да успоставите равнотежу између професионалних и приватних обавеза?

1. У великој мери
2. Донекле
3. У малој мери
4. Ни мало
5. Не знам

22. Да ли сте размишљали о промени радног места у последњих годину дана?

1. Да
2. Не
3. Не знам/Нисам сигуран-на

23. Да ли сматрате да сте могли више постићи у послу?

1. Да, али ми није жао због тога
2. Да, и жалим што нисам
3. Не
4. Без одговора

24. Последице на професионални живот:

24.1. Да ли сте икада морали одустати од пословног путовања или стручног усавршавања због породичних обавеза?	Да	Не
24.2. Да ли сте икада примили мању плату због немогућности извршавања свих радних обавеза?	Да	Не
24.3. Да ли сте икада одбили напредовање на послу због породичних обавеза?	Да	Не
24.4. Да ли сте икада доживели сукоб са својим послодавцем или са својим колегама због породичних обавеза?	Да	Не

ПРИЛОГ 1: УПИТНИК

25. У којој мери осећате последице дисбаланса породичних и пословних обавеза (недостатак времена за себе, неиспаваност и стрес) од 1 до 5, где је 1- не осећам последице уопште, а 5-у великој мери осећам последице уписати број: _____

26. Како бисте оценили усклађеност Ваших породичних и пословних обавеза, одговорности и привилегија?

1. Веома добра усклађеност
2. Професионални живот трпи у корист породичних обавеза
3. Приватни живот трпи у корист професионалних обавеза
4. Веома лоша усклађеност

27. Да ли сматрате да се жене у већој мери сусрећу са негативним последицама по професионални живот због немогућности усклађивања пословног и приватног живота?

1. У потпуности се слажем
2. Делимично се слажем
3. Делимично се не слажем
4. Не слажем се

28. Оцените следеће тврдње оценом од 1 до 5, где је 1-уопште се не слажем, а 5 у потпуности се слажем

Задовољан/на сам количином времена које проводим са породицом	1	2	3	4	5
Посао ми је приоритет у односу на породицу и друштвени живот	1	2	3	4	5
Осећам се преоптерећено количином радних задатака на послу	1	2	3	4	5
Недеља има недовољно сати за све што хоћу да урадим	1	2	3	4	5
Не бавим се пословним обавезама ван радног времена	1	2	3	4	5
Идем кући у исто време скоро сваки дан	1	2	3	4	5
Када сам код куће, размисљам о послу	1	2	3	4	5
Планирам да останем на овом радном месту у блиској будућности	1	2	3	4	5
Препоручио/ла бих другима свој посао	1	2	3	4	5
Не смета ми да будем заузет/а јер волим свој посао	1	2	3	4	5

ХВАЛА НА ПОПУЊЕНОМ УПИТНИКУ

ИЗДАВАЧ:

Повереник за заштиту равноправности

ЗА ИЗДАВАЧА:

Бранкица Јанковић, повереница за заштиту равноправности

ДИЗАЈН И ПРЕЛОМ:

STUDIO DESIGN & COMMUNICATION

ИСТРАЖИВАЊЕ СПРОВЕО:

Фактор Плус

Београд, јун 2021.

Ова публикација је финансирана средствима из програма Европске уније Права, једнакост и држављанство (2014-2020). Садржај ове публикације представља ставове аутора и његова је искључива одговорност. Европска комисија не преузима никакву одговорност за употребу информација које садржи.